44. Tiistaina 3 p. heinäkuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

Siv.

1) Ehdotus laiksi kahdeksan tunnin työajasta 713

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 11; työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Hännisen y. m. edusk. esit. n:o 22.

2) Ehdotus 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rangaistusten täytäntöönpanoa koskevan asetuksen 4 luvun 2 §:n muuttamisesta ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 15; lakivaliokunnan mietintö n:o 9; ed. Hultinin ja Branderin edusk. esit. n:o 7.

3) Ehdotus, joka tarkoittaa erinäisten pykälien muuttamista 15 päivänä tammikuuta 1915 annetussa eräänlaatuisten yhtiöiden ja yhdistysten maanhankintaoikeutta koskevassa asetuksessa ..... —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 16; talousvaliokunnan mietintö n:o 7; ed. Haatajan y. m. edusk. esit. n:o 18.

Ainoa käsittely:

4) Lisätyn tarkastuksen ja valvonnan aikaansaamista vankeinhoidossa tarkoittava anomusehdotus ..... —

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 10; ed. Hultinin y. m. anom. ehd. n:o 16.

Pöydällepanoa varten esitellään:

5) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 määrärahan myöntämistä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta. 755

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Brander, Hagman, E. Huttunen, Kotila, Lumivuokko, Malmivaara, Marttila, Sillanpää ja Tokoi.

Ilmoitusasiat:

Vapautus suuren valiokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Vapautusta pyytää sairauden vuoksi lääkärintodistuksen nojalla suuren valiokunnan jäsenyydestä ed. Mäkinen. Puhemiesneuvosto puoltaa anomukseen suostuttavaksi.

Anomukseen eduskunta suostuu.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kahdeksan tunnin työajasta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty ed. Hännisen y. m. eduskuntaesitys n:o 22, joka sisältää ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta.

Puhemies: Asiassa sallitaan ensin yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi ryhdytään käsittelemään mietintöön liittyvää lakiehdotusta pykälä pykälältä. Ponnet, jotka löytyvät mietinnön sivuilla 14, 19 ja 20, esitellään päätöksen tekoa varten vasta kolmannessa käsittelyssä.

Keskustelu:

Ed. Pärssinen: Kymmenen vuotta takaperin hyväksyttiin eduskunnassamme ensimäinen laki, joka sisälsi kahdeksantuntisen työ-

päivän säännöksen, nimittäin leipurilaki. Tosin tällä lailla oli verrattain pieni ulottuvaisuus, kun se kohdistui vain yhteen ammattialaan, mutta sitä suurempi merkitys oli sillä kahdeksantuntisen työpäivän periaatteen laissa toteuttajana. Nyt on eduskunnalla käsiteltävänä paljon laajakantoisempi kahdeksan tunnin työpäivän laki.

Mutta niin nopeaa on ollut kehityksen kulku erittäinkin työväen järjestymisen alalla, että se mitä tässä suhteessa voitiin tuoda esiin kahdeksan tunnin lain, leipurilain laatimisesta, voidaan esittää myös kysymyksessä olevan lain laatimisen tueksi. Leipurityöntekijät olivat pitkien vuosien taisteluilla lyhentäneet työpäivänsä liki sitä rajaa, jonka laki sitten tuli pisimmäksi työpäiväksi säätämään. He olivat suurilukuisesti järjestyneet, joten työnantajat tiesivät olevansa tekemisissä itsetietoisen työläisjoukon kanssa.

Nyt laadittava laki käsittää suuren joukon työaloja, ollen niistä huomattavia teollisuuden, kaupan, liikenteen ja erinäisten rakennustöitten sekä valtion ja kuntien toimissa toimivien liikkeitten ja laitoksien työt. Tätä asiaa edellä tässä istunnossa käsiteltäessä jo todettiin miten tärkeimmillä työaloilla työntekijäin pitkäaikaisena pyrkimyksenä on ollut kahdeksantuntisen työpäivän saavuttaminen. Sitä varten ovat työntekijäin ammattiyhdistykset vuosikymmeniä ponnistelleet ja liittyen työväen ammattijärjestöihin koonneet ja keskittäneet yhteenliittyneet voimansa. Siten kuuluu nykyään Suomen ammattijärjestöihin yli 30 ammattiliittoa, joitten yhteenlaskettu jäsenmäärä tekee yli 100,000 henkilöä. Kaikille niille porvarillisille aineksille, jotka nykyään säikähtyneinä katsovat levottomina maalaistyöläisten lakkoja, joista eräät ovat olleet järjestymättömiä laadultaan, tulisi olla valaisevaa nähdä, miten siellä, missä on ollut kehittyneet työväenjärjestöt, on selviydytty työriidoista verrattain vähäisillä lakoilla ja aivan ilman väkivaltaisuuksia. Niinpä ovat juuri ne työläiskerrokset, joihin nyt esillä oleva laki ulottuu, toteuttaneet kahdeksantuntisen työpäivän yhteenliittyneitten joukkojensa yksimielisellä vaatimuksella, tarvitsematta kovinkaan suuriin voimakeinoihin ryhtyä. Ammatillinen työväenliike on nyt vallankumouksen aikana tehdas- ja liikekeskuksissa ollut enimmäkseen järjestynyttä, lujaa ja rauhallista, samalla kun kahdeksantuntinen työpäivä on saatu voimaan, kuten mietinnössä lausutaan, useimmilla tehdasteollisuuden aloilla, kuten metalli-, saha-, paperi-, kutomo-, kivi-, lasi- ja kirjapainoteollisuuden samoin kuin kaupan ja käsityöliikkeitten aloilla. Tämä, jos mikään, on omansa todistamaan pysyvän, jatkuvan ja vaatimuksistaan peräytymättömän sekä samalla menettelytavoiltaan vakiintuneen työväenliikkeen merkitystä, sen saman työväenliikkeen ansiota, jonka arvoa ed. Rantakari täällä puheessaan niin väheksi ja halveksi. Järjestyneen työväenliikkeen edessä täytyy työnantajain vastustuksen murtua! Samoin osottautuu kaikki työnantajain tilapäisluontoinen, pelkkä keinotekoinen voimainponnistelu lopullisesti tehottomaksi.

Myöskin toisessa suhteessa on järjestyneen työväen ammattiliike valmistanut maaperää kysymyksenalaiselle laille. Sen pyrkimykset eivät ole olleet luonteeltaan vain paikallisia ja yhtä työpaikkaa tai edes yhtä ammattialaa koskevia. Se on voimaan saattanut työpäivän lyhennyksen kautta maan ja niin lukuisilla ammattialoilla kuin mahdollista. Siten se on jouduttanut erilaisille tuotantohaaroille samallaisia edellytyksiä sekä lujittanut työläisien yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, kohottaen eri työläisainesten elintasoa toinen toisensa rinnalle. Niin että juuri ammattiliikkeen vaikutuksesta kohdistuu tämä laki huomattavalla kehitysasteella olevaan työväkeen, työväkeen, joka tulee olemaan kyllin tietoista valvomaan lain noudattamista, sekä on kyllin valveutunut käyttämään sen tuottamaa siunausta hyväkseen.

Mitä sitten tulee itse kiistakysymykseen, kahdeksantuntisen työpäivän oikeutukseen, on se asia, josta jo vuosikymmeniä on väitelty ja näkyy aina kukin seuraava kapitalistipolvi perineen edeltäjäinsä lauseparret tuon vaatimuksen vastustamiseksi. Ed. Rantakarin ja hänen kannattajainsa ei ole siis tarvinnut tässä suhteessa vaivautua keksiäkseen uusia omintakeisia väitteitä. On ennenkin kuultu sellaisia räikeitä väitteitä kuin hänen puheessaan oli, kun hän tahtoi sanoa, että tässä laissa vainotaan työntekoa kuin rikosta. Hän kuvaili pöyristyttävin värein käsiteltävää lakiehdotusta ikäänkuin jonakin ilmestyskirjan petona, joka muka nousee »mustista vihan pohjamudista» ja vain halusta »vahingoittaa työnantajia». Hän puhui samalla paljon kansantaloudesta ja koetti siitä löytää joitakin todisteita väitteilleen. Saanen siis rauhoittaakseni häntä ja samalla johtaakseni keskustelua enemmän asialliselle pohjalle lukea, mitä kaikesta kiihkoilusta vapaa Marx lausui työntekijäin suhteesta työvoimansa myyntiin.

Hän antaa työntekijän puhua työnantajalleen tällä tavalla: »Tavara, jonka sinulle myyn, eroaa muusta tavarasta siten, että sen käytöstä

syntyy arvoa, ja se tuottaakin suurempaa arvoa, kuin mitä se itse on sinulle maksanut. Tässä syy, miksi sinä sen ostat. Mikä sinusta näyttää pääoman ansiolta tässä, on minusta työvoiman ylenmääräisestä käytöstä johtuvaa. Sinä ja minä tunnemme markkinapaikalla vain yhden lain, tavaravaihdon lain. Sinulle kuuluu minun jokapäiväisen työvoimani käyttö, työvoiman, jota minun päivittäisestä myyntihinnasta täytyy joka päivä uudestaan synnyttää, yhä uudelleen voidakseni sitä myydä. Lukuunottamatta sen vanhuuden j. n. e. vuoksi tapahtuvaa kulutusta täytyy minun kyetä huomenna työskentelemään samalla voimalla, terveydellä ja reippaudella kuin tänään. Sinä saarnailet alinomaan minulle säästäväisyyden ja pidättäväisyyden evankeliumia. No hyvä! Minä tahdonkin, kuten järkevä, säästävä isäntä, käytellä ainoaa omaisuuttani, työvoimaa ja pidättäytyä kaikesta tuhmasta tuhlauksesta. Tahdonkin vain sitä sen verran päivittäin panna liikkeelle, käyttää työhön, kuin se normaaliolokseen ja terveelliseksi kehityksekseen sietää. Työpäivän suhteettomalla pituudella voit sinä päivässä suuremman määrän työvoimaani saada hyväksesi, kuin minä kolmena päivänä voin korvata. Mitä siten voitat, menetän minä työvoimaani. Työvoimani käyttö ja sen ryöstäminen ovat kokonaan eri asiat. Kun keskimääräinen työkausi, jonka keskinkertainen työmies järkevästi työllään voi saavuttaa, on 30 vuotta, on minun työvoimani yhden päivän arvo 1/365 + 30 eli siis 1/10,950 sen koko työaikana syntyvästä arvosta. Mutta kun sinä kulutat sen 10 vuodessa, niin sinä maksatkin minulle päivittäin 1/10,950, kun tulisi maksaa 1/3, 650 koko sen arvosta. Siis vain kolmannen osan sinä maksat sen todellisesta päivittäisestä arvosta ja siten varastat minulta 2/3 minun tavarani arvosta. Sinä maksat minulle vain yhden päivän työvoimasta siinä, missä 3 päivää sitä käytät. Tämä on vastoin sopimustani ja vastoin tavaravaihdon lakia. Minä siis vaadin normaalipituutta työpäivälle ja vaadin sitä ilman vetoamista sinun sydämeesi, sillä rahaasioissa lakkaa tunne-elämä. Sinä saatat olla malliporvari, ehkä eläinsuojelusyhdistyksen jäsen ja lisäksi uskovaisten joukkoon lukeutuva, mutta ei sinun sydämesi ole tämän asian puolella. Mutta siitä vähät. Minä näet vaadin normaalityöpäivää ja siten tavarastani arvoa, kuten jokainen muukin myyjä».

Me olemme oppineet porvarillisilta puolueilta kuulemaan sitä, että kansan tulee suojella itseään. Työpäivän lyhennysvaatimus onkin työväestön, itsetietoisuuteen heränneen työväen oikeutettu itsesuojelusvaiston ilmaus.

Mitä edelleen tulee 8 tunnin työpäivävaatimukseen, niin täällä asiaa ensi kerralla käsiteltäessä jo osotettiin, että se on vanha, työväenliikkeen alkuajoilta peritty vaatimus. Jo satasen vuotta sitten esitettiin sitä englantilaisissa työväenlehdissä. Sen jälkeen oli se vanhan Internationalin ohjelmassa ja käytiin sen puolesta ankaraa taistelua. Amerikan ammattiyhdistykset ottivat sen ohjelmaansa jo viime vuosisadan 6:lla ja 7:llä vuosikymmenellä, julistaen kongressissaan, että tärkein vaatimus pyrittäessä vapautumaan kapitalismin orjuudesta on 8 tunnin työpäivän voimaansaattaminen. Myös Euroopan mannermaan suurten sivistysmaitten voimakkaat ammattiyhdistykset ovat viime vuosisadan loppuvuosikymmenellä taistelleet työpäivän lyhennyksistä, ja tietävät hyvin tämän lain vastustajat, kuinka 8 tunnin työpäivä onkin kansainvälisen työväenliikkeen kiintein ja eniten yhteistunnetta luova tunnussana. Ed. Rantakari täällä uskotteli, että nyt sodan jälkeen muka tultaisiin siitä eri maissa luopumaan. Hän suuresti erehtyi näin luulotellessaan. Nytkö, kun olemme vallankumouksen kynnyksellä, nytkö, jolloin kapitalistisen riiston luomat nurjuudet ovat kohonneet huippuunsa ja kansojen elinvoima on tuhottu nälkiintymisellä, nytkö ryhtyisi työväestö vapaaehtoisesti työn liikarasituksella ruumiinsa heikontumista lisäämään?

Jo edellä osotimme, miten työläisten voimiansa säästääksensä on saatava itselleen suojaksi kyllin lyhyt työpäivä. Mutta hyvin tiedetään kuinka työväestön on myös elääkseen ihmisinä ja kansalaisina saatava raja kapitalismin mielivallalle. On vanha täällä eduskunnassakin monta kertaa lausuttu totuus, että kahdeksantuntinen työpäivä takaa työntekijöille tilaisuuden virkistykseen, urheiluun, lepoon ja perhe-elämään. Se valmistaa työläisäidille ja isälle tilaisuuden omistautua lapsilleen ja kodille, se nostaa kotien merkitystä ja on omiaan tukemaan perhesiteitä. Ei myöskään voida nuorison terveyttä panna alttiiksi niille seurauksille, joita liian raskas ja pitkä työpäivä usein epäterveellisissä työhuoneissa tuo. Täysi-ikäisen sukupolven heikontuminen tietää tuberkuloosin ja muiden tautien levenemistä ja yhä surkastuneempia jälkeläisiä.

Miten väärin ed. Rantakari ja hänen kumppaninsa ymmärtävät, mitkä työt ovat raskaita ja mitkä eivät, kuvaa parhaiten se, että he vastalauseessaan ovat helppojen töiden joukossa luetelleet sellaisetkin työt, kuin kauppa-apulai-

sen toimi ja tarjoilijattaren toimi. Pitempi vapaa-aika suo, kuten yleensä myönnetäänkin, tilaa paitsi terveydenhoitoon myös sivistysharrastuksiin ja saattaa mahdolliseksi henkisten voimain kehittämisen. Se on askel pimeydestä valoon ja orjuudesta vapauteen! Siitä vasta alkaa suuri kansan sivistäminen! Sen tuloksena on pohjakerroksia myöten yhteiskunnallisesti oikeutensa ja velvollisuutensa ymmärtävä kansa, jonka pyrkimyksenä tulee olemaan ei pelkkä yksilöiden etu, vaan yleiset edut. Näin vanhoja ja niin usein toistettuja kuin nämä väitteet ovatkin, niin yhä on eduskunnassamme sellaisia, jotka eivät näille väitteille anna mitään arvoa. He ovat aivan välinpitämättömiä siitä, minkälaisiksi kansan pohjakerrosten tulevaisuus muodostuu. Ja kuitenkin juuri nämä samat henkilöt puhuvat usein kuinka he juuri edustavat täällä koko suomalaista kansaa, ajavat koko suomalaisen kansan asiaa. Itse asiassa on heidän työnsä sokean luokkaitsekkäisyyden sokaisemaa, ja jos se pääsisi täällä eduskunnassa määräämään, niin veisi se meidänkin kansamme raakuuteen ja orjuuteen. Paljon paremmin ymmärsi asian se austraalialainen ministeri, joka jo vuonna 1890, vaadittaessa 8 tunnin työpäivälakia, lausui, että koska yleisen hyvinvoinnin kannalta on suotavaa, että työntekijäin päivä on sellainen, että heille jää aikaa edellä mainittuihin tarkoituksiin, puoltaa hän lakia.

Mitä seurauksia taasen 8 tunnin työpäivä tuo, siitä on eri maista valaisevia tietoja, ja kaikki ne puhuvat asian puolesta. Esimerkiksi Webb eräässä teoksessaan käsittelee kysymystä, esittäen kokemuksia Englannista. Hän osottaa, että työntekijät ovat tulleet työkykyisemmiksi, täsmällisemmiksi, kun säännöttömän ja monia ruokailuaikoja käsittävän työajan tilalle on tullut säännöstelty ja vain yhden ruokaloman käsittävä työvuoro. Tuotanto ei ole vähentynyt, eivätkä kustannukset, sen jälkeen kun koneita on parannettu, ole kohonneet. Hän mainitsee, että lyhyempää työaikaa vaadittaessa ovat työnantajat aina työläisille uskotelleet, että työläisten palkat silloin muka pienenevät. Kokemus kuitenkin osottaa, että siellä, missä pitkä työpäivä vallitsee, siellä ovat palkat enimmäkseen huonoimmat. Tämä myöskin ed. Rantakarille erikoisesti, koska hän juuri koetti uskotella, että pitkillä työpäivillä päästäisiin hyviin palkkoihin. Edelleen lausuu Webb, että etenkin sellaisilla aloilla, missä naisia työskentelee ja on pitkät työpäivät vallalla, ovat palkat huonoimmat. Naiset nimittäin ovat hitaampia järjestymisen kautta etujaan valvomaan. Webb kertoo, että kun aikanaan Englannin kutomateollisuudessa siirryttiin 10-tuntiseen työpäivään, peloteltiin silloin, että palkka tulisi laskemaan 16 2/3 prosentilla. Perästä nähtiin, että se päinvastoin nousi 10 prosentilla.

Voisi myöskin esittää lukuisia työnantajain lausuntoja 8-tuntisen työpäivän johdosta, lausuntoja, jotka myöskin puhuvat asian puolesta. Ei tietysti voi käydä niitä kaikkia täällä siteerailemaan, mutta mainitsen kuitenkin erään belgialaisen metallitehtailijan Fromont'in julkaiseman teoksen eräitä pääväitteitä. Hän nimittäin sanoi, että pitkä työpäivä oli turmellut väestön terveyden, se oli vajottanut sitä alkoholismiin. Sen jälkeen kun 8-tuntinen työpäivä oli pitemmän aikaa ollut voimassa, tapahtui käännös parempaan päin. Sairausavustukset vähenivät, juoppous supistui vähiin, työväestön elintaso kohosi kaikin puolin. Sukupolven huonoista tottumuksista luovuttiin ja kehittyi järjestys- ja puhtausaisti sekä alettiin somistaa koteja ja viettää vapaa-ajat arvokkaasti.

Nyt tahtoisivat ed. Rantakari ja hänen toverinsa ilman muuta tämän lain hylättäväksi. Sellainen menettely on työnantajain edustajille erittäin kuvaavaa. He pelkäävät jokaista tämäntapaista uudistusta, koska tietävät sen heikontavan kapitalistien riiston edellytyksiä ja tuovan mukanaan jatkuvaa menestyksellistä työväen lainsäädäntöä. He eivät sallisi valtion ja kunnan esiintyvän mallityönantajina eivätkä myös sallisi yksityistenkään panna toimeen inhimillisyyden mukaisia työoloja tai eivät sallisi vaadittavan, että yksityiset järjestävät työolonsa inhimillisiksi. He vetoavat tavallisesti kilpailuun ja pienten tuottajain kykenemättömyyteen kestää lain vaikutusta. Mutta juuri pikkutuotannossa on työvoiman halpuus verellä ostettu, joten sen parempi, mitä pikemmin siitä päästään. Sanokaamme suoraan: niitä, jotka tahtovat lain ilman muuta hylättäväksi, kannustaa heidän luokkansa etujen mukainen katsantokanta, nimitettäköön sitä sitten hienommalla tai karkeammalla määritelmällä. Ja juuri se, että Suomessa on työväen lainsäädäntö kokonaan laiminlyöty, että yleistä lyhintä työpäivää ei laissa vielä näihin päiviin ole säännöstelty, se on tehnyt työnantajaluokan niin uudistuksiin taipumattomaksi, että sillä ei ole vertaa. Vielä vuonna 1900 sanoivat leipurityönantajat, ettei leipurialalla tulla toimeen 12-tuntisella työpäivällä, vaan tulee sen olla 14 tai 15 tuntia. Ja nyt eduskunnan porvarijäsenet, Rantakari ja hänen kannattajansa jättäisivät monet työalat kokonaan säännösteltyä työ-

päivää, vaille, sillä, kuten tietty, ulottuu tämä laki paljon useammille työaloille kuin se eduskunnan vuonna 1909 hyväksymä työväensuojeluslaki, joka tätä ennen on tuleva voimaansaatetuksi. Kahdeksan tunnin työpäivän lakia laadittaessa on työväenasiainvaliokunnan enemmistö parhaan taitonsa mukaan koettanut saada sen lyhyeksi, selväksi ja mahdolliseksi käytäntöön soveltaa. Sitä vastaan ei olekaan voitu esittää mitään merkittävämpiä väitteitä. Työväenasiainvaliokunta hankki lakia valmistettaessa runsaasti tietoja asiantuntijoilta, sekä työntekijäin järjestöiltä että valtion laitoksilta, ottaen siten huomioon sen, että laki todella soveltuisi kaikille niille aloille, joille se ulottuu.

Kun tämä lakiehdotus oli ensi kerran esillä, piti ed. Rantakari pitkän puheensa sen hylkäämisen puolesta. Tätä puhetta kuuluvat porvarilliset kirjapainot levittävän niin suurissa painoksissa, että niille kohta tulee paperipula (Naurua). Olen perästäpäin lukenut tuon puheen enkä ole löytänyt siitä nimeksikään asiallisia huomautuksia. Koko hänen lausuntonsa oli kauttaaltaan agitatorinen ja tarkoitti kai luoda sitä porvarillista kokoomusta sosialisteja vastaan, joka on tullut eräiden porvaripolitikoitsijoiden tunnuslauseeksi. Mutta tavallisiin ihmisiin vaikuttavat nuo vetoamiset vain hätähuutona, ollen samalla hassunkurisina, rinnastettuina niihin ennustuksiin, joissa tuon tuostakin ennustetaan sosialidemokratian kulkevan kuolemaansa kohti. Sosialidemokratia elää ja vaeltaa voittokulkuaan joka maassa! Maailmansodan suuret kärsimykset kääntävät yhä suuremmat joukot sen puoleen. Nämä joukot vaativat rauhaa ja säännöllisiä oloja sekä niissä rauhallisissa ja säännöllisissä oloissa työntekijöille inhimillisiä elinehtoja. Ihmiskunta lähestyy suuria tapahtumia, jolloin militarismin ja kapitalismin kahleita tullaan katkomaan. Tätä ajatellessaan vavahtaa jokainen avarasti sykkivä sydän paremman tulevaisuuden toivossa! Onnettomia ovat vain ne, jotka luokkasokeudessaan seisomalla kansaa vastaan menettävät maan jalkojensa alta. Ja vaikka lakia laadittaessa ei ole tarvis pyrkiä ennustelemaan, kuten ed. Rantakari teki, niin minä otan vapauden hänelle vastata ja sanoa, että päinvastoin kuin hän luuli, tullaan heti rauhansopimuksen synnyttyä nostamaan kysymys, eikö keskinäisillä kansainvälisillä sopimuksilla hyväksytä kussakin maassa 8-tuntisen työpäivän laki.

Arvoisat eduskunnan porvarijäsenet! Te tiedätte, että maailmansodan hyökyaalto on saattanut meidänkin maan tuotannollisen elämän häiriöön. Nyt tosiaankin tarvitaan työtä, rakentavaa ja voimakasta työtä. Siihen ette te pysty, siihen pystyy ainoastaan työväki ja työväki tulee siihen mukaan, mutta ei orjina vaan ihmisinä. Antakaa heidän tehdä se rauhallisesti. Myöntäkää heille 8 tunnin työpäivä säätämällä nyt käsilläoleva laki. (Vasemmalta: Hyvä!)

Ed. A. H. Virkkunen: Monille niistä, jotka toivovat työväenoloihin parannuksia, työvoiman säästämistä, ruumiillisen työn tekijäin suojelemista terveyttä vahingoittavalta liikarasitukselta ja vaikeissa oloissa suoritettavalta liian pitkältä vuorokautiselta työajalta, tämä lakiehdotus semmoisena kuin se nyt suuren valiokunnan ensimäisestä käsittelystä eduskuntaan tulee takaisin, on käsittääkseni täydellinen yllätys. Olisi luullut, että se tosiasioihin perustuva sangen ankara, jotten sanoisi murhaava arvostelu, jonka alaiseksi tämä lakiehdotus lähetekeskustelussa joutui (Vasemmalta: Se oli pötyä!), olisi aiheuttanut siihen suuren valiokunnan käsittelyssä edes sen verran muutoksia, että siitä räikeimmät muistutuksenaiheet olisi kitketty pois. Mutta tämä toivo on valitettavasti kokonaan pettänyt. Lakiehdotus on nyt suuresta valiokunnasta eduskuntaan palatessaan pienimpiäkin yksityiskohtia myöten sama, kuin mikä se oli suureen valiokuntaan lähetettäessä. Sen teknillinen puoli on joka kohdassa yhtä heikko kuin ennenkin ja asiallinen sisällys myöskin juuri samanlainen.

Kun yleisillä lakimääräyksillä ryhdytään säännöstelemään korkeinta vuorokautista työaikaa eri aloilla, niin on kaiketi ensimäinen vaatimus, jos mieli laista tulla tarkoituksenmukainen, pitää silmällä sitä, että annetut määräykset soveltuvat työn laatuun ja niihin oloihin, joissa työ tehdään. Sitä vaatimusta tätä lakiehdotusta laadittaessa ei ole otettu huomioon. Lakiehdotus pyrkii sen 1 §:ään sisältyvän luettelon mukaan yleisillä samanlaisilla määräyksillä säännöstelemään melkeinpä kaikki inhimillisen työn alat, henkistä työskentelyä ja maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja lukuun ottamatta. Mutta näilläkin aloilla, jotka on aiottu jäämään lakiehdotuksen ulkopuolelle, on raja sangen epäselvä ja semmoisena omiansa antamaan sijaa erilaiselle tulkinnalle ja moninaisille selkkauksille. Sillä monet 1:ssä §:ssä mainituista työaloista koskevat niin läheltä maataloutakin, että oikeastaan ne jo kuuluvat senkin piiriin. Sellaisia työaloja on tässä luettelossa: rakennus-

ten, siltain, teiden rakentaminen, korjaus ja kunnossapito, raivaus- ja perkaustyöt, metsän- ja halonhakkuu, puutavaran ajo, halonveto j. n. e. Kun vielä tässä pitkässä luettelossa olevien työalojen lisäksi lain piiriin sanotaan käsitettävän kuuluviksi myöskin liikkeet ja yritykset, jotka on pidettävä edellämainittujen veroisina, niin on vaikeata ymmärtää, mitkä ne työalat ovat, jotka eivät tämän lain alaan kuuluisi. Välttämättömästi olisi laki, jos mieli siitä mitään kelvollista tulla, jo tässä kohdin karsittava ja melkoisesti muutettava.

Ylipäätään tätä lakiehdotusta laadittaessa ei ole otettu huomioon vuodenaikoja ja niitten myös vuorokautiseen pisimpään työaikaan nähden asettamia vaatimuksia. Siinä ei oteta huomioon työn laatua, sen rasittavaisuutta, yhtä vähän kuin niitä ulkonaisia oloja, joissa työntekijä tehtävänsä suorittaa. Sama 8-tuntinen normaalityöpäivä vaaditaan säädettäväksi niitä työaloja varten, jotka on suoritettava määrättynä vuodenaikana — ja onhan niitä sellaisia tehdasteollisuudessakin — kuin niillä teollisuusaloilla, joita harjoitetaan keskeymättä ympäri vuoden. Sama 8-tuntinen vuorokautinen työaika määrätään tässä lakiehdotuksessa vaikeinta tehdastyötä tekevälle, esimerkiksi kuumuudessa hikoilevalle koneenkäyttäjälle, lasitehtaassa työskentelevälle, epäedullisissa terveydellisissä oloissa ahertavalle kaivostyöläiselle ja metallityöntekijälle, sama 8-tuntinen työaika raittiissa ulkoilmassa oleskelevalle halonvetäjälle ja muille puutavarankuljettajille. Vieläpä on esimerkiksi virastojen ja koulujen vahtimestarit, rautateiden asemain palveluskunta, automobiilinkuljettajat ja ajurit asetettu samaan 8-tuntisen työpäivän luokkaan. Omasta puolestani en usko, että niitten joukossa, jotka nyt ovat tämän lakiehdotuksen vastustajia, on yhtään ainoata, joka ei toivoisi, että vuorokautinen työaika monilla tehdastyöaloilla, rasittavassa ja kuolettavassa konetyössä, asetetaan 8-tuntiseksi, joillakin aloilla ehkä sitäkin lyhemmäksi. Mutta minä luulen aivan yhtä varmasti, että tämän lain kannattajissa ei myöskään ole yhtään ainoata, joka, jos hän tahtoo pysyä totuudessa, ei olisi selvillä siitä, ettei ole olemassa mitään tarvetta, saatikka pakkoa, ulottaa tätä lakia moniin ulkotöihin, joita 1:ssä §:ssä luetellaan. Puhumattakaan koulujen vahtimestareista, joiden vuotuisesta työajasta lähes neljä kuukautta on melkein kokonaan vapaata, ja muista heidän asemassaan olevista henkilöistä, on tähän sarjaan yhdistetty työaloja, joissa vuorokautisen työajan pituutta eivät tavallisesti määrää ihmiset, vaan vuodenaika, ilmasto, valosuhteet, rohkenenpa väittää, joillakin aloilla suureksi osaksi — hevonen. Sellaisia ovat halonveto ja muut ajotyöt. Jokainen myöntänee, ettei tämäntapaista työtä voida verratakaan raskaassa tehdastyössä ahertavan päivätyöhön. Sitä käsittämättömämpää on, miksikä tällainen itsessään tarpeellinen työväenolojen uudistuslaki pilataan sillä, että siihen sekotetaan asioita, jotka eivät ensinkään siihen kuulu.

Jos niitä moninaisia työaloja, jotka sisältyvät lakiehdotuksen 1:een §:ään, ryhdytään niihin käytettävään luvalliseen korkeimpaan vuorokautiseen työaikaan nähden lainsäännöksillä määräämään, niin pitäisi kaiketi laadultaan aivan erilaisia töitä järjestää myöskin eri laeilla. Muuten tullaan siihen, mihin työväenasiainvaliokunnan mietinnössäkin on tultu, että lain eri pykäliin täytyy pakostakin panna poikkeuksia ja poikkeusten poikkeuksia, jotka tällaisessa laajakantoisessa laissa ovat omansa aiheuttamaan erilaista tulkintaa ja moninaisia rettelöitä niissä arkaluontoisissa suhteissa, joita ovat työnantajain ja työntekijäin keskinäiset välit. Lakiehdotusta sanotaan tosin ajatelluksi jonkinlaiseksi peruslaiksi, joka sisältäisi yleiset säännökset eri työaloilla toteutettavasta työajasta. Mietinnön perustelujen lopussa ja itse lakiehdotuksen 12 §:ssä jätetäänkin senaatin tehtäväksi eri työaloihin nähden määrätä poikkeuksia ja antaa ne tarkemmat määräykset, jotka huomataan tarpeellisiksi. Kun samalla kuitenkin vaaditaan, että laki ainakin kaikkein useimmilla aloilla jo kahden kuukauden, poikkeustapauksissa kuuden kuukauden, kuluessa sen vahvistamisesta astuu voimaan, niin on pelättävissä, että senaatille ei jää riittävästi aikaa niiden tutkimusten tekemiseen ja erikoismääräysten valmistamiseen, joita lain soveltaminen eri työaloilla edellyttää. Sillä näihin valmistustöihin, jotka jäävät senaatin asiaksi, niihin kuuluvat oikeastaan kaikki ne laajakantoiset esityöt, joita tämänlaatuinen yleinen laki edellyttää, ja jotka nyt ovat vielä kaikki tekemättä.

Sen seikan, miten tämä laki tulisi vaikuttamaan meidän teollisuuteemme, kuittaa valiokunta sangen kevyesti. Mietinnössä lausutaan tosin, sen 6:nnella sivulla, että 8 tunnin työpäivän voimaansaattaminen puheenalaisilla työaloilla ei kohtaa käytännössä voittamattomia esteitä. Ja tämä väite perustellaan sillä, että tämänpituista työntekoaikaa on jo sangen laajalti meilläkin alettu soveltaa erilaisilla työaloilla liiketoiminnassa ja tehdasteollisuudessa. Työväenasiainvaliokunnan on itsensäkin kui-

tenkin pakko myöntää, että useimmilla teollisuusaloilla ei vielä ole saavutettu mainittavaa kokemusta siitä, miten tällä tavoin lyhennetty työaika vaikuttaa tuotantoon. Se, että nyt vaadittu vuorokautinen työaika meillä viime kuukausina vallankumouksellisissa oloissa eri aloilla on saatu käytäntöön — pakolla, jota venäläiset sotilaat aseillaan ovat säestäneet — ei siten vielä todista minkäänlaista siitä, mitä tällainen päivittäinen työaika ajanpitkään tulee vaikuttamaan meidän maamme teollisuuden tuotantoon ja sen kilpailuun ulkomaiden kanssa. Huomattava on paitsi sitä, Suomen teollisuuden nykyistä tuotantoa ja kannattavaisuutta arvostellessa, että meidän teollisuutemme nyt toimii eristettynä muusta maailmasta. Se on tällä hetkellä ulkomaisesta kilpailusta vapaata, eikä sota-ajan kysyntä ja tuotteiden hinnat tarjoa mitään vertailua normaaliolojen kanssa. Se kokemus, mikä viime kuukausina on tässä suhteessa saavutettu — mikä muuten ei ole niin erinomaisen valoisa kuin miksi sitä täällä on tahdottu kuvata — ei siten normaalioloihin nähden todista yhtään mitään. Eikä ole omansa poistamaan epäilyksiä tässä suhteessa sekään arvelu, jolla työväenasiainvaliokunta mietinnössään koettaa itseänsä lohduttaa, että tällainen työaika todennäköisesti ennen pitkää tulee muissakin sivistysmaissa otettavaksi käytäntöön. Käsittääkseni olot ja mahdollisuudet meidän maassamme eivät ole sellaiset, että meillä olisi varaa panna toimeen näin vaarallista kokeilua umpimähkään kaikilla aloilla, ennenkuin asiasta on saatu kokemusta edes niissä maissa, joissa yleinen varallisuus, tehdastuotanto ja sen kehitysmahdollisuudet ovat paljon edullisemmalle kannalle kehittyneet kuin mitä ne meillä ovat. Sillä tällaisen lakiehdotuksen toteuttaminen voi helposti aiheuttaa maan teollisuuden kuihtumisen ja saattaa sen kokonaan alakynteen ulkomaisessa kilpailussa. Tosin on meillä joissakin piireissä totuttu puhumaan teollisuudesta aivankuin se olisi melkeinpä yhteiskunnassa välttämätön paha, jota saa kohdella miltei millä tavalla tahansa. Minä luulen, että tämä käsitys on kokonaan väärä, sillä meidän kansamme tarvitsee kukoistavaa teollisuutta yhtä hyvin kuin jokainen muu kansa voidakseen säilyä kansojen taistelussa, pysyä kansallisessa varallisuudessa ja yhteiskunnallisessa kehityksessä muiden kansojen tasalla. Ja minä en erehtyne, kun luulen, että ne yleisiin tarpeisiin tarvittavat varat, joita lähimmässä tulevaisuudessa meidänkin maassamme tullaan tarvitsemaan ja vaatimaan yhä enemmän erilaisten yhteiskunnallisten olojen kehittämiseksi ja juuri vähäväkisten aseman parantamiseksi, tulevat supistumaan jotenkin vähiin, jos maan teollisuus saatetaan siihen tilaan, ettei se kestä kilpailussa ulkomaiden kanssa eikä siten tuota harjoittajilleen niitä pääomia, joista yhteiskuntakin voi saada tarpeisiinsa osansa. Että vuorokautisen työajan rajoittaminen 8 tuntiin ilman eroitusta kaikilla teollisuuden aloilla joka tapauksessa jo semmoisenaan tulee tuottamaan maan teollisuudelle suuria kustannuksia, on itsestään selvää. Työpalkkojen summa tietysti sen kautta nousee ja monissa teollisuuslaitoksissa käynee välttämättömäksi kustantaa lisätylle työväelle myöskin lisärakennukset, joiden hankkiminen ei ole mikään vähäinen menoerä.

Samoin käy tietysti rautatiellä, jonka henkilökuntaa, jos tämä laki astuu voimaan, tulee melkoisesti lisättäväksi. Meidän kulkulaitosrahastomme on kuitenkin tätä nykyä jo siinä tilassa, ettei se siedä lisämenoja, mikäli ne vain suinkin ovat vältettävissä. Huomautan vain, että hallitus esittää tähän rahastoon otettavaksi 125 miljoonan lainan. Se summa ei ole vähäinen niiden muiden huimaaviin rahamääriin nousevien lainojen lisäksi, joilla nyt valtion rahavaroja on pakko vahvistaa. Mutta tämäkään summa vaivoin riittää tyydyttämään kulkulaitosrahaston kasvavia tarpeita. Näin ollen ei luulisi kenenkään pyrkivän tarpeettomasti lisäämään tämän rahaston menoja. Ja että meidän rautatielaitoksessamme palvelevan jokikisen henkilön vuorokautinen työaika on liikarasituksen pelosta välttämättömästi rajoitettava 8 tuntiin, ollenkaan katsomatta sitä, minkälainen toimi on kyseessä, sitä ei kukaan tahtone vakavasti väittääkään. Rajoitettakoon työaikaa siellä, missä se on välttämätöntä, mutta älköön sitä tarkoittavia määräyksiä saatettako aloille, jotka eivät niiden piiriin kuulu.

Voi kuitenkin ymmärtää, että ne, jotka ovat alotteentekijöinä tähän lakiin, eivät paljon ajattele teollisuuden harjoittajia ja heidän menestymistänsä. Ovathan ne niitä kapitalisteja, joiden kohtalo ylipäätään käsittääkseni ei ole aivan lähellä näiden alotteentekijäin sydäntä. Rautatielaitos on myöskin semmoinen valtion harjoittama suurliike, joka kaiketi jollakin tavalla selviytyy, vaikkapa sille asetetaan vaikeuksia ja tarpeettomiakin menoja. Mutta minä en voi parhaimmallakaan tahdolla käsittää sitä kovakouraisuutta, jolla tämä laki kohtelee itse työntekijäinkin itsenäisen toiminnan vapautta. Ensimäisen pykälän mukaan ovat tämän lain

alaisia kaikki ne liikkeet ja yritykset, joissa työntekijöinä käytetään muita kuin puolisoa ja vajavaltaisia lapsia. En voi ymmärtää muuta kuin, että jokaisella kelvollisella ammatinharjoittajalla, alkakoonpa hän kuinka vähäisestä alusta tahansa, on mielessään se tulevaisuuden ihanne, että hän ponnistustensa tulokseksi kerran saavuttaisi oman liikkeensä, kohoaisi siten vapaaksi, itsenäiseksi elinkeinonharjoittajaksi alallaan ja käyttäisi työvoimana, jos ei hänellä muuhun ole varoja, omia lapsiaan, sittenkun ne kynnelle kykenevät. Eikä ole muuta kuin inhimillistä se hänessäkin asuva toivo, että polvi paranee pojasta, ja että hänen lapsensa kerran tulee sen liikkeen jatkajaksi ja isännäksi, jonka tuo pienistä oloista noussut ammatinharjoittaja on elämänsä uurastuksella saanut aikaan. Tämä laki kajoaa kuitenkin suorastaan säälimättömällä tavalla tähänkin suhteeseen. Se ei salli ammattia harjoittavan isän edes yhdessä oman täysikasvuisen poikansa tahi tyttärensä kanssa tehdä heidän ammattiinsa kuuluvaa työtä enemmän kuin 8 tuntia vuorokaudessa. Jos isä, niinkuin tällaisessa tapauksessa, milloin työtä tehdään yhdessä, useimmin lienee asianlaita, on pidettävä työnantajana, niin kauvan kun hän on voimissaan, ja poika tai tytär hänen liikkeensä työntekijänä, niin tämän lain mukaan isä joutuu sakonalaiseksi, jos nuo kaksi työskentelevät yhdessä enemmän kuin 8 tuntia vuorokaudessa. Laki, joka sisältää tällaisia määräyksiä, ei tarkoita minun ymmärtääkseni enään työntekijän etua, vaan hänen vahinkoansa. Se on sydämetön pakkolaki, joka mitään sääliä tuntemattomalla tavalla kajoaa työntekijän vapauteen, välittämättä edes läheisimmistä perhesuhteista, pyrkiessään toteuttamaan laatijainsa omaksumaa, suoraan sanoen työnvihan periaatetta ilman erotusta kaikilla aloilla.

Aivan erityinen puutteellisuus tässä laissa on se, että siinä ei puhuta urakkatyöstä mitään. Minä luulen, että se ei ole sattuma, vaan lakiehdotus on tarkoituksella sellaiseksi tehty. Ja kuitenkin tietävät tämän lain alulle panijat yhtä hyvin kuin kukaan toinen, että melkoinen osa niitä töitä, jotka joutuvat tämän lain alaisiksi, suoritetaan urakkatyönä, pienemmät työt melkein säännöllisesti niin sanottuna sakityönä, s. o. työmiesten itsensä muodostaman jonkunlaisen osuuskunnan tekeminä. Tavallisesti yksi näistä työmiehistä, jotka asemaansa ja palkkaansa nähden lienevät jotenkin samanlaisia, tekee sopimuksen työnantajan kanssa. Hän hankkii sitten tarpeelliset apumiehet, ja sillä tavalla työ määrätystä urakkasummasta pannaan alulle. Kuka on syyllinen, jos lakia tällaisessa tapauksessa rikotaan, sekö, joka on työn teettäjänä, vai sekö, joka tekee sopimuksen ja ottaa muita avukseen? Tämäkin asia vaatisi välttämättömästi lakiehdotuksessa jotakin selvitystä. Työväenasiainvaliokunta näyttää asettuneen sille kannalle, että se kieltää koko urakkatyön ja n. s. kappaletyön; siihen viittaa lakiehdotuksen 9 §, jossa kielletään työnantajaa antamasta työtä kotona tehtäväksi.

En katso asiakseni kajota siihen, missä määrin on nykyhetken tilanteeseen soveltuvaa, että aikana, jolloin koko muu sivistynyt maailma kamppailee olemassaolonsa puolesta ja käyttää voimansa ja verensä asemansa puolustamiseen ja uusien tulolähteitten keksimiseen päästäkseen yli ankaran ajan, Europan ehkä köyhimmän kansan eduskunta luulee täyttävänsä tehtävänsä suunnittelemalla yleistä lakia, joka määrää vuorokautisen työajan miltei kaikilla aloilla, paljon laajemmilla kuin mihinkä muut kansat ovat uskaltaneet mennä, lyhyempiaikaiseksi, kuin se on missään muualla maailmassa. Tämä jää niiden laskuun, jotka kaikin tavoin tahtovat saada tämän lakiehdotuksen semmoisenaan hyväksytyksi, suostumatta siitä pilkkuakaan muuttamaan. Minä puolestani olen tahtonut mainita joitakin niistä huomautuksista, joihin tämä laki antaa aihetta, ja siten merkitä kantani tähän lakiehdotukseen nähden. Ja tämä kanta on se, että laki nykyisessä asussaan on sekä muodoltaan että sisällykseltään mahdoton. Näyttää tosin siltä, että huomautukset eivät mitään auta, sillä siitä käsittelystä päättäen, jonka tämäkin laki suuressa valiokunnassa on osakseen saanut, Suomen eduskunnan vasemmisto näkyy kerta kaikkiaan omaksuneen toimintansa ohjeeksi roomalaisvallan Pilatuksen ajatuksen: Minkä minä kirjoitin, sen minä kirjoitin. Mikä kerran on sattunut kynästä paperille valahtamaan, se on semmoisena pysytettävä, tehtäköön sitä vastaan kuinka painavia ja oikeutettuja muistutuksia tahansa. Tästä huolimatta toivon kuitenkin, että lakiehdotus, kun se nyt joutuu eduskunnassa yksityiskohtaisen käsittelyn alaiseksi, saadaan semmoiseksi, että sen hyväksymisessä voivat olla mukana nekin, jotka toivovat työväen oloihin parannuksia, mutta joiden käsityksen mukaan näiden parannusten käytäntöön soveltaminen sellaisina, kuin ne tässä lakiehdotuksessa tuodaan esille, ei ole mahdollinen. Sillä ei ole kansanedustajan arvon ja velvollisuuden mukaista olla myötävaikuttamassa lainsäädäntötyön tu-

lokseen, josta jo ennakolta tiedetään, että sitä on mahdoton käytännössä noudattaa. Se on tehty tämä laki ilman tarpeellista asiantuntemusta ja riittävää valmistelua ja esitöitä, ja tulos onkin senmukainen.

Ed. Rantakari: Toisessa vastalauseessa on jo lausuttu ne pääasialliset muistutukset, mihin minä puolestani voin yhtyä; ja viime kerralla kun asia oli yleiskeskustelun alaisena, korostin niitä näkökohtia, mitkä minusta olivat tärkeimmät. Kun asia kuitenkin nyt on toisessa käsittelyssä, niin aivan lyhykäisesti tahtoisin mainita ne näkökohdat, jotka määräävät minun kantani tässä asiassa.

Vaikka tätä lakia varten olisi olemassa jo esitöitä ja tutkimuksia, olisivat yksinänsä lakiteknilliset vaikeudet suuremmat kuin mitä tällä istuntokaudella tämä eduskunta kykenisi voittamaan. Ilman esitöitä ja tutkimuksia ei missään meitä paljon onnellisemmassakaan maassa ole säädetty tällaisia, eikä paljon vähempikantoisempiakaan lakeja. On ollut aina edelläkäypiä kokeita, laajoja enquetejä, tilastollisia tutkielmia ja tällaiselle perustalle on laadittu lakiehdotus. Mutta nyt puuttuu meiltä tähän lakiehdotukseen kaikki esityöt ja kaikki valmistelut; suorastaan kaikki, sillä ne lausunnot, joita täällä vasemmalla ja osittain oikeallakin puhujalavalla on annettu, ovat koskeneet mikä Englannin, mikä Austraalian oloja, ja jos mahdollista olisi kai vieläkin kaukaisempia. Mutta minä nyt kuolen siinä uskossa, että Suomessa ei koskaan voida säätää tällaista elävään elämään ulottuvaa lakia sen materiaalin pohjalla, joka on kerätty Englannista ja Austraaliasta. Vielä vähemmän voidaan sitä ottaa edes ohjeeksi vastaiselle tutkimukselle, kun tämäkin materiaali esitetään aivan yksipuolisesti. Eduskunnan kirjastosta voisi kyllä löytää esimerkkejä myöskin toiseen suuntaan käyvistä lausunnoista, jos joku edustaja katsoisi tarpeelliseksi näyttää lukeneisuuttaan sillä tavoin ja niillä valistaa eduskuntaa, sillä pienemmistäkin asioista on aivan eri suuntaan käypiä mielenilmaisuja ja lausuntoja, saati niin tärkeästä kuin nyt kysymyksessä olevasta alasta, jota pidetään sosiaalipolitiikan kaikkein vaikeimpana. Tämän lisäksi rohkenen, niinkuin edellinen puhuja, pitää nykyistä aikaa aivan epänormaalina ja siis nykyistä tilannetta sellaisena, jonka jatkumista tulevaisuudessa en rohkene katsoa olettaa. Täällä on huomautettu jo, mitenkä ulkomaalainen kilpailu nyt puuttuu. Voisi vielä lisäksi huomauttaa, että nykyinen polvi meidänkin maassa elää miltei joka alalla tulevien polvien kustannuksella. Aika on siinäkin suhteessa siis aivan epänormaali. Näillä perusteilla on sellainen kuin suuren valiokunnan mietinnössä nyt esiintyvä kaikkia aloja koskeva lakiehdotus mielestäni ehdottomasti hylättävä. Ne eduskunnan porvarillisista jäsenistä, jotka eivät ole olleet mukana tätä lakiehdotusta laatimassa, voivat aivan ymmärrettävistä syistä yrittää tehdä ehdotuksesta käypää lakia rajoittamalla sen piiriä. Minä kumminkaan en voi pysähtyä samalle kannalle. Alkuaan valiokunnassa toivoin kyllä, että esim. 1909 lain pohjalla voitaisiin jonkunlainen kahdeksantunnin työpäivälaki saada aikaan. Mutta kun asiaa mietimme ja koetimme sovittaa käytännöstä löydettäviä tapauksia sillä tavalla saatavan lain puitteisiin, tulimme siihen vakaumukseen, että se 1909:n lain puitteisiin sovitetussa muodossakin on aivan mahdoton. Jos kerran lähdetään siitä, että tärkeällä alalla tarvitaan valmistavia töitä ja tutkimuksia, niin, niitä ei ole siinäkään määrin suoritettu että me voisimme säätää aivan rajoitetulla alalla tällaisen lain. Me voisimme korkeintaan rajoittaa tämän lain vaaratta sellaisille aloille, joilla kansantaloudessa ei ole mitään merkitystä. Mutta sellaiseen puuhaan ei liioin eduskunta ymmärtääkseni voi alentua.

Laki olisi, jos sitä tahdotaan rajoittamalla saada käyväksi, rajoitettava silloin ennen kaikkea teollisuuden alaan. Mutta juuri teollisuuden ala on minusta vaarallisin, jolla tätä lakia olisi yritettävä toteuttaa. Sillä rautatiet ja muut kulkulaitokset ja sen sellaiset eivät välittömästi kilpaile ulkomaalaisen tuotannon kanssa. Näillä aloilla se siis ehkä vaarattomammin, tosin suurilla kustannuksilla, voitaisiin saada aikaan. Mutta teollisuus on ala, jossa kaikki kansat kilpailevat keskenään, ja sillä alalla on ilman tarkkoja esitöitä kaikkein kevytmielisintä ryhtyä säätämään lakia, jota mikään suurempikaan teollisuuskansa ei ole siinä mitassa lainsäädännöllä vielä pannut käytäntöön, kuin nyt ehdotetaan. Minä siis olen sitä mieltä, että tästä lakiehdotuksesta ei voida aloja rajoittamallakaan saada käypää lakia ja olen senvuoksi valmis ehdottamaan tahi ehdotan sen tässäkin tapauksessa hylättäväksi.

Me voisimme ainoastaan yhdellä ehdolla saada ehdotuksesta jotain vaaratonta, nimittäin säätämällä niin paljon työaikapoikkeuksia, että niistä aukoista pääsisi läpi vaikka parihevosilla. Mutta tällainen lakiehdotus minusta olisi humpuukia eli, niinkuin vasemmiston taholta on viime päivinä rakastettu juurruttaa parlament-

taariseen kieleen, »pötyä» (Vasemmalta: Hyvä sana!). Sitä paitsi tällainen poikkeuksille rakennettu näennäinen työväensuojeluslaki, petollinen tekele, olisi omiansa antamaan aihetta mitä laajimpiin rettelöihin. Suoruus minusta vaatii silloin näyttämään korttinsa kokonaan ja ehdottamaan sen järkiään hylättäväksi, hylättäväksi sillä ehdolla, kuin toisessa vastalauseessa on tehty, nimittäin pyytämällä asiallista valmistelua ja esitöitä, jotta saataisiin ne edellytykset, mitä kaikkialla maailmassa tällaista lakia varten vaaditaan.

Niistä väitteistä, mitä valiokunnan porvarillisten enemmistön taholta on esitetty, on pariin kolmeen otteeseen vasemmiston taholta huomautettu päämuistutuksena, että ne eivät ole aivan uusia. Minä puolestani olen sitä mieltä, että noin vähän koetellummat totuudet, vanhat totuudet, pitävätkin paikkansa hiukan paremmin, kuin aivan uudet (Vasemmalta: Forssan aikaiset!) Forssan aikaisessa työväenkokouksessa oli aivan eri kanta kuin tässä nyt, sen verran ne ovat siis pitäneet paikkansa. Siellä jo liikeapulaiset asetettiin eri asemaan, joiden työpäivää rouva Pärssinen nyt pitää kaikkein raskaimpana — huonoissakin kauppaliikkeissä nähtävästi. Muuten minä pyytäisin rouva Pärssiselle huomauttaa, koska hänellä oli nähtävästi tarkoituksena lausua eräs sukkeluus, että sukkeluudet ovat kovin hyviä, jos ne ovat todella sukkelia, mutta ne ovat varsin vaarallisia, jos se, jolle ne ovat tarkoitetut, voi nähdä, että siinä ajetaankin toisen vasikalla. Ja rouva Pärssinen ajoi nyt lisäksi tällä kertaa maalaisliittolaisten vasikalla, niin että minä kehottaisin varovaisuuteen vastedes (Vasemmalta: Omallani!). Lisäksi minä pyydän vielä vasemmistolle kaikessa ystävyydessä huomauttaa, että minun ei ole tarvinnut tässä suuressa lakiehdotuksessa kääntyä keidenkään yksityisten puoleen nalkutuksilla, vaan minä olen voinut tyytyä siihen, että minä olen vetänyt kokonaiset ryhmät tilille ja puhunut asiassa, ainoastaan asiassa.

Ed. Perttilä: Meidän sosialidemokraattien taholta ei tietenkään mitenkään kummeksuta sitä ryöppyä, joka eräältä taholta, porvariston taholta, on meitä vastaan tähdätty. Asiahan on päivän selvästi siten, että porvariston, erittäinkin suurporvariston asianajajain täytyy ajaa asiaansa sillä tavalla, kuin ovat tässä asiassa tehneet. Meidän sosialidemokraattien taholta on tässä kysymyksessä alun pitäen oltu selvällä kannalla. Meidän maassamme työväenliikkeen keskuudessa on sitkeillä taisteluilla palkkataistelujen yhteydessä ajettu työajan lyhennystä, ja päämääränä on aina ollut 8-tuntinen työpäivä. Samaten meikäläiset eri maissa ovat työskennelleet samaan suuntaan ja jotenkin samoja menettelytapoja noudattamalla. Ne väitteet, että 8 tuntisen työpäivän asetusta ei voitaisi sovelluttaa eri aloilla, ovat sentään varsin heikkoja. On nimittäin sesonkityöaloja lukematon määrä, joissa tulee ennen kaikkea kysymykseen tarpeellisuus lyhentää työaikaa. Sesonkialalla yleensä pyritään näännyttämään työväkeä aivan viimeiseen saakka. Ne ovat sellaisia aloja, joissa täytyy vissin lyhimmän ajan kuluessa saada määrätty työ tehdyksi, ja siitä tietysti johtuu se, että siinä tulee kysymykseen tavallisuudesta poikkeava suurempi näännytys.

Meidän sosialidemokraattien taholta on, niinkuin sanottu, ajettu tätä asiaa jo aikaisemmin kaikilla niillä keinoilla, mitä työväestöllä on ollut käytettävissään, ja kun nyt tämä viimeinen vallankumous tapahtui tässä viime maaliskuussa, niin silloin työväestön taholta oltiin täysin selvillä siitä, että tässä yhteydessä täytyi ajaa eräitä suurimpia uudistuksia läpi. Näiden suurimpien uudistusten joukossa oli ehdottomana vaatimuksena juuri 8 tunnin työpäivä. Se oli sellainen vaatimus, jonka esittämisen laiminlyömisen työläiset tuollaisena aikana pitivät suorastaan rikollisena. Se oli sellainen perusvaatimus, josta missään tapauksessa ei voida eikä saada tinkiä.

Mitä itse asian yksityiskohtiin tulee, niin niissä ovat eduskunnan sosialidemokraatit kaiken aikaa olleet sovittelevalla kannalla. Valiokunnassakin on jokainen erikoistapaus, jossa on esitetty edes näennäisiä syitä siihen, että lain soveltaminen tulisi vaikeaksi, otettu pohdittavaksi ja koetettu järjestää se sellaiseksi, ettei tuollaisia epäkohtia tulisi kysymykseen. Ja edelleenkin meidän ryhmämme tietysti on jatkuvasti samalla kannalla. Me emme tietenkään riitele joistakin pikkuasioista, sivuseikoista, pääasiastahan on kysymys. Mutta entäs toisella puolella: Ed. Rantakari täällä nimenomaan äskeisessä puheenvuorossaan jo antoi ymmärtää, että hänen ehdotuksensa 8-tuntiseksi työaikalaiksi olisi ollut sellainen, että sillä ei olisi ollut mitään merkitystä. Kuullakseni hän nimenomaan sanoi, että sen olisi tullut olla niin väljä, että sillä ei olisi ollut mitään merkitystä. Kun käsitteet ovat näin tavattoman vastakkaisia, niin silloin jokainen voi aivan hyvästi ymmärtää, että lakiehdotus ei ole voinut eräiltä yksityiskohdiltaan muodollisessa suhteessa tulla sellaiseksi, joka kaikkia voisi tyydyttää. Niihin

osiin nähdenhän olisi voitu yhdessä järjestää mahdollisimman paljon yhtenäisyyden saavuttamiseksi.

Teollisuuden kannattavaisuus, jota täällä porvariston taholta on pidetty kyseenalaisena, jos näinkin suuri rajoitus työajassa tulisi kysymykseen, tietenkin täydytään ottaa huomioon. Mutta asia on sillä tavalla, että me elämme poikkeavissa oloissa. Kaikissa maissa on huomattavissa levottomuutta työväen keskuudessa, kaikkialla suunnitellaan tavallista suurempia uudistuksia. Työväestö odottaa tilaisuutta saadakseen ajaa lävitse sellaisia vaatimuksia, joita se katsoo erityisesti juuri tällaisena aikana soveliaiksi yrittää saada aikaan. Ja vaikkakin nyt sodan aikana suuri osa työläisistä eri maissa on kiedottu sotahulluuden pauloihin, niin järjestää varsin tuntuva vähemmistö eri maissa asioita, koettaa saada aikaan sellaista liikettä, että saataisiin suurempia uudistuksia lävitse, ja ilmeiseltä näyttää, että aikaa ei tarvinne kulua pitkältäkään kun eri maissa tuollaisia suurempia liikkeitä alkaa ilmaantua ja silloin ei ollenkaan ole vahingoksi, jos jossakin maassa on joitakin aikoja aikaisemmin astuttu yksi askel pitemmälle kuin toisissa. Meidän maamme osalle nähtävästi tällä kertaa tulisi tällaisen pitemmän askeleen ottaminen ja siitä, niinkuin sanottu, ei pitäisi kellekään olla mitään vahinkoa, jos kerta voidaan varmuudella edellyttää, että muissakin maissa tullaan seuraamaan esimerkkiä.

Mitä yleensä lain yksityiskohtiin tulee ja sen ristiriitoihin, joista täällä on niin suurta elämää pidetty, täytynee kyllä sentään myöntää, etteivät ne ole olleet niin tavattoman suuria kuin koetetaan uskotella. Laissa on vissit määräykset, jotka ovat olleet jo aikaisemmissakin asetuksissa, esimerkiksi »niihin verrattavat ammattialat». Se nyt ei liene sentään tuomarille aivan mahdoton asia verrata jotakin ammattialaa, onko se nyt sen luontoinen kuin laki nimenomaan mainitsee. Ja ne riitaisuudet näistä pienemmistä sivuseikoista, ne minun käsittääkseni sentään voitaisiin pienemmällä melulla syrjäyttää. Meidän tulee nimittäin ottaa huomioon, että tällaisen suuren kysymyksen läpivieminen ei tietenkään voi tällaisena aikana, jossa me nykyään elämme, tapahtua sellaisen perusteellisen harkinnan nojalla, kuin jos sillä olisi tosiaankin monien vuosien aika, jolloin hallitus asettaisi eri komiteoja kysymystä tutkimaan ja pohtimaan ja siinä sitten kulutettaisiin aikaa ja varoja. Tietenkin laki voisi tulla muodollisesti paremmaksi ja se olisi ehkä sulavampi asultaan, mutta kyllä sittenkin tämän lain pääsisällön määräävät voimasuhteet. Sitä ei määrää mitkään komiteojen työt, eivätkä edes perusteellisimmat alkuvalmistukset, edes tilastojen ja muiden avullakaan. Niitä on käytetty ja niitä nähtävästi tullaan eri maissa edelleenkin etenkin porvariston taholta käyttämään niin paljon kuin mahdollista suurempien uudistusten jarruttamiseksi ja loppujen lopuksi, kun tällaiset suuremmat uudistukset aiotaan saada voimaan, tulee niiden ratkaisijana olemaan voimasuhteet. Jos maan väestö haluaa tällaisia suurempia uudistuksia, ajaa se läpi ne sillä voimalla, joka sillä on käytettävissä. Tällä kertaa Suomen työväestö on kiinnittänyt katseensa eduskuntaan. Se on tämän ensimäisen vallankumousajan huumauksen jälkeen alkanut odottaa, että eduskunta järjestäisi näitä kysymyksiä. Lakot 8-tuntisen työpäivän hyväksi olivat varsin valtavia keväällä. Miltei koko teollisuusalalla ajettiin lävitse 8-tuntinen työpäivä ja samassa suhteessa vielä pitemmällä, maatalousalallakin osittain pyrittiin siihen, ja joissakin paikoin näkyy saavutuksia saadun. Tämä on sellainen kansanliike, jota eduskunnan ei pitäisi lähteä ehkäisemään. Minun mielestäni on eduskunnalle ja Suomen työväestölle kaikkein suurimmaksi hyödyksi se, että eduskunta päättää hyväksyä nyt kysymyksessäolevan ehdotuksen 8 tunnin työajasta. Se nimittäin voi estää sellaisten keinojen käyttämisiä, joita nykyään on pelättävissä. Minulla ei ole syytä ainakaan eduskunnan porvarillisia edustajiakaan mitenkään peloitella. Minä pyydän siitä kieltäytyä. Minä en halua ketään peloitella, mutta jokaisen Suomen kansaneduskunnan jäsenen täytyy tietää, että meidän maassamme ei ole niin rauhallista väestön mielessä eikä yleensä rauhallisuus ole sellaista, kuin se tänne eduskuntaan meidän silmistämme jo alkaa näyttää. Meidän kansamme, erittäin palkkatyöväestö, odottaa eduskunnalta uudistuksia, tällaisia perusteellisia uudistuksia, eduskunnan myöntymistä kansan asettamiin perusvaatimuksiin, tällä kertaa 8 tunnin työpäivään. Ja jollei eduskunta ymmärrä tosiaankaan aikaansa, niin sille me valitettavasti emme voi mitään. Me työväestön edustajat olemme tehneet voitavamme asiassa, jos taas toiselta puolelta halutaan kysymys lykätä harmaaseen tulevaisuuteen, silloin myös kysymyksen viivyttäjät ehdottomasti saavat ottaa edesvastuun itselleen niistä seurauksista, joita rikkoutunut työrauha y. m. s. epänormaaliset tapaukset voivat aiheuttaa.

Ed. Rosenqvist: Socialutskottets ifrågavarande betänkande har i fullkomligt oföränd-

radt skick återkommit från stora utskottet. Alla inom detta utskott gjorda försök att få lagförslaget i något afseende ändradt och dess mest i ögonen fallande brister aflägsnade ha varit resultatlösa. Detta måste beklagas af alla dem, hvilka önskade få detta lagförslag genomfördt vid nu sammanträdande landtdag.

Mot lagförslagets syfte liksom mot den grundtanke, hvilken uppbär detsamma, är icke något att anmärka. Syftet att söka skydda människan mot att blifva blott ett medel i de ekonomiska intressenas tjänst, att häfda den satsen, att människan icke är någon handelsvara eller något medel, utan fastmer själf-ändamål, ja, det högsta självändamål, detta syfte är utomordentligt högt. Likaså är den grundtanke, som uppbär lagförslaget, tanken att genom arbetstidens förkortning hindra en oskälig exploatering af lefvande arbetskraft, fullt riktig. Icke ens mot arbetstidens faktiska inskränkning inom industrin till 8 timmar dagligen torde de mest grava anmärkningar vara att göra. Genomförandet af denna reform skall sannolikt till en början medföra större eller mindre rubbningar, men industrin själf skall, kan man hoppas, dock i längden vinna därpå, att dess arbetare hafva det väl.

Alla de, som erkänna detta, kunde ock tillsluta sina ögon för vissa lagtekniska brister, vissa brister, som vidlåda lagförslaget i lagtekniskt afseende. Men en gräns för medgörligheten måste det dock finnas, och en lagstiftande församling, som vill bevara aktningen för sig själf, kan icke godkänna hvilket lagförslag som hälst blott därför att dess syfte är högt och att dess bärande grundtanke är riktig.

Äfven den mildaste kritik skall icke kunna undgå att i detta lagförslag, sådant det utgått från socialutskottet, snarare finna en fabriksprodukt än en skapelse af tänkande människor. Redan en flyktig blick på lagförslagets första paragraf öfvertygar oss härom. Den berättigade grundtanken är här rent schablonmässigt tillämpad på de mest olikartade verksamhetsområden och utan hvarje hänsyn till arbetets beskaffenhet och till de grundväsentligt olika förhållanden, under hvilka detta utföres. Den egentliga industriarbetaren ställes i samma kategori som utarbetaren, ja som skolvaktmästaren o. s. v. Ingen hänsyn tages till arbetet, om det är hälsosamt eller ohälsosamt, om det är enformigt eller icke, om det likformigt kan genomföras oberoende af årstid, oberoende af väderlek, eller om det i hög grad är beroende af dessa naturförhållanden. Det är icke under att man af detta lagförslag fått det intrycket, att arbetet såsom sådant, denna mänsklighetens största välsignelse, betraktas såsom ett ondt, som oberoende af allt måste inskränkas. På ett sådant rent mekaniskt sätt är i detta lagförslag en i sig fullt riktig grundtanke genomförd, genomförd på de mest olikartade områden.

Detta lagförslag vill skydda människan, men det tager icke behörig hänsyn till att det är en lagstiftning för människor, för fria personligheter. Arbetarena själfva få icke fritt disponera öfver sin arbetskraft, fritt afgöra huru mycket de vilja arbeta. Såsom döda massor inneslutas och omslutas de af lagförslagets maskor. Myndiga barn få icke hjälpa sina föräldrar, och osäkert är i hvad mån lagförslaget möjliggör ett s. k. fritt betingsarbete.

En följd af grundtankens rent fabriksmässiga genomförande är den, att en mängd undantag med ty åtföljande obestämdheter och otydligheter utmärka lagförslaget, hvilket allt gifvit anledning till olika tydningar och tolkningar.

Att de, som skapat lagförslaget, själfva haft en mer eller mindre medveten känsla af dess oförmåga att rättfärdiga sig inför sundt tänkande människor, därom synes bl. a. vittna de ovanligt höga bötesbelopp man stadgat för öfverträdelser. Ett förnuftigt lagförslag behöfver icke antaga en dylik drakonisk karaktär.

Alla dessa i korthet antydda brister hade saklöst kunnat beaktas utan den minsta otrohet gentemot socialismens grundprinciper. Så mycket mera måste man då beklaga den fullkomliga otillgängligheten för alla de mest berättigade anmärkningar stora utskottet vid behandlingen af detsamma visat. Vill man envist fasthålla en dylik lagstiftningsprincip, litande icke på förnuftets utan på massans och mängdens styrka, då må man icke beskylla andra, utan sig själf, om lagförslaget blir hvilande. Och kommer ännu därtill, att man med hot om yttre pression ernar bana väg för sina sträfvanden, då har man, synes det mig, icke någon hög tanke om det rättfärdiga i dessa sträfvanden, liksom ingen aktning för den lagstiftande församling man själf tillhör eller för de grundlagstadganden, som söka säkerställa landtdagsmannens fullkomliga oafhängighet och frihet. Jag vill dock för min del i det längsta hoppas, att hvarken oförbätterlighetens eller människoföraktets demon skall få lägga hinder i vägen för antagandet af ett lagförslag, hvilket afser skyddandet af det högsta af alla värden, människovärdet. Jag har därför äfven

velat uttala detta vid denna allmänna diskussion, innan granskningen af lagförslagets enskilda paragrafer vidtager.

Ed. Hallstén: Minunkin täytyy lausua, etten katso sitä muotoa, jonka tämä laki on saanut työväenasiainvaliokunnassa ja semmoisena kun se nyt palaa suuresta valiokunnasta, onnelliseksi. Olen siitä vakuutettu, että on paljon työaloja, joissa 8-tuntinen työpäivä, sellaisena kuin se on saatu työtaistelujen kautta, on suorastaan paikallaan ja että myös varsin hyvin voidaan lainsäädännön alalla sitä järjestää, kiinnittäen niitä tuloksia, joita on saavutettu. Mutta kun tehdään sellainen laki, ettei oteta huomioon erilaisia työaloja, ja niiden eroavaisuuksia, vaan kaikki työalat asetetaan samallaisten tiukkaan vedettyjen määräysten alaiseksi, silloin joudutaan sellaiselle kannalle, että saadaan määräyksiä, jotka käytännöllisessä elämässä eivät ole onneksi, ei työnantajalle eikä työntekijälle. Täällä ovat useat puhujat ennen huomauttaneet, miten eri työaloilla olot ovat vallan erilaiset, enkä niin ollen tahdo siihen enään koskea. Pitäisihän olla selvää, että työntekijä, jonka täytyy jännittää kaikki tarmonsa ja huomaavaisuutensa, seisten ummehtuneessa ilmassa nopeasti pyörivien koneiden ääressä valvoen työtään, on vallan toisessa asemassa kuin henkilö, joka toimii toisellaisissa oloissa. Edellisen työtarmoa käytetään aivan toisella tavalla, kuin jälkimäisen. Laki, joka ei sellaista ota huomioon, ei ole käytännöllinen. Sitä ei ole sovellutettu käytännöllisten olojen mukaan.

Täällä ovat kyllä rouva Pärssinen ja työväenasiainvaliokunnan arvoisa puheenjohtaja vakuuttaneet, että on otettu huomioon käytännön vaatimuksia. Sanotaan että on tarkkaan punnittu kaikkia niitä muistutuksia, joita käytännön kannalta on lakia vastaan tehty. Ehkä! Minähän en ole ollut mukana valmistustyössä. Mutta minusta ei näy tuon punnitsemisen jälkiä.

Olen puolestani vakuutettu siitä, että kun niillä työaloilla, joissa tämä on ehdottomasti välttämätöntä, saadaan työaika niin rajoitetuksi, ettei se liiaksi rasita työntekijää, hän yleensä käyttää vapaaksi jäävää aikaa ei ainoastaan terveytensä edistämiseksi, vaan myöskin sekä henkisen että taloudellisen ja yhteiskunnallisen asemansa parantamiseen.

Kuten jo sanoin, tämä laki semmoisenaan kuin se nyt on käsiteltävänä, tuntuu minusta enemmän teoreettiselta kannalta laaditulta kuin käytännön vaatimuksia huomioon ottaen. Viittasihan myös ed. Perttilä lausuntonsa lopulla tähänkin puoleen asiasta, ja ymmärtääkseni hän myönsi, että on ollut nyt ajettava tämä laki läpi yleisenä lakina, katsomatta siihen, mitä se vaikuttaa. Minusta on tuntunut, kun olen tätä lakia lukenut, että sitä laadittaessa olisi ajateltu: kun on paperi edessä ja kynä kädessä ja kirjoittaessa käytetään tuota vanhaa imperialistista mielilausetta sic volo, sic jubeo, niin tahdon, niin käsken, niin kyllä hyvä laki syntyy. Olen puolestani toista mieltä. Minusta on katsottava, mitä tämmöinen taloudellisiin oloihin koskeva laki vaikuttaa niin puoleen kuin toiseen. Sellainen laki, joka ei kalva teollisuuden mahdollisuuksia, on lopulta sittenkin työväelle kaikista edullisin. Täällä on myöskin viitattu siihen, että rauhan jälkeen tullaan kyllä kansainvälistä tietä vaatimaan yleisesti 8 tunnin työpäivää. Hyvin luultavaa! Mahdollista on, että siinä onnistutaan, toivon sitä. Vasta silloin saattaisi olla meidän aikamme sitä toteuttaa. Silloin joutuisi meidän teollisuutemme myöskin kilpailemaan muiden maiden teollisuuden kanssa samoilla kilpailuehdoilla. Kun sanotaan, että onhan teollisuutemme viime aikoina ansainnut siinä määrin, että sen kyllä kannattaa lisätä kustannuksia, on muistettava, että ne olot, joissa teollisuus on viime aikoina maassamme toiminut, ovat olleet siksi erikoiset, että ne eivät todista mitään siitä, miten käynee edes lähiaikoina.

On myöskin jo huomautettu tämän lain teknillisiä puutteita. En huoli siinä koskea yksityisseikkoihin. On kuitenkin yksi tärkeä puoli tässä lainsäädännössä huomioonotettava. Onhan eduskunta vuonna 1909 hyväksynyt lain, joka ei vielä ole saavuttanut vahvistusta, lain työstä teollisuus- ja eräissä muissa ammateissa. Nyt käsiteltävänä oleva laki tulisi osaksi muuttamaan, osaksi jäämään edellä mainitun lain rinnalla voimaan. Silloinhan syntyisi, jos nämä molemmat lait jäävät rinnan voimaan, osaksi hyvin omituisia oikeussuhteita. Vuoden 1909 lakiehdotus määrää työoloja ja työaikaa osaksi myöskin täysi-ikäisiä varten, vaikka se pääasiallisesti kohdistuu nuorten työntekijäin ja lasten työaikaan. Jos tahdotaan luoda yleistä lakia, joka koskisi myöskin täysi-ikäistä työväkeä, ja joka olisi osaksi rinnan voimassa vuoden 1909 lain kanssa, on luonnollista, että näiden molempien lakien täytyy koskea samoja työaloja. Muuten syntyy varmaan sekaannusta.

Tullaan siis siihen kysymykseen, onkohan mahdollista ratkaista kysymystä sillä tavalla, että muodostettaisiin jossain määrin yleinen laki, vaikkei niin yleinen kuin se, mikä on suu-

ren valiokunnan ehdotuksena. Tahdon vastata tähän myöntävästi yhdellä ehdolla. Huomautin jo, että eri työalat teollisuudenkin alalla asettavat työntekoon hyvinkin erilaisia vaatimuksia. Sen vuoksihan olisi luonnollista ja oikeinta, että muodostettaisiin erikoislaki kutakin alaa varten, silloin voitaisiin soveltaa lain määräykset tarkoin sen työalan tarpeiden mukaan. Mutta jos tahtoo laatia yleistä lakia, joka koskee teollisuutta yleensä, silloin täytyy laatia lain määräykset jossain määrin väljät siten, että yksityismääräyksiä säätäessä eri työaloja varten pääsee liikkumaan noiden väljien rajain sisäpuolella. Jos asettaa lakiin näin väljät rajat, on se mielestäni mahdollinen. Se edellyttää silloin tietysti lisämääräyksiä kutakin erikoisalaa varten. Tämäntapaisesta lainsäädännöstä ed. Rantakari käytti tuota kaunista nimitystä. Rohkenen kuitenkin katsoa tätä tietä mahdolliseksi ja ehdottaa sitä käytäväksi, hyvin tietäen, että se, joka tahtoo välitysehdotuksen tehdä, tietysti joutuu kummaltakin puolen puskettavaksi. En katso kuitenkaan täyttäneeni velvollisuuttani, ellen tässä kohden tekisi oikeiksi harkitsemiani ehdotuksia.

Pyydän siis saada, silloin kun tullaan yksityiskeskusteluun, tehdä edellisessä viittaamaani suuntaan käyviä muutosehdotuksia. Niillä siis tarkoitetaan, että lain ala kohdistettaisiin siihen työalaan, johon vuoden 1909 laki on sovellutettu, ja sen määräykset rajoitettaisiin täysiikäiseen työväkeen, jolloin 1909 vuoden laki, kun se saa vahvistuksen, jäisi koskemaan nuoria työntekijöitä ja lapsia, osaksi naisia. Jos näin asetetaan määräykset ja laista siis tulee verrattain yleinen, on välttämätöntä muutamissa kohdin suoda hyvinkin väljää liikuntavaltaa. Siten esimerkiksi — tahdon vain mainita pari esimerkkiä — on välttämätöntä määrätä ei suurinta työtuntimäärää viikossa, vaan sen kaksinkertainen määrä kahdelle viikolle, jotta voitaisiin käytännöllisesti järjestää vuorotyötä silloin, sellaisellakin työalalla, jossa työn täytyy olla keskeymättömässä kulussa. On myöskin työaloja, joilla on tarpeellista saada käytettäväksi suurempi määrä ylityötunteja, kuin mitä laissa on ehdotettu — toisilla ei sitä tarvita. Yleensä lienee asia kuitenkin niin, että lain säätämä ylityön tuntimäärä on riittämätön.

Nämä ovat ne yleiset periaatteet, joiden mukaan pyydän saada eri pykäliin tehdä ehdotukseni, ja toivon, että, jos näitten periaatteiden mukaan voitaisiin laki muuttaa, saataisiin yhtenäinen ja tyydyttävä lainsäädäntö tällä alalla.

Ed. Frey: Arbetarskyddslagstiftningen har till ändamål att skydda kroppsarbetarne mot en för dem skadlig exploatering och har sitt fulla berättigande, där arbetarena själfva äro för svaga att afvärja de missbruk, för hvilka de vid arbetets utförande tilläfventyrs äro utsatta. Denna skyddslagstiftning har, såvidt densamma befattat sig med arbetstiden, härintills i utlandet närmast haft till ögonmärke att reglera arbetstiden för barn och unga personer samt vuxna kvinnor, beträffande hvilka jämlikt en konvention i Bern af år 1906, hvars bestämmelser i särskilda länder från 1 januari 1911 trädt i kraft, med några undantag, nattarbete har blifvit förbjudet, samt i fråga om vuxna manliga arbetare hufvudsakligen genom stadganden angående söndagshvila, nattarbete och arbete i vissa farliga och hälsovådliga yrken. En begränsning af fullvuxna manliga arbetares arbetstid å hvardagar under normala förhållanden förekommer i Europa endast i få länder, och i dessa har man nöjt sig med att, i enlighet med skyddslagstiftningens af mig tidigare angifna princip att bereda arbetaren skydd mot oskälig exploatering, begränsa denna arbetstid till 12 timmar, såsom i Frankrike, eller 11 timmar, såsom i Schweiz — och möjligen kan hit också räknas Österrike.

Då man i nu föreliggande lagförslag vill fixera maximalarbetsdagen till 8 timmar, har man därmed trädt utom skyddslagstiftningens gebit. Skydd är det nu icke längre fråga om, ej heller oförmåga från arbetarenas sida att själfva tillvarataga sina egna intressen. Däremot afser detta lagförslag en positiv välfärdslagstiftning. Lagförslaget motiveras icke heller som en skyddslag, utan i hufvudsak därmed att lagen skall tillförsäkra den arbetande klassen i Finland jämväl det framtida tillgodonjutandet af en fördel, som för närvarande i det praktiska lifvet redan ernåtts. Det är sålunda en social och ekonomisk fördel, hvars åtnjutande för all framtid denna lag skall betrygga åt Finlands arbetare. Äfven om mot ett dylikt syftemål intet funnes att invända — och hvem vore icke med om att önska att det kunde förverkligas —, så måste det likväl ifrågasättas, om en sådan lag som den föreslagna kan blifva samhället i dess helhet, ja ens de samhällsklasser lagen afser att gynna, till slutlig båtnad. Man måste nämligen fråga sig, om det öfverhufvud är möjligt att med papper och trycksvärta åstadkomma resultat på det ekonomiska området, i fall naturliga betingelser härför saknas. Det jag härmed vill säga är naturligtvis icke att man ej med tillhjälp af

den föreslagna lagen skulle lyckas begränsa arbetsdagen till 8 timmar. Detta kommer nog att ske, men jag befarar, att man skall lyckas åstadkomma ännu mer vidtgående följder med denna lag. Det förefaller mig nämligen sannolikt, att lagen kommer att förkorta många arbetsdagar i så hög grad, att de helt och hållet komma att försvinna, med andra ord, att lagens indirekta följder bli arbetslöshet, nöd och elände. Jag kan nämligen icke värja mig för den tanken, att detta lagförslag är uppbygdt på den naiva föreställningen, att det vore möjligt att med tillhjälp af några paragrafer förvandla vårt vid polcirkeln belägna fattiga land med dess karga och ofruktbara jordmån till ett paradis, där mjölk och honung flyta, och detta resultat tror man sig kunna ernå genom att inskränka och så långt det blott är möjligt förbjuda det produktiva arbetet. I motsats till det betraktelsesätt, som i enlighet härmed lagts till grund för det föreliggande lagförslaget, har jag för min del som den ekonomiska vetenskapens a b c föreställt mig, att i ett land med jämförelsevis få och fattiga naturliga rikedomar som vårt allt materielt framåtskridande måste grunda sig på folkets idoghet, dess flitiga produktiva arbete. En ekonomiskt och socialt välstäld arbetarklass kan därför enligt min uppfattning icke vara tänkbar i vårt land, om vi här arbeta mindre än andra närbelägna och måhända mer framskridna och lyckligare lottade länder. Skulle vi bo på de Lyckliga öarna i Stilla Oceanen, kunde vi måhända inskränka maximalarbetstiden till två timmar eller kanske ännu mindre och ändå komma till rätta, men här i detta vårt land tror jag icke att det skall lyckas med 8 timmar, äfven om vi enhälligt skulle votera denna lag. Det är visserligen möjligt, att det under den ekonomiska depressionsperiod, som otvifvelaktigt kommer att följa efter kriget och hvars förebud för den, som vill se, redan äro uppenbara, blir jämförelsevis lätt att tillämpa en lag om 8 timmars arbetsdag, men detta betyder endast att arbete icke kommer att finnas för alla dem, som sådant önska. Det kommer att innebära så att säga en ransonering af arbetet, men då det sedan gäller att arbeta oss upp ur sagda depressionstillstånd, kommer denna lag att vara oss en black om foten, som låter alla med oss konkurrerande bättre rustade medtäflare lämna oss långt bakom sig.

Hvad jag framför allt har emot föreliggande lagförslag, som ju i hvarje fall måste betecknas som ett synnerligen vågadt experiment, är att det utsträckts till en mängd yrken och näringar, om hvilka man á priori synes berättigad att antaga, att detsamma endast med svårighet kan komma att å dem tillämpas och beträffande hvilka erfarenhet i hvarje fall saknas angående möjligheten att i längden under växlande konjunkturer upprätthålla en så starkt begränsad arbetstid. Vill man engång inlåta sig på en reform af den oberäkneliga bärvidd, hvarom här är fråga, synes redan en enkel självbevarelsedrift kräfva att man tager ut stegen varsamt och försiktigt och går vidare endast så länge erfarenheten visar, att man har fast mark under fötterna, i stället för att hufvudstupa störta sig i ett bottenlöst djup, hvarifrån möjligen ingen återvändo finnes.

För det andra synes mig detta lagförslag äfventyrligt därutinnan att det beröfvar vår industri möjlighet att anpassa sig efter de ständigt växlande konjunkturerna på den ekonomiska produktionens område. Det är närmast på grund häraf jag icke kan tillmäta det nuvarande tidsskedet vitsord beträffande möjligheten att tillämpa 8 timmars maximalarbetsdag i vår industri, och om jag rätt aflyssnat tidens röst, dess svar på den här uppställda frågan, så har detta utfallit i negativ riktning. Därpå må den redan öfverallt framskymtande arbetslösheten tjäna som bevis. I många fall är denna, såvidt jag icke är orätt underrättad, en direkt följd af den arbetsgifvarena påtvungna 8 timmars arbetsdag, ty om det är omöjligt att utan förlust drifva ett företag med tillämpning af 8 timmars arbetsdag, så finnes det, sedan en återgång till längre arbetstid icke längre är möjlig, ingen annan utväg att komma tillrätta än att antingen reducera lönerna, hvilket ju icke heller är möjligt utöfver en viss gräns och dessutom komme att leda till yrkanden på nya restriktiva lagar om minimilöner och dylikt, eller stanna fabriken. Och då sistnämnda utväg slutligen anlitats såsom enda möjlighet, som återstått, har man uppnått ett resultat, som man, enligt hvad jag ändå vill hoppas, dock icke velats eftersträfva, nämligen att lamslå den industri, som gifvit arbetaren hans lefvebröd såväl under goda som dåliga tider.

Trots allt detta skulle jag dock i likhet med ett flertal inom den landtdagsgrupp, till hvilken jag har äran att räkna mig, endast ogärna motsätta mig de reformkraf, för hvilka det föreliggande lagförslaget är ett uttryck, men det synes mig icke tänkbart att bidraga till förverkligande af lagförslaget sådant det nu är affattadt, såvida detsamma icke i vissa delar underkastas

förändring. Detta gäller, såsom jag redan antydde och såsom också flere tidigare talare i dag framhållit, särskildt lagens giltighetsområde, som bör begränsas åtminstone till de yrken och företag, hvilka omfattas af 1909 års lagförslag angående arbetet i industriella och vissa andra yrken, likväl med bortlämnande af företag, som afse lossning och lastning af varor, vid hvilket, i regeln såsom forceradt bedrifna säsongarbete, en tillämpning af lagen skulle vålla betydande svårigheter. Detta gäller under normala förhållanden särskildt de båtar, som gå i regelbunden lifsmedelstrafik på England och hvilkas afgång bör vara så punktlig, att några timmars dröjsmål kan vålla landet betydande förluster. Enligt 1909 års lagförslag gällde restriktionerna på detta område för öfrigt endast barns och unga personers användande i lastnings- och lossningsarbete, hvilket ju måste betecknas som fullkomligt riktigt.

Likaså kan jag icke finna, att en tillämpning af lagen borde komma i fråga på företag, där inga legda arbetare, utan endast egna barn, vare sig myndiga eller omyndiga, komma till användning. Ej heller kan jag tänka mig någon möjlighet föreligga att lagen skulle kunna upprätthållas i praktiken, om icke det i § 3 bestämda antalet öfvertidstimmar betydligt ökas i syfte att göra lagen mera elastisk, nämligen till 300 timmar om året med arbetarens eget begifvande och därutöfver högst 300 timmar dessutom med inspektionsmyndighetens begifvande.

Ytterligare några andra önskningsmål beträffande lagens affattning hafva af mig och särskilda af de medlemmar af svenska landtdagsgruppen, hvilkas uppfattning jag här fått i uppdrag att framföra, blifvit omfattade i syfte att göra lagen åtminstone någorlunda acceptabel. Jag skall dock i detta sammanhang inskränka mig till det sagda, och jag ber att få framhålla, att, såvida dessa jämförelsevis anspråkslösa ändringsförslag icke vinna beaktande, jag i likhet med öfriga här tidigare omnämnda landtdagsmän ser mig nödsakad att rösta mot lagförslaget såsom alltför ödesdigert för vårt lands framtida utveckling, och innefattas häri jämväl ett beslut att som sista utväg rösta för att lagförslaget blefve hvilande öfver nästa val, vare sig det härmed afsedda resultatet kommer att uppnås eller icke.

Ed. Lehokas: Tämä kysymyksessäoleva lakiehdotus on siinä suhteessa poikkeus monesta muusta täällä esillä olevasta kysymyksestä, että tässä tahdotaan lain kautta suojella sellaista uudistusta, joka jo on useimmalla teollisuusalalla tässä maassa käytännössä ja suurteollisuudessa kokonaan. Tämän johdosta, kun tässä on siis kysymys ei mistään uudesta reformista, vaan ennen saavutetun reformin lain kautta käytäntöön vahvistamisesta, luulisi, että tämä kysymys olisi täällä porvaristonkin puolelta helpommin ratkaistavissa. Mutta niin ei nyt ole asian laita. Tämän mietinnön yhteyteen on liitetty vastalauseita. Ja näistä vastalauseista toinen on myöskin eräissä suhteissa merkillisempi tavallisia muita vastalauseita. Sitä on nimittäin levitetty, niinkuin täällä on jo mainittu, sanomalehtien lisälehtinä satoihin tuhansiin nousevana painosmääränä. Se on poikkeus tavallisten muitten vastalauseitten kohtaloon nähden ja se ei voi johtua muusta kuin tarkoituksesta saada täällä jälleen pyyhkäistyksi pois ne uudistukset, mitkä työpäivän lyhennyskysymyksen alalla Suomen työväestö on onnistunut saamaan. Mitä tähän vastalauseeseen tulee, ei se itse asiassa ole tavallista kummempi. Siihen on kerätty ensiksikin voimakkaita lauseita, joiden tarkoitus olisi olla todisteluina kumotakseen mietinnön sisällys ja tarkoitus. Toiseksi on koetettu nyppiä sieltä ja täältä lakiehdotuksen muka heikkoja kohtia ja vakuuttaa, että lakiehdotus juuri näistä syistä on mahdoton tulla hyväksytyksi. Vastalauseen sisältö tekee kuitenkin kaikesta huolimatta hyvin köyhän vaikutuksen. Siinä ei nimittäin ole ainoatakaan numeroa, jolla koetettaisiin edes todistaa, mitenkä paljon meillä kymmenessä tunnissa esimerkiksi teollisuuden alalla työntekijät ovat voineet valmistaa, miten paljon ne tulisivat valmistamaan arvion mukaan kahdeksassa tunnissa ja näin ollen todistaa numeroilla, että 8 tunnin työpäivä on mahdoton. Kun tällaista numerojen välttämistä tässä vastalauseessa on käytetty, on se mielestäni todistus siitä, ettei asialliseen vastustukseen ole ollenkaan uskallettu ryhtyä. Painavimpana seikkana on mainittu, että 8 tunnin työpäivä ei vielä missään Europassa ole yleisesti lain kautta vahvistettu. Ja tästä muka tehdään se johtopäätös, että sitä ei ole vahvistettu siitä syystä, että se on mahdoton, teollisuudet eivät kannata. Tosiasia nyt kuitenkin on se, että 8 tunnin työpäivälain vahvistamattomuus Europassa johtuu siitä, ettei ole ollut missään Europan valtiossa työväenluokalla vielä sellaista voimaa takanaan, että olisi voitu kapitalistiluokka pakottaa 8 tunnin työpäivää hyväksymään. Teollisuuden kannattamattomuus tai kannattavaisuus ei suin-

kaan tässä kohden sen paremmin ilmene. Päävalttina esitetäänkin sitä seikkaa, ettei teollisuus meidän maassammekaan tällaista työpäivän lyhennystä siedä. Mutta vastalauseen allekirjoittajat tietävät, että kaikissa teollisesti sivistyneissä maissa on monia vuosikymmeniä varmasti, joskin hitaasti, aina pyritty lyhyempään ja lyhyempään työpäivään, ja samaan aikaan on näissä maissa taloudellinen rikkaus aina sentään myöskin noussut. On aivan kumoamaton tosiseikka, sitä ei kukaan kiistämään pystyne, että taloudellinen rikkaus on rinnan työpäivän lyhennyksen kanssa kaikissa sivistysmaissa kehittynyt. Kuinka voidaan siis sanoa, että työpäivän lyhennys olisi teollisuudelle turmioksi, koska kaikkialla, missä sitä on kokeiltu, se on aina johtanut kansantaloudelliseen edistykseen. Sanotaan, ettei teollisuutemme kestä ulkomaalaista kilpailua, jos 8 tunnin työpäivä tulee käytäntöön. Toistasataa vuotta takaperin uskalsi Robert Owen panna 10-tuntisen työpäivän käytäntöön, vaikka hänen tehtaansa rinnalla samassa kaupungissa, ei siis ulkomailla, oli kaikissa muissa tehtaissa 12, 13, 14 tunnin työpäivä. Hän ei pelännyt kilpailua, ja hänen tehdasliikkeensä edistyi työpäivän lyhennyksestä huolimatta enemmän kuin nämä kilpailevat tehtaat. Mutta meidän maassamme muka ei, peläten ulkomaalaista kilpailua, vielä toistasataa vuotta aikaa kuluneena, uskallettaisi lyhentää työpäivää kahdella tunnilla 10:stä 8-tuntiseen, mikä aika tässä nyt on puheena. Se, että lyhemmät työpäivät eivät koskaan ole missään maassa vieneet teollisuutta rappiotilaan, vaan päinvastoin edistäneet sitä, johtuu siitä, että mitä lyhempi on työpäivä, sitä suurempi sivistys työväen luokalle on mahdollinen, ja mitä suurempi sivistys työväenluokassa on, sen suurempi kyky sillä myös on tuotannon valmistukseen. Lyhyemmän työpäivän vallitessa nimittäin varttuvat työntekijäin ruumiilliset ja henkiset voimat. Heidän ei tarvitse lisätä suinkaan mitään hosumista työn ääressä, mutta he ikäänkuin huomaamattaan, tahtomattaankin tulevat kyvykkäämmiksi, joutuisammiksi työn valmistuksessa. Ja tämä seikka on oleellisesti havaittavissa aina sitä suuremmassa määrässä, mitä enemmän jonkin kansan keskuudessa kehitytään koneelliseen valmistukseen, siis siirrytään raa'asta työvoiman käyttämisestä koneellisen työvoiman käyttämiseen. Työväenluokan täsmällisyys kasvaa, sanoisinko velvollisuudentunto, lisääntyy joustavuus, vilkkaus, liikuntokyky, nopeampi ajatuksen kyky j. n. e. Kaikki nämä ovat ominaisuuksia, joita koneellisessa suurteollisuudessa tarvitaan, ja jotka vain voivat kehittyä sellaisissa työläisjoukoissa, joita ei kiusata eikä rasiteta liian pitkillä työpäivillä.

Juuri viime juhannuksena olin tilaisuudessa juttelemaan maamme erään suuren teollisuuslaitoksen työläisen kanssa. Kysyin, mitä teidän tehtaallanne arvellaan 8 tunnin työpäivästä varsinkin isännistön ja työnjohtajain puolelta. Mies sanoi, että työnjohtajat olivat sitä mieltä, että mikäli näin lyhyessä ajassa on voitu vertailla, työtä on tullut hiukan enemmän valmiiksi kuin ennen, ja kysymykseeni, mistä se on heidän mielestään johtunut, hän sanoi, että se on ehkä johtunut suuremmasta täsmällisyyden harrastamisesta, ehkäpä myöskin ja luultavasti kaiken todennäköisyyden mukaan ruumiillisten voimain suuremmasta kuntoisuudesta, siis juuri niistä edellytyksistä, joiden pitäisi tuotantoa aina edistää.

Ed. Rantakari sanoi täällä, että hän kuolee siinä uskossa, ettei Englanti ja eräät muut suurmaat voi olla meille esimerkkinä 8 tunnin työpäivän käytäntöön tulemisessa. Minä taasen elän siinä uskossa, että jos 8 tunnin työpäivä on jollain alalla jossakin maassa mahdollinen, pääasiassa suurteollisuudessa, niin kyllä se silloin on myös mahdollinen Suomessa. Sillä yleensä on asianlaita niin, ellemme mene yksityiskohtiin, että suomalaista työläistä on kiitetty kapitalistisesti sivistyneemmissä maissa, kuten pääasiallisesti esimerkiksi Amerikassa, vaikka täällä ehkä jotkut porvarihenkilöt muistuttavat, että onhan niitä moitittukin. Pääasiallisesti niitä on moitittu siitä syystä, että ne ovat luokkatietoisempaa, enemmän yhteiskunnallista toimintaa harrastavia. Nämä ominaisuudet eivät kapitalistia miellytä, mutta jos on kysymyksessä työkyky ja työvoima ja harrastus, millä suomalainen työntekijä työhön tarttuu, on suomalaista työmiestä kiitetty ulkomailla suurissa teollisuusmaissa. Toiselta puolen taas on, jos ketään, suomalaista kapitalistihenkilöä moitittu. Suurten maitten teollisuuden asiantuntijat, mikäli ne ovat olleet tilaisuudessa Suomessa oloja tarkastamaan, ovat usein moittineet suomalaista työnantajaa saamattomuudesta, hitaudesta ja kekseliäisyyden puutteesta ynnä monista muista sellaisista ominaisuuksista, jotka aina paranevat silloin, jolloin esimerkiksi työpäivän lyhennyksellä tai muilla keinoilla pakotetaan työnantaja vähän tarmokkaampiin toimenpiteisiin kilpaillessaan maailman markkinoilla omalla alallaan.

Muuten tekee mainittu vastalause julkean vaikutuksen siinä, että velvotetaan työväkeä juuri nyt jättämään työpäivän lyhennyshom-

mansa, vieläpä pitäisi päivää pitentää, kun maan talous on sodan vuoksi tullut köyhyyden partaalle. Minun mielestäni julkeampaa perustelua ei tähän vastalauseeseen olisi voitu löytää. Työväki on kaikissa maissa ja niin meilläkin ja eritoten juuri sen sosialidemokraattinen aines kaiken vointinsa mukaan aina vastustanut sotaa, aina varottanut kapitalisteja viimeiseen saakka jännittämästä jousta tällä alalla. Kun kapitalistiluokka on kaikesta huolimatta omassa saaliinhimossaan joutunut sodan kynnykselle ja sotatilaan ja kun tämän johdosta maa ja sen talous on saatettu rappiotilaan, nälänuhkan partaalle, silloin tulevat tänne julkeat porvarit ja heidän agenttinsa vaatimaan, että työväenluokan täytyisi nyt vielä uhrata itsensä pidentämällä työpäivänsä tai ainakin jättämällä sikseen työpäivänlyhennyshankkeensa pelastaakseen maan talouden siitä kuilusta, mihin on jouduttu. Sodat ovat kapitalistien voitonlisäyksen johdosta aina syttyneet ja syttyvät. Näin ollen siis, jos jotakuta velvoitetaan, niin kyllä minun mielestäni sen pitäisi olla porvariluokkaa, eikä työnväenluokkaa. Mahdollista on, että työväenluokassakin jonkinmoinen erikoisempi innostus heräisi — jota minä en kuitenkaan voi mennä takaamaan — jos vastalauseessa ja yleensä porvarillisissa piireissä olisi ensiksi esitetty hyvin velvoittava vaatimus porvareille tekemään kaikki ne uhraukset, mitä suinkin voivat tehdä tämän maan talouden korjaamiseksi. Mutta nyt ei vastalauseessa ole puhuttu halaistua sanaa porvarien velvottamiseksi, ei edes sanottu, että nyt pitäisi yläluokan laiskottelijoiden, niin naisten kuin miesten, ja tyhjäntoimittajien ryhtyä hyödylliseen työhön, teollisuuteen ja myös maanviljelykseen. Ei myöskään ole sanottu puolella sanalla sitä, että porvaristomme pitäisi nyt luovuttaa osa niistä huikeista summista, joita ovat sodan aikana voittoina käärineet, teollisuuden rappiotilastaan nostamiseen ja sen tulevaisuuden turvaamiseksi, ei sanallakaan myöskään sanottu sitä, että tänä aikana, jolloinka maan talous pysyäkseen pystyssä vaatii erikoisia ponnistuksia, pitäisi kapitalistien alistua pienempiin voittoihin kuin mitä heillä on tähän saakka ollut.

Kun vastalause oli näin yksipuolinen, että siinä velvoitetaan niitä, joille ei velvoitus kuulu, ja jätetään rauhaan ne, joitten velvollisuus tässä asiassa on tehdä mitä tehdä voidaan, teki vastalause minuun tavattoman yksipuolisen, tympäisevän vaikutuksen ja juuri tässä suhteessa se menettää kaiken senkin vähän mitä siinä asiallista muuten saattaisi olla. Kun minulla on joka tapauksessa varma vakaumus siitä, että 8-tuntinen työpäivä meidän maassamme on ei ainoastaan käytännössä mahdollinen vaan myöskin edullinen, niin siitä syystä lämpimästi kannatan tämän lakiehdotuksen hyväksymistä ja siis mietintöä semmoisenaan.

Ed. Hänninen-Walpas: Suomettarelaiset väittivät ennen vanhaan, että ruotsalaiset sortavat Suomen kansaa ja että he, suomettarelaiset, harrastavat erikoisesti suomalaisen kansanaineksen kohottamista. Heillä oli silloin n. k. kansallisia ihanteita, joidenka avulla he vietteliviät ja saivat työväkeäkin paljon kannattajikseen. Vielä viime aikoihin asti on heidän kintereillään pysynyt Suomalainen Työväenliitto. Monet työläiset ovat kuitenkin ottaneet harkitakseen, mitenkä heidän tulee suhtautua vanhoihin suomettarelaisiin, jotka käytännöllisessä politiikassaan ovat osottautuneet olevansa kansanvallan vihollisia ja työväen tilan parantamisen vastustajia. Ja heistä on osa osalta vieraantunut vanhojen suomettarelaisten talutusnuorasta. Olen puhunut muutamien heikäläisten kanssa samoin kuin eräitten suomalaisten pikkuporvarien kanssa, onko heillä toiveita edes suometarlaisten kääntymisestä oikealle tielle. Heidän taholtaan vedotaan silloin suometarlaisten vasemmistoon, väitetään, että se on sekä kansanvaltainen mieleltään että myöskin ajaa työväen rientoja. Tämän vasemmiston etumieheksi on etusijassa mainittu pankinjohtaja Rantakari. Oli sentähden suurella jännityksellä odotettava, mitä hän tulee sanomaan 8-tuntisesta työpäivästä, joka myös koskee suometarlaista työväkeä, asettuuko hän edes siinä suhteessa sille kannalle kuin eräät ruotsikot ovat täällä asettuneet. Ja tulos on kerrassaan hämmästyttävä. Suurin, tarmokkain vastustus kohtaa juuri siltä taholta. Suometarlaisten suhtautuminen tähän asiaan on tänä iltana vielä toisessa suhteessa oudostuttava. Kysymys koskee mitä laajinta kansan sivistämistä, ja suometarlaisten koulumiehet, kaksi koulumiestä peräkkäin, nousee lavalle ja asettuu vastustamaan semmoista vaatimusta, minkä toteuttaminen olisi Suomen kansan sivistykselle kaikista suurin voitto, mitä tässä maassa voidaan ajatella. Suometarlaisten vasemmisto ja oikeisto ovat lyöneet siten siinä asiassa lämmintä kättä. Molemmat he julistavat, että 8 tunnin lakiehdotus on kelvoton, ja käyttävät kaikkia adjektiiveja, mitä katsovat sopivaksi, parjatakseen lakiehdotusta.

Ed. Rantakarin puheessa voi havaita kaksi osaa, toinen, jota voi sanoa periaatteelliseksi. Hän on syntyjä syviä myöten koettanut ottaa ratkaistavakseen, mikä on syynä puheenaolevaan työajan lyhennysvaatimukseen, mikä syynä työajan lyhennysliikkeeseen, ja hän on osoittanut erinomaista tarkkanäköisyyttä. Luulen, että vanha ruotsinmaalainen Svedenborg ei olisi voinut kilpailla ed. Rantakarin kanssa. Ed. Rantakari on nimittäin aivan hämmästyttävällä spiritistisellä vaistolla voinut havaita, mitä ihmisten sisimmässä liikkuu. Hän on keksinyt sosialidemokratiaan kuuluvista henkilöistä, että heillä on koston tunne kaikista valtavin tunne, ja kostontunne, kosto kapitalisteille, on päätekijä, mikä saattaa sosialistit ajamaan tätä asiaa. Se on epäilemättä suurta filosofiaa, mutta ed. Rantakari ei ole jatkanut sitä ihan loppuun asti. Hän ei ole ottanut vastatakseen kysymykseen, mistä mahdollisesti tuo kostontunne johtuisi. Ehkä hän on jättänyt sen suometarlaisten pappien tehtäväksi. Ainakin eräs pappi on jo pyytänyt puheenvuoroa. Papit luultavasti tulevat käyttämään tällaisessa tapauksessa itämaisten uskontojen dualismia, väittävät, että kostontunne on pahasta, siis sen täytyy olla isästä Belsebubista. Ed. Rantakarin filosofia johtaa siis siihen.

Meidän on kuitenkin näin käytännöllistä asiaa käsiteltäessä alennuttava pois filosofisista korkeuksista taloudelliselle alalle. Taloudellista elämää katsellessa huomaa, että kaikissa oloissa työajan lyhennysvaatimusta ei ole juuri ollenkaan. Ihmiskunta on käynyt läpi metsästyskauden, kalastuskauden, se on elänyt maanviljelyskaudella, jolloin ei työpäivän lyhennysvaatimusta ole ollut. Ihmiset ovat silloin tehneet työtä omaksi hyväkseen. Ne ovat omalla perhetuotannollaan hankkineet itselleen elintarpeita. Semmoisia talouksia mainitaan Suomessakin olleen verrattain suuria. Niihin on kuulunut pari-kolmekymmentä henkeä, ehkä neljäkymmentä henkeä, maaseutusalojen keskuudessa. He ovat harjoittaneet teollisuutta, maanviljelystä, kalastusta y. m. Tulon ne ovat jakaneet keskenään. Ne ovat nousseet kello 3—4 aamulla eikä mikään työpäivän lyhennysliike ole voinut tulla kysymykseen. Käsityöläiskaudella havaitaan myös samoja kehitysasteita. Mutta kun käsityöt kehittyvät pitemmälle, kun muodostuu taajaväkisiä yhdyskuntia, kaupunkeja, joissa asuu paljon väkeä, joihin keskittyy paljon käsityöläisiä, niin murtuu vähitellen tuo suhde, muodostuu vähitellen mestareita, jotka pitävät työssä useampia työläisiä kuin yhden tai kaksi, oppipojan ja sällin, jotka pyrkivät vuorostaan itse mestareiksi. Tulee ristiriita mestarin ja työläisen välillä. N. s. ammattikuntakautena tavataan tuollaisia ristiriitoja. Työläiset rupeavat tekemään palkkavaatimuksia ja myös työajan lyhennysvaatimuksia. Keskiajalla oli työajanlyhennystaisteluja. Työläiset pitivät vapaita sunnuntaita, vaativat niitten lisäksi vieläpä vapaita iltapäiviä, jopa vapaamaanantaita, joskus menivät vaatimukset niin pitkälle, että he tahtoivat kaksikin vapaata arkipäivää sunnuntain lisäksi ja tekivät vain neljä päivää viikossa työtä. Työpäivät olivat hyvin pitkät. Käsityöammattikuntajärjestelmän murtuessa muuttuvat suhteet kokonaan. N. s. kapitalistinen murtokausi, jolloin kapitalismi pääsee valtaan, hävittää ammattikuntia, luo niin sanottuja vapaita työläisiä. Kun se irtauttaa vanhoista elinkeinoista hyvin paljon työläisiä, niin että työhön tarjokkaina on aina enemmän työläisiä kuin voidaan ottaa, niin voi kapitalistien mielivalta päästä mitä mahtavimpaan voimaan. Heidän ohjeekseen tulee taloudellinen liberalismi, joka vaatii, ettei valtio saa panna mitään rajoja heidän riistämishalulleen. Se vaatii myös, etteivät työläiset itse saa panna suojelevia rajoja. Se rajoittaa työväeltä puheoikeutta, yhdistymisoikeutta ja kokousoikeutta. Työläiset ovat jätetyt yksitellen kapitalismin mielivaltaan. Kapitalistit saavat näyttää oikein sisuaan. He järjestävät mahdollisimman pitkät työajat, he lähtevät siitä ajatuksesta, että kuta kauvemmin työläisiä pidetään työssä, sitä hyödyllisempää se on kapitalisteille, sitä enemmän se tuottaa voittoa. Muodostuu työaikoja, jotka ovat 14, 15, 16, 18 tuntia, muodostuu aikaihmisille työaikoja, jotka voivat nousta 24:ään, 36:een tuntiin ja vieläkin isompia tuntimääriä, niin pitkiä kuin suinkin voidaan työläisiä rääkätä. Eikä näin käy ainoastaan työmiesten, täysi-ikäisten, vaan naiset alistetaan samaan kohtaloon ja naisten jälkeen lapset. Kapitalistisella kehityskaudella on pikku lapsia, 6—8-vuotisia ja siitä ylöspäin, pidetty 14—15 tuntia vuorokaudessa työssä; Englannin parlamenttipöytäkirjat kertovat, että on käytetty 3-vuotistakin lasta. Pitsinkutojana on ollut 2-vuotiaskin. Meillä Suomessa on lasten rääkkäys varsinkin Tampereella mennyt puheenaolevana murtokautena sangen pitkälle. Liinatehtaassa oli v. 1870 vaiheilla 45.9 prosenttia työläisistä lapsia. Työläiset ovat olleet kauhean rääkkäyksen alaisina. Työhuoneet ovat olleet tavattoman pölyisiä ja kurjia. Kaikki epäkohdat yhdessä vaikuttivat, että sairaustapaukset olivat hyvin runsaita,

murhattiin suorastaan ihmisiä. Löytyi seutuja, joissa keski-ikä oli alle 30 vuotta, jopa löytyi seutuja, joissa keski-ikä oli alle 20 vuoden, johtuen siitä, että lapsia tapettiin niin paljon.

Moiset kapitalistisen järjestelmän luomat epäkohdat kävivät niin kauheiksi, että työläiset itse nousivat mitä ankarimmin niitä vastaan. Kun kapitalistinen järjestelmä oli koonnut työläisiä niin paljon yksiin paikkoihin, että he voivat jotakin ryhtyä tekemään epäkohtain korjaamiseksi, niin alkoivat he vähitellen yhteisen taistelun. Niitä taisteluita käytiin joskus erikseen, välistä joidenkuiden vallankumousliikkeiden yhteydessä. Myöskin yläluokassa löytyi henkilöitä, jotka ottivat selvää epäkohdista ja pitivät kansalle välttämättömänä, että kapitalistien mielivaltaa piti ruveta rajoittamaan. Pitkän kehityskauden tuloksena oli se käsitys, että kapitalistit ovat niin suuria petoja, että yhteiskunnan pitää lainsäädännöllään rajoittaa niiden mielivaltaa.

Tämä lainsäädäntökysymys oli Englannissa 18:nnen vuosisadan lopulla vireillä ja 19:nnen vuosisadan alulla. Vuodesta 1802 lähtien ruvettiin noiden uudenaikaisten syiden vaikutuksesta supistamaan kapitalistien mielivaltaa lainsäädännöllä. Lukuisia ovat ne lait, joita siinä maassa on annettu. Niitä oli vuosilta 1802, 1825, 1844 ja 1850 j. n. e. Päästiin vihdoin niin pitkälle, ettei suojeltu ainoastaan lapsia ja nuoria, vaan katsottiin välttämättömäksi myös suojella täysikasvuisia naisia. Ranskassa suojeltiin 1848 täysikasvuisia miehiä. Saksassa johtui lasten suojelus aluksi siitä, että kapitalistinen järjestelmä oli huonontanut niin työväkeä, ettei saatu tehdasseuduilta kunnollista sotaväen ainesta.

Näin on aivan taloudellisista syistä jouduttu työajan lyhennyslainsäädäntöön eikä suinkaan personallisista kostonsyistä, ei halusta kostaa itse kapitalisteille. Vuosisadan kuluessa, mikä on mennyt, on saavutettu Europassa jo huomattavia tuloksia. Minä pyydän mainita ehkä muutamia. Vuonna 1901 Englannin lakien kodifikationissa on määrätty naisille ja nuorille 50—60-tuntiset työajat viikossa, kehräämöissä ja kutomoissa on määräys, ettei työaika saa olla 55 tuntia pitempi. Lontoon kreivikunnan töistä, missä niitä tehdään, on määräys, ettei saa olla yli 50 tuntia viikossa työaikaa. Ranskassa, niinkuin tunnettu, laadittiin vuonna 1900 kuuluisa Millerandin laki, joka vähitellen supisti siellä semmoisissa työpaikoissa, joissa on naisia ja nuoria, työajan 10 tuntiin päivässä. Jos sellaisissa työpaikoissa olisi täysikasvuisia miehiä, olivat miehet myös suojeluksen alaisia. 1912 tuli eduskunnan päätös, jonka mukaan myöskin työpaikoille, joissa oli pelkkiä miehiä, oli ulotettava laki, josta 1916 johtui 10-tuntinen työaika semmoisilla työpaikoilla. Itävallassa on olemassa vanha laki 11 tunnin työpäivästä ja eräällä alalla 10 tunnin työpäivästä. Saksassa on niinikään joukko suojeluksia, kuten naisille v. 1910 pisin 10 tuntia. Sitäpaitsi Saksassa on saavutettu muilla keinoilla paljon lyhennyksiä. Sveitsissä on niinikään vanha (v. 1887) 11 tunnin laki. Venäjällä, niinkuin tiedetään, on 1897 säädetty 11 ½ tunnin laki. Siellä oli jo 1906 melkoisella osalla työläisiä 10½ tunnin työpäivä, 10-tuntinen työpäivä, jopa 76 tuhannella 9-tuntinen työpäivä. Sitäpaitsi oli siellä valtion rautateillä 9-tuntinen, merivirasto n töissä ja Bakun naftalaitoksilla. Itse Kreikassa, vaikka se on niin takapajulla oleva maa, on sentään suojeluslaki, joka suojaa nuoria ja säätää myös täysikasvuisille naisille 58 viikkotunnin työajan. Voisi luetella vielä muita esimerkkejä Europassakin jo olevista laeista, jotka ovat tosin sallineet pitempiä työaikoja kuin 8 tuntia. Mutta täytyy myöntää, että missään Europan maassa ei ole vielä päästy riittävän pitkälle. Ei ole päästy niin pitkälle, että työläiset tulisivat kyllin hyvin suojelluiksi.

Ed. Rantakari, niinkuin useat muutkin, ovat asettaneet työajan lyhentämisen meillä esteeksi väitteen, että se olisi kansantaloudelle vahingollinen. En ole varma, missä merkityksessä nämä edustajat käyttävät sanaa »kansantalous». Jos otetaan kansantalous samassa merkityksessä kuin maalaisliittolaiset ottavat lehmätalouden, hevostalouden j. n. e., niin voidaan johtua ehkä hyvinkin kummallisiin tuloksiin. Kun maalaisliittolaiset harrastavat lehmätaloutta, niin tahtovat he lehmilleen sellaiset olot, että ne voisivat mahdollisimman hyvin, tuottaisivat mahdollisimman paljon maitoa ja ehkäpä lihaakin. Hevosille he tahtovat myös sellaisia oloja, mutta eurooppalainen lainsäädäntö ei takaa ihmiselle vielä vastaavia oloja. Siitä minä pyytäisin mainita eräitä esimerkkejä. Meillä siltä alalta ei ole oikein hyvää ja pätevää aineistoa. Meiltä voitaisiin kuitenkin esittää paljon epäkohtia ja numeroita, joilla tuo kohta voitaisiin saada näytetyksi toteen. Kun ulkomaalaisia tilastoja on helpompi hankkia, niin käytettäköön niitä. On tutkittu eräitä ammattikoululaisia, jotka ovat olleet noin 18 vuoden ijässä. Tutkimusten perusteella on saatu selville, että 326:sta oli 26 prosentilla kalpeat kasvot, 20 prosentilla

huonot hampaat, 13 prosentilla oli rinta alle, pituus alle 150 senttiä. Sydänvikoja oli useilla. On tutkittu 3,050 sellaista ja oli 22 prosentilla heistä mitta alle 150 senttiä, vaatteentekijöistä 53 prosentilla, 17 prosenttia oli sellaisia, joiden rinta oli alle 70 senttiä, suutareissa 42 prosenttia sellaisia, 638 tutkituista oli 20 prosenttia sellaisia, joilla oli synnynnäisiä tai hankittuja patoloogisia vikoja, 10 prosenttia sairauden takia tarkastuksen alaisina olleista. Tällaiset numerot johtavat meitä oikeastaan uuden taloushaaran alalle, jota kai meidän maassamme ei ole kovin paljon viljelty. Siitä jotkut tohtorimiehet käyttävät sanaa »ihmistalous». Eräs Potthoff mainitsee tästä: »Jokainen poika ja tyttö edustaa varmaa tuottavaa pääomaa, jota vanhemmat ovat koonneet häneen ja joka vissistä ajankohdasta alkaa tuottaa korkoa lapselle itselleen, vanhemmille ja koko kansantaloudelle, kunnes korot eivät enään riitä vanhalla iällä ja täytyy kalvaa pääomasta. Jokainen yksityiselämän tasaustili, bilanssi, on sitä suotuisampi, kuta enempi tulopuoli, aktiivinen puoli kohoaa maksetun yli, se on: oman elämän tarpeiden yli suoritettu työ kohoaa kasvamisen ja työkyvyttömyyden ja vanhuuden kustannusten yli». »Kansan tasaustili on sitä suotuisampi, kuta enempi siellä on 'tulopuolen ihmisiä' — aktiivisia — yli muiden». Tältä kannalta asiata ottaen on koetettu tehdä laskuja, mitä työkykyinen ihminen tulee maksamaan. Eräs Biedert laskee Saksassa 14-vuotiaaksi tulleen lapsen hinnaksi 2,730 Saksan markkaa eli noin 3,497 Suomen markkaa, eräs Engel 2,800 Rmk., siis se olisi noin 3,500 markkaa. Lääketieteen tohtori Kaupp laskee sitten 3 vuoden kustannukset lisää ja arvelee, että 17-vuotias tulisi maksamaan Suomen rahassa noin 5 tuhatta markkaa. Sitten on tehty vertailuja, miten tällaiset ihmistaimet, kun ne on kasvatettu ja valmiit työkykyisiksi, säilyvät eri maissa, miten säilyvät niissä maissa, missä on pitempi työaika, miten niissä, joissa on lyhempi. Englannissa oli siihen aikaan lyhempi työaika kuin Saksassa. Saatiin tulos, että Englannissa säilyivät paljon paremmin nuoret taimet, mutta Saksa tuli Englantiin verraten häviämään 4.7 miljoonaa markkaa sentakia, että etupäässä pitemmillä työaloilla siellä on tuhlattu liian paljon nuorta voimaa. Leipzigin sairaskassasta on saatu huomattavia tilastoja, jotka koskevat 15—19-vuotisia. Siellä on havaittu, että miespuolisten eri ammateissa sairastaa näistä nuorista, vaikka ne ovat niin elinvoimaisia, toisissa ammateissa kukin keskimäärin 4,1 päivää vuodessa, mutta löytyy sitten sellaisia ammatteja, niinkuin metallityöaloilla, joissa sairaspäivien luku on 8,1. Naisilla ovat vastaavat luvut hiukan toiset, 6,1—8,7. On tehty laskelmia, mitä sairaskassa tulisi hyötymään, jos kassan nuo jäsenet sairastaisivat ainoastaan vähimmän määrän, miesjäsenet keskimäärin 4,1 sairaspäivää ja naisjäsenet keskimäärin 6,1 sairaspäivää, ja lopputulos on siitä, että näistä nuorista tulisi hyötyä 1,4 miljoonaa Rmk vuodessa, heille palkkoja 4 3/4 Rmk. vuodessa. Mutta jos otettaisiin vanhat myöskin lukuun, kaikki kassan jäsenet, ja saataisiin heidän sairauspäivänsä vähenemään yhdellä vuodessa, niin olisi säästö seuraava: Saksan markoissa palkka siltä ajalta 78 miljoonaa vuodessa, sairausapua 15 miljoonaa, sairaskustannuksia 34 miljoonaa; säästö olisi 127 miljoonaa vuodessa yksinään näistä sairaskassan jäsenistä.

Eräät tilastomiehet, jotka ovat harrastaneet tätä ihmistaloutta, ovat ottaneet tutkiakseen, miten voitaisiin päästä helpommilla invaliditeettikustannuksilla. Saksassa nimittäin olivat 1902 sellaiset 487,000 Rmk., 1910 jo 893,585 Rmk. Tutkimuksessa on havaittu, että työkyvyttömyys vanhuuden puolella alkaa eräillä aloilla alle 60, eräillä alle 50, kivenhakkaajien, lasinhiojien keskuudessa ja muutamien muitten keskuudessa alle 40 vuoden. Niin aikaseen tulevat ihmiset työkyvyttömiksi. Työkyvyttömyystapaukset ovat lisääntyneet sitä paitsi nuortenkin, 20—24-vuotisten keskuudessa. Näitten tilastojen perusteella on eräs Zeitlin laskenut, että Preussissa ihmisen aktiviteettikausi — se kausi, jolloin hän kykenee tekemään hyvin työtä — keskimäärin kesti ainoastaan 29 vuotta. Eräs Raht on laskenut, että jos olot olisivat paremmin järjestetyt, työaika lyhempi j. n. e., niin voitaisiin ihmisen työkautta jatkaa siellä 11,4 vuodella. Siis niin pitkä työkausi voitaisiin ihmiselle jatkaa, kun olisi parempi hoito. Lääketieteen tohtori Kaupp lausuu tämän johdosta: »Pääoman menetys näiden ennenaikaisten invalidiseerausten johdosta on summaton. Se kohoaa miljaardeihin, ottamatta ensinkään huomioon sitä, ettei työkyvyttömiksi saatettujen perheet voi saada työkyvyttömyysavustuksella välttämättömiä elintarpeita, vaan on köyhäinhoidon avustettava heitä melkein aina». Raht lausuu sen johdosta, että jokaisen valtionhallinnon pitäisi ottaa pyhäksi tehtäväkseen lykätä invaliditeetti niin kauvaksi kuin mahdollista.

Mitä johtopäätöksiä me voisimme tehdä tällaisista tilastoista? Emmekö voisi tehdä sellaista johtopäätöstä, että ed. Rantakarin puhe

kansantaloudesta oli kerrassan pötyä. Ed. Rantakari puolusti sellaista järjestelmää, sellaista työaikaa, joka meidänkin maassamme tulisi tekemään edelleen, niinkuin tähänkin asti, liian aikaisin työkyvyttömiksi hyvin paljon ihmisiä. Hän puolusti itse asiassa ihmisten ryöstöviljelystä, raiskausjärjestelmää ja millä kaikilla kauniilla nimillä sitä mainitaan.

Toiset edustajat ovat jo kajonneet tapaturmiin. Minä en paljon kajoa niihin, mutta huomautan vain, että tapaturmat ovat työpaikoilla osittaisista työajanlyhennyksistä huolimatta osottautuneet useissa maissa ja Suomessakin useilla paikkakunnilla lisääntyvän eikä vielä vähentyvän. Saksan valtiopäivillä lausui tunnettu Scheidemann 1913: »Saksan kansa uhraa työn teurastuskentällä joka päivä terveyttään ja elämää. Vuodet 1910 ja 1911 ovat vieneet terveyden 1,585,000 saksalaiselta työläiseltä, suorastaan jäseniä kymmeniltä tuhansilta ja elämän 107,566 saksalaiselta työläiseltä». Jos tästä huonosta ihmistaloudesta ruvettaisiin esittämään numeroita joka maassa, niin saataisiin yhä uusia todisteita siitä, että kapitalistinen järjestelmä tosiaan hävittää miljaardeja arvoja siten, että se syöksee ihmisiä sellaiseen tilaan, jossa ne kärsivät tapaturmia. Ovathan tapaturmat paikoin hirveän useat, esimerkiksi rautakonstruktiooniteollisuudessa Saksassa sattui, 1911 neljässä liikkeessä tuhatta kohti 337 tapaturmaa, eräässä niistä 675. Sitten kuolevaisuus! Sehän on sangen julma. Vuosilta 1898—1899 mainittiin Tampereelta, että siellä oli keuhkotautiin kuolleita kaikista kuolleista yleensä 20.5 prosenttia, mutta tehtaalaisia 50.2 prosenttia. Vuosina 1871—80 oli pumpulitehtaalaisia 68.5 prosenttia. Tällaisista, vertailevista numeroista, joita tehdään erikoisesti vertaamalla itse työläisten kuolevaisuutta muiden kuolleisuuteen, saadaan selvä todistus, että kurjat työolot suorastaan tappavat ihmisiä ja tappavat kauheassa määrässä. Täällä Helsingissä, niinkuin useat ehkä tietävät, toimitti terveydenhoidontarkastaja Vihtori Manner ajalta 1906—15 tutkimuksen, joka koski 5,021 kuolemantapausta. Jos sattuu olemaan joku, joka ei muista näitä numeroita, niin mainitsen eräitä. Tuberkuloosi tappoi kuolleista sepistä 25.4, muurareista 30.8, peltisepistä 41, jalkinetyöntekijöistä 43.94, ompelijoista 44.6, maalareista 47, tehdastyöläisistä 58.34, kirjapainotyöläisistä 62.50, kirjansitojista 74.31 prosenttia. Nämä ovat varsin hirvittäviä määriä, jotka mitä valaisevimmalla tavalla osottavat kuinka välttämätön ja kuinka tarpeellinen meilläkin samoin kuin muissa maissa olisi saada sellaisia olojen parannuksia aikaan, jotta tuollaiset epäkohdat jäisivät tulematta.

Itse porvarillisten keskuudessa löytyy runsaasti henkilöitä, jotka ovat asettuneet puolustamaan lyhyempää työaikaa kuin niissä maissa oli, joita äsken mainitsin Europasta. Professori Herkner esimerkiksi mainitsi: Ellei ole taloudellisista syistä pakko lyhentää, niin voi lyhentäminen 9 tai 8 tunnin työaikaan kuitenkin näyttää tavoiteltavalta terveydellisen edun kannalta. On pidetty useita terveydenhoitokongresseja ja sen semmoisia, joidenka jäseninä on ollut porvarillisia edustajia. Niissä on ollut taloudellisia ihmisiä, lääkäreitä ja sen sellaisia. Eräissä näissä terveydenhoitokongresseissa on tehty melkein jyrkempiä ja selvempiä 8 tunnin työajan vaatimuksia kuin mitä tässä lakiehdotuksessa nyt on. Sellainen vaatimus tehdään esimerkiksi Budapestissä 1894 pidetyssä hygienis-demograafisessa kongressissa. Minä en viitsi kuitenkaan lukea sitä täällä. Suomi on ollut osallisena kansainvälisen yhdistyksen kongresseissa, joka työskentelee työväenlainsäädännön edistämiseksi. Tämäkin yhdistys on periaatteellisesti asettunut eräässä tapauksessa 8 tunnin kannalle. Se on koettanut saada käytäntöön kaikissa maissa sitäkin (Bernin kongressin v. 1906) päätöstä, että naisilta on kiellettävä yötyö. Suomessa ei ole pantu edes sitä päätöstä käytäntöön. Olkoon huvin vuoksi mainittu, että Luganossa 1910 tehtiin Suomesta erityinen päätös, jossa huomautettiin takapajulla olleesta lainsäädännöstä. Siellä annettiin toimiston toimeksi ryhtyä sopiviin toimenpiteisiin, että Norja, Venäjä, Suomi, Turkki ja Itä-Intia saadaan liittymään tuohon kansainväliseen sopimukseen. Meitä letkautetaan siitä, ettei ole edes näissä asioissa pyritty muun Europan tasolle.

Muualla Europassa löydetään myöskin 8-tuntisia työaikoja käytännössä. Englannissa tehdään hallituksen kirjapainotöitä ehdolla, että on 8-tuntinen työpäivä. Vuodesta 1893 on armeijan ja sotalaivaston töissä, kun ne jatkuvat kolmessa vuorossa, 8 tuntia. Northumberlandin vuoritöissä on 7 tuntia, osaksi Englannin rautateillä 8 tuntia. Saksassa on Baijerin kuningaskunnassa kaivoslaki, jossa on 8-tuntinen pisin työaika. Preussin vuorilaissa säädetään 6-tuntinen, jos lämpö vuorikaivoksessa on 28 C. Useimpain kaupunkien kaasutehtaissa on 8-tuntinen, lyijysulatoissa 8-tuntinen. Eräässä kumivalmistuslaitoksessa saadaan tehdä ainoastaan 4 tuntia. Ja itse Venäjälläkin tavataan lämmittäjillä 8-tuntinen työpäivä. Rans-

kan kaivostyölaki vuodelta 1913 säätää niinikään 8-tuntisen työajan. Jos sitten otettaisiin lukuun ne 8-tuntiset työajat, mitä on erikoisesti saavutettu ammatillisen työväenliikkeen avulla, niin kasaantuisi meille paljon esimerkkejä siitä, että Europassakin on tuo tavoiteltu työaika jo osaksi saavutettu.

Täällä on kiinnitetty erikoisesti huomiota Austraalian lainsäädäntöön. On mainittu sen alkukohtia, mutta ei ole selosteltu tarkemmin, kuinka laaja tosiaan tämä lyhennetty työaika Austraaliassa on. Siellä on työaika säädetty osaksi lainsäädännöllä, osaksi n. s. palkkalautakuntien yhteydessä, ja osaksi ammatilliselle liikkeelle ja siten saavutettu kerrassaan hyviä tuloksia. On kielletty käyttämästä nuoria teollisuustöissä melkoisen korkeaan ikään asti, vaarallisissa töissä käyttämästä naisia ja nuoria aina 18 vuoteen asti, yötyötä rajoitettu j. n. e. Sitten löytyy useita hyvin hyviä 8 tunnin lakeja. Uudessa Seelannissa on määräys, että yli 16-vuotiaat miehet saavat tehdä korkeintaan 8 3/4 tuntia päivässä, mutta ei yli 48 tuntia viikossa. Täysikasvuisille naisille ja pojille on määräys, että he saavat tehdä työtä 8 ¼ tuntia korkeintaan, mutta ei yli 45 tuntia viikossa. Siis täysikasvuisille naisille lyhyempi työaika kuin mitä meidän lakiehdotuksessamme on säädetty. Olisi hauskaa jutella vielä tarkemmin tästä austraalialaisesta lainsäädännöstä, mutta riittäköön tämä. Vielä olkoon mainittu, että siellä on eräissä ammateissa 8 tuntia lyhempi työpäivä käytännössä. Kun katselen Victoria valtiosta luetteloa siitä, kuinka monella ammattiryhmällä on 8-tuntinen, niin huomaa, että se on melkein kaikilla. Pitkä on luettelo ja melkein kaikkien kohdalla on merkitty, että 8 tuntia on käytännössä. Ainoastaan jossakin harvassa tapauksessa näyttää olevan hiukan pitempi työaika. Urugyaun valtiossa on säädetty 8-tuntinen tehtaissa, verstaissa, laivatelakoissa, kivilouhimoissa, maatöissä, vesirakennuksissa, teollisuus- ja kauppa-apulaisille, rautateiden ja raitioteiden palvelijoille ja kaikille yleensä raskasta työtä tekeville. Siis yleinen 8 tunnin laki on jokseenkin yleinen, eikä siitä ole paljon poikkeuksia. Etelä-Amerikassa on eräs valtio Eqvador, jossa on 1 ½ miljoonaa asukasta, ja siellä lain ensimäinen pykälä — täällä on tahdottu osottaa mahdottomaksi meikäläistä lakia, niin minä luen tämän laajemman — kuuluu tällä lailla: Työläinen, käsityöläinen, kauppahuoneen palveluksessa, teollisuusyrityksen palveluksessa, konttorityössä ja missä ikinä palkkatyössä oleva henkilö, mitä laatua hänen työnsä olleekin, älköön olko pakotettu työskentelemään enempää kuin 8 tuntia vuorokaudessa, eikä useampana kuin 6 päivänä viikossa. Älköön häntä liioin pakotettako työhön sunnuntaina tahi juhlapäivänä. Pykälä 2: »Mitkään suhteet tahi välikirjat, jotka tehdään tarkoituksella välttää ylempänä olevan ensimäisen pykälän määräystä, eivät ole päteviä». Kuinkahan meidän herrat Rantakari ja muut kauhistuisivat, jos tämä meidän lakiehdotuksemme ensimäinen pykälä olisi niin laaja, kuin tämä.

Päävaltti, millä meidän lakiehdotustamme vastustetaan, on se, että luullaan tuotannon tosiaan sen käytäntöön pantua tulevan niin suuressa määrässä vähenemään, että kapitalistien voitto supistuisi melkoisesti. Täällä on viitattu eräisiin selostuksiin, jotka osottavat, ettei tuotanto tulisi niin suuresti vähenemään, ja erääseen sellaiseen teokseen. Jos kaikki edustajat eivät ole sattuneet lukemaan läpi noita kirjoja, joita suomeksi ei olekaan, niin pyydän saada esittää joukon lausuntoja, mitä työajan lyhentäminen ja erikoisesti 8-tuntinen työpäivä vaikuttaa tuotantoon. Vuonna 1878 saatiin Sveitsissä 11 tunnin normaalityöpäivä. F. Schuler kertoi teoksessaan Tehdaslaki ja Sveitsin teollisuuden kilpailukyky: »Teollisuuden parhaiden tuntijoiden kanssa voimme väittää levollisesti: Työajan lyhentämisen takia emme ole menettäneet mitään». Tunnettu kansantaloustutkija Conrad, jonka varmaan suomettarelaisetkin tuntevat, lausuu: »Jo kauvan sitten lyhensi König-Bauerin pikapainintehdas Oberzellissa työaikaa 1 ½ tuntia ja totesi jonkun ajan kuluttua, että sama työväestö oli vuodessa valmistanut yhtä monta konetta, kuin aikaisemmin pitemmän työajan ollessa käytännössä». Vuonna 1847 hyväksyttiin 10-tuntisen työpäivän laki Englannin parlamentissa. 1859 selostaa tehtaantarkastaja Baker, että palkat ovat, huolimatta siitä, että työviikkoa oli lyhennetty 69 tunnista 60 tuntiin, kohonneet eräissä tapauksissa 40 prosentilla, keskimäärin ainakin 12 prosentilla, eikä tuotanto ollut vähentynyt tekstiiliteollisuudessa eikä kansallinen hyvinvointi alentunut. Lain voimaan astuttua oli raa'an puuvillan käytäntö tullut kolminkertaiseksi. Massachusettsissa saatiin lakimääräinen 10-tuntinen työpäivä. Connecticutissa oli pitempi työaika. Vuonna 1874 ennustettiin Massachusettsissa kutomoteollisuuden häviötä; lyhyemmän työajan vähempi etuisuus olisi muka tuottanut turmiollisia seurauksia. Vuonna 1881 toimitti Raid huomatuista tilastollisista seikoista tarkan tutkimuksen ja tulos oli, ettei

ollut mitään epäilystä siitä, että Massachusetts tuotti päätä, rukkia ja kangastuolia kohti yhtä paljon kuin muut valtiot yhdentoista tunnin ja vielä pitemmällä työajalla, ja vielä, että palkat olivat siellä yhtä korkeat, elleivät korkeammat kuin niissä valtioissa, joissa työtä tehtiin kauvemmin. Labour Bureaun selostuksessa mainitaan kaksikymmentäneljä työliikettä, joissa laiva- ja konerakennuslaitoksia, sekä kenkä-, teräs- ja lankatehtaita ja niissä oli 10-tuntisen päivän käytäntöönotto tuottanut suotuisia tuloksia.

Vuonna 1885 oli New-Yorkin valtiossa 24 lakkoa työajan lyhentämiseksi. Rakennus-, rauta- ja tupakkateollisuudessa saatiin 9-tuntinen työpäivä. Työtilastollinen toimisto selosti kertomuksessaan seuraavalta vuodelta, että ei oltu lisättykään töihin 1,003 miestä, jotka oli laskettu tarvittavan.

Itävallan rautatien ministerien säädöksessä vuodelta 1905, jolla verstaiden työaika lyhennettiin 10:stä 9 ½ tuntiin, sanotaan painostaen, että Wienin verstaissa ei ole tarvittu työläismäärän lisäämistä, vaikka työaikaa oli lyhennetty. Vuonna 1902 toimitettu suuri saksalainen tiedustelu tehdasnaisten työajasta toi julki samansuuntaisia havainnoita. Liinakutomoissa ja hattutehtaissa, porsliini-, kenkä- ja sikariteollisuuden työpaikoissa on saavutettu 10-tuntisella työajalla onnellisia, osaksi loistavia tuloksia. Kello- ja tulitikkutehtaissa samaten. Ilman tappiota pantiin 9-tuntinen työaika käytäntöön kenkä- ja huonekalutehtaissa.

Eräät teollisuudenharjoittajat supistivat työpäivien pituutta huonon menekin takia. Eräs spiraalitehdas lyhensi työaikaa puolella. Omistajien kummastukseksi ei tuotanto vähentynyt 50 prosentilla, vaan ainoastaan 10 prosentilla. Lignitzin ammattientarkastaja selosti vuonna 1902: »Useissa kutomotehtaissa lyhennettiin keväällä 1902 ohimennen työaikaa 2—3 tunnilla. Eräs työnantaja ei saanut sillä toimenpiteellä aikaan tarkotettua tuotannon supistusta. Työläisnaiset, jotka tekivät työtä urakalla, suorittivat, kuten työnantaja vakuutti, 8:ssa tunnissa yhtä paljon kuin siihen asti 10:ssä tunnissa».

Vuoden 1901 kertomuksessa oli: Huonon liikeajan vallitessa aiheutti työajan supistus sen merkittävän ilmiön, että melkoinenkaan lyhennys ei muuten samallaisten seikkojen vallitessa tuottanut mitään varsinaista tuotannon vähentymistä. Eräs kangaskutomon omistaja ei ryhtynyt vähentämään tuotantoa työajan lyhentämisellä, kun hänen kokemuksensa mukaan työläiset olisivat suorittaneet kovemmalla työllä lyhyempänä työaikana yhtä paljon kuin pitempänä.

Schleswigin hallitusalueella ansaitsivat työläisnaiset, joiden työaika oli lyhennetty 7 ½-tuntiseksi, melkein yhtä paljon kuin ennen. Kangastuolien hyödyksikäyttö oli kohonnut 56 prosentista 66 prosenttiin. Samallaisia havaintoja on muualta. Saksan vuorityömiesten työpäivän pidentäminen enensi tuotantoa vain neljänä ensimäisenä viikkona. Sitten väheni tuotanto vähitellen aina entiseen 8-tuntisena saavutettuun määrään asti.

Short veljesten laivanrakennusliike Sounderlandissa oli vuodesta 1891 alkaen pitänyt edellisten 53-tuntisten työviikkojen sijasta 48-tuntisia työviikkoja. Seitsenvuotisen kokeilun jälkeen ei tuotanto ollut vähentynyt, vaan lisääntynyt.

Vuodesta 1894 työskenteli Englannin hallituksen verstaissa 18,641 miestä 8-tuntisina työpäivinä. Ennen oli teetetty 5 3/4 tuntia enempi viikossa. Sotaministerin virallinen kertomus tuon lyhyemmän työajan kymmenvuotisesta käyttämisestä osottaa, että tuotantokustannukset eivät ole kohonneet eikä tulos vähentynyt.

Metallityönalalta on ennen kaikkea mainittava toiminimen Mather & Plattin tunnettu koe. Se suoritettiin suurliikkeessä, jossa oli 12,000 miestä ja tehtiin mitä erilaisimpia konetehtaan töitä. V. 1893 lyhennettiin 53-tuntinen viikkotyöaika 48-tuntiin, siis 10 prosenttia. Teknilliset edellytykset, kuten koneiden nopeus, jäivät samoiksi. Kuitenkin väitetään, että ennen vaihdettiin 10 prosenttia työläisistä oivallisempiin voimiin. Koevuoden tuloksista teki Mather päätelmän: »Tuotanto oli laadultaan samallaista; paljouteen nähden oli koevuoden tulos todellakin suurempi». — Siis oli mahdollista kohottaa työntehoisuutta samalla tuotannonperusteella, siis koneiden ollessa samat. Koneteollisuudessa on laita samoin. Seuraava esimerkki on kai tunnettu. Ernst Abben optillisessa tehtaassa vähennettiin maaliskuulla 1900 työaika 9-tunnista 8:aan. Aika ja urakkapalkat, liikkeen kulku ja koneet pysyivät ennen ja jälkeen samoina. 9-tuntisen työajan viimeisenä ja 8-tuntisen ensimäisenä vuotena olivat 233 työläisen tuntiansiot: 1899—1900, jolloin oli 9-tuntinen työaika, urakka-työtunteja yhteensä 559,168. Niistä maksetut palkat Saksan mk. 345,899, ansio tunnilta Saksan penneissä 61.9. Vuodelta 1909—1911, jolloin tehtiin 8 tuntia, oli urakkatyötunteja 509,559, niistä

maksetut palkat markoissa 366,484. Ansio tuntia kohti Saksan penneissä 71.9, siis 10 Saksan penniä isompi. 9-tuntisesta tuli tuon ajan tehdessä tunteja miestä kohti 2,400, 8-tuntisesta 2,187. Tärkeä tulos oli, että päivän tuotanto ei vähentynyt, vaan vieläpä lisääntyi. 30 miestä tekee nyt 8 tunnissa sen, minkä ennen 31 9 tunnissa. Adolf Braun mainitsee Saksan sosialistien kirjapainoista seuraavan esimerkin: Työn tuottavaisuus lisääntyi ei vain suhteellisesti, mutta todellisesti, sittenkun oli otettu 8-tuntinen työpäivä käytäntöön. Nürnbergin hienon kullan takomoissa pantiin 1900 työaika 9 tunnista 7 tuntiin. Tuotteiden määrä pysyi samana, siis työntehoisuus oli noussut 77 prosentilla. Rydin mainitsee ruotsalaisessa kirjassaan 8-tuntisesta työpäivästä useita esimerkkejä, jotka todistavat ihan samaa, mutta nämä lukuisat lausunnotkin jo riittävät osottamaan aivan selvästi, että 8-tuntinen työaika saadaan menemään käytännössä vähentämättä tuotantoa. Siitä on tehty kokeita myös Pohjoismaissa, samoinkuin useissa muissa maissa. Toisissa kokeissa on kyllä tulos se, että 8 tunnissa ei ole saavutettu aivan yhtä paljon kuin pitemmässä työajassa, mutta tuntia kohti kai joka kokeessa tulos on ollut paljon parempi. Nämä nyt luetellut esimerkit osottavat sitä, että 8 tunnissa on saavutettu yhtä paljon, jopa monilla paikoilla enempi.

Ne väitteet, että Suomen teollisuus 8 tunnin työpäivä käytäntöön otettaessa ei mahdollisesti kykenisi kilpailemaan ulkomaitten teollisuuden kanssa, ei ole ensinkään todistettu, päinvastoin niitä vastaan voidaa esittää runsaasti todistuksia. Sitä täällä tehtyä oletusta vastaan, että ne maat, joissa on pitempi työaika, tosiaan kykenevät kilpailemaan kansainvälisillä markkinoilla paremmin, on myös esitetty useita vastaväitteitä. Sehän on vanha kansainvälinen riita. Adolf Braun mainitsee siitä, että jos rajoittamattoman työajan maat olisivat määräävä maailman markkinoilla, täytyisi Espanjan, Portugalin, Italian ja Turkin olla eturivissä, Sveitsin, Englannin, Yhdysvaltojen viime sijalla. Mutta niin ei tosiaankaan ole. Näistä nyt luetelluista maista lienee Europaan verraten lyhin työaika Amerikassa. Se on siellä lyhempi kuin Englannissa. Siitä on kai meilläkin suotuisia esimerkkejä, miten Amerikka siitä huolimatta voi kilpailla teollisuudessa. Tuodaanhan teollisuustuotteita Amerikasta maahamme, tuodaanpa kirjoituspöytiä, tuodaan kirjoituskoneita, samoin meidän ja Venäjän rautateillä on vetureja. Amerikan teollisuus on tosiaan levinnyt kovin laajalle.

Minä ehkä väsytän arvoisia kuulijoita, mutta vielä pyydän mainita esimerkin, joka osottaa, minkälainen tuotannon nopeus on pitemmän työajan ja mitenkä lyhemmän työajan maassa. Englantilainen 800 kehrän kone tuotti lankaa 66 naulaa samassa ajassa kuin Ranskan, jossa on pitemmät työajat, siellä tuotti yhtä monen kehrän kone 48 naulaa samallaista lankaa. Niissä maissa, joissa on pitempi työaika, työläiset ovat sen verran veltompia, että he eivät voi yhtä nopeasti suorittaa niitä töitä, joita konetuotannon yhteydessä vaaditaan. Siitä johtuu, että n. s. kuolleita aikoja eli loma-aikoja tulee sellaiselle työläiselle enemmän. Tällaisista lomaajoista on laskettu prosenttilukuja. On laskettu, että Kiinan ja Japanin työläiset menettävät kehruuajasta 25 prosenttia, Italian kehrääjät 40 prosenttia, mutta Englannissa pyörivät kehrät 95 prosenttia koko työajasta. Würtembergissä, jossa on ehkä pitempi työaika kuin Englannissa, 90 prosenttia. Elsassilaisen työmiehen mainitaan menettävän 11-tuntisesta työpäivästä 1/3 kuolleeseen aikaan. Jälelle jää 7 1/3 tuntia päivässä. Mutta englantilainen, joka tekee 9 tuntia päivässä, menettää kuolleeseen aikaan 1/6 ja hänelle jää siis tavallista työaikaa yhtä paljon kuin elsassilaiselle 11 tunnin tekijälle, eli 7 1/3 tuntia. Eräs Madrassissa oleva tehtaan virkamies on selostanut, että siellä on huvilakehräämössä työaikaa 67 ½ tuntia viikossa. 2,622 hindulaisen tuotanto vastaa vain 982 työläisen tuotantoa Lancashiren tehtaassa, jossa on 54 ½ tuntia viikossa. Siis englantilainen työmies Lancashiressä valmistaa 2.62 kertaa sen, minkä mainittu intialainen työmies. Näitä tällaisia esimerkkejä voisi luetella kuinka pitkälle tahansa.

Jos otettaisiin tosiolot huomioon, olisi meillä hyväksyttävä käsiteltävänä oleva 8-tuntinen ehdotus ja ulotettava se mahdollisimman laajalle väestölle. Se ei ole teollisuuden tappamista, päinvastoin se tulisi kehittämään työläisjoukoissa voimia, jotka voisivat erittäin nopeasti suorittaa niitä teollisuustehtäviä, mitä nykyisten nopeiden koneiden yhteydessä tarvitsee suorittaa. Sitäpaitsi se tulisi kehittämään voimia, jotka tulisivat keksimään arvaamattoman määrän parannuksia meidän työoloihimme, semmoisia parannuksia, jotka tulisivat lisäämään tuotantoa, ehkäpä myös tekemään keksintöjä, jotka yhä varmentavat maan teollisuutta. Kaikki seikat puhuvat siis sen puolesta, että semmoisen maan, joka aikoo teollisuutensa saada menemään eteenpäin ja pitää puolensa, täytyy hyväksyä 8-tuntinen työpäivä. (Oikein hyvä!)

Ed. Leppänen: Täällä ensiksi puheenvuoroja käyttänyt ed. Virkkunen valitti, ettei työväenasiainvaliokunnan mietintö ollut suuressa valiokunnassa rahtuakaan muuttunut, vaikka evästyskeskustelussa tehtiin paljon ja muka erittäin painavia muistutuksia sitä vastaan. Sietänee niin ollen ottaa lyhyesti katsottavaksi, minkälaisia ne muutokset olivat, olivatko ne todella huomioonotettavan arvoisia. Samalla on myöskin syytä huomauttaa, minkä tähden nekään muutokset eivät tulleet huomioon otetuiksi, jotka mahdollisesti olisi tullut ottaa huomioon. Siellä, mainitakseni vain muutamia esimerkkejä, ehdotettiin ensimäisestä pykälästä poistettavaksi pelastus- ja sukellustoiminta. Tällainen vaatimus on ehdottomasti tehty asianymmärtämättömyydestä, sillä tämä määritelmä koskee kokonaan liikkeitä ja yrityksiä, ja meidän maassamme ei ole kovinkaan montaa semmoista liikettä, jotka pelastus- ja sukellustoimintaa erikoisalana harjoittavat. Niin ollen ne aivan hyvin saattaa jättää lainalaisiksi. Tämä ei nimittäin koske millään tavoin sellaista hätätyötä, jota varten täällä on erikoinen pykälä olemassa. Sukellustöissä tuskin voidaan niinkään pitkää kuin 8-tuntista työpäivää pitää käytännössä, sillä tunnettu tosiasia on, että sukeltajain työpäivä ei ole pitkään aikaan ollut niin pitkä kuin 8 tuntia. Nämä siis ovat tässä mukana enemmän muodon kuin tositarpeen vuoksi, sillä niillä aloilla on toteutettu paljon lyhempi työaika. Ja niinollen, kun se ei millään tavoin voi asiaan vaikuttaa, ei niiden poistokaan ollut millään tavoin oikeutettu.

Sitten oli suuressa valiokunnassa myöskin ehdotettu poistettavaksi puutavarain ajo, lauttaus ja uitto. Näillä aloilla työskentelee meidän maassamme kymmeniä tuhansia työmiehiä ja olisi ilmeinen vääryys, jos näin suuri ala kokonaan poistettaisiin ja miltei tarpeettomasti. Tunnettu tosiasiahan on, että metsätöissä, joita etupäässä talvella suoritetaan, on ilmankin lyhempi työpäivä kuin laissa määrätään. Ja mitä uittotöihin tulee, niin niilläkään aloilla ei ole ainakaan huomattavimmilla jokivarsilla tämän pitempää työpäivää. Puutavaranuittajat ovat nimittäin tämän kesän aikana tehneet lukuisia työsopimuksia, joilla 8-tuntinen työpäivä on otettu käytäntöön. Tosin syrjäisemmillä ja vähemmän tärkeillä uittoväylillä on vielä nytkin hieman pitempi työpäivä, mutta mikä sopii suuremmilla, se sopii pienemmilläkin, etenkin kun laissa on otettu lukuun erityisiä järjestelymahdollisuuksia siltä varalta. Siten ei tämäkään poistoehdotus ollut lainkaan huomioon ottamisen arvoinen.

Sitten oli ehdotettu muiden muassa poistettavaksi sellaisia aloja kuin rautatie, raitiotie j. n. e., yleensä kaikki ne alat, joita ensimäisen pykälän ensimäisen momentin toisessa kohdassa mainitaan. Näiden poisto olisi ollut vaarallista, sillä jos nämä tällaiset alat poistettaisiin, niin rautatieläiset tulisivat ehdottomasti työpäivänsä lyhentämään omin apuinensa paljon nopeammin kuin mitä me lainsäädännön avulla saisimme aikaan. Poistaminen merkitsisi sitä, ettei heillä ole lainsäädäntöteitse mitään odotettavissa ja heidän täytyisi turvautua omiin keinoihinsa. Ja varma on, että viikon sisällä ne olisivat työpäivänsä lyhentäneet kahdeksaan tuntiin. Siis paljon lyhyemmässä ajassa kuin mitä tämän lain voimaan astumisajaksi on ehdotettu, jota aikaa kuitenkin pidetään liian lyhyenä. Senvuoksi, liikenteen jatkuvaisuuden turvaamiseksi, ei luonnollisesti mitenkään voi tämäntapaisia ehdotuksia ottaa huomioon. Siellä on monta muuta yhtälaista, joko asiantuntemattomuudesta tai suorastaan mielenosotustarkoituksessa tehtyä poistoehdotusta, joita ei ole voitu ottaa huomioon.

Muutamia vähäpätöisiä muutosehdotuksia olisi minun käsittääkseni ollut, joita suuressa valiokunnassa olisi voitu ottaa huomioon. Ja meikäläisillä olikin tarkoitus ottaa niitä huomioon, mutta vasta toisessa lukemisessa, saadakseen sillä välillä neuvotella ryhmänsä, tai ainakin työväenasiainvaliokuntaan kuuluvien henkilöiden kanssa. Mutta kun ensimäinen lukeminen oli päättynyt, niin porvaristo yksinkertaisesti oli selittänyt, että pidetään samalla myös toinen lukeminen loppuun suoritettuna, joten meikäläisille ei jäänyt tilaisuutta neuvotteluihin, eikä siis myöskään niiden muutosten huomioonottamiseen, jotka mahdollisesti olisi tullut ottaa huomioon. Niinollen valittelut siitä, että suuri valiokunta ei ole ottanut huomioon minkäänlaisia muutosehdotuksia, oikeastaan täytyy kohdistua porvaristoon, joka ensimäisen lukemisen päätyttyä vaati myös toisen lukemisen päättyneeksi julistamista.

Sama ed. Virkkunen väitti lain olevan teknillisessä suhteessa sangen heikon. Mutta niin heikko se ei missään tapauksessa ole kuin ed. Virkkusen tekemät väitteet. Minä pyydän tämän todistamiseksi vain mainita muutaman seikan. Ed. Virkkunen sanoi lain ulottuvaisuuden olevan epävarman muun muassa maatalouteen nähden, muka senvuoksi, että täällä luetellaan raivaus, perkkaus, kuivaus ja puhtaanapito, metsän- ja halonhakkuu j. n. e., jotka voidaan hyvin läheisesti katsoa maatalouden alaan kuuluviksi. Mutta kun täällä jo edellä maini-

taan, että tämä koskee ainoastaan liikkeitä ja yrityksiä ja sitten vielä jälempänä mainitaan, ettei se koske maanviljelystä eikä sen sivuelinkeinoja, niin onhan selvää, että tässä suhteessa ei pitäisi olla mitään epäselvyyttä olemassa. Ellei nyt näistä jo hyvällä tahdolla ymmärrä, niin en tiedä, mitenkä laki voidaan kirjoittaa niin, ettei sitä voitaisi väittää epäselväksi.

Ed. Virkkunen uusi myöskin toisessa vastalauseessa ed. Rantakarin ynnä muiden tekemät väitteet, ettei ole otettu huomioon vuodenaikoja, työn rasittavaisuutta ynnä muita semmoisia seikkoja. Niihin en viitsi erikoisemmin kajota, kun niihin on jo aikaisemmin vastattu, joten puhuja olisi voinut ottaa ne vastaukset huomioon, jos olisi tahtonut. Mutta kun nimenomaan vedotaan esimerkkeinä koulujen ja virastojen vahtimestareihin, niin olkoon sanottu, että me emme ole ainoat, jotka haluamme tässä laissa ne säilyttää. Huomioon on otettava, että työväenasiainvaliokunnassakaan ei ainoakaan porvariston edustaja siinä mielessä näistä puhunut, että ne olisi ehdottomasti poistettava, koskapa asiasta ei lainkaan tarvinnut äänestää. Samoin suuressa valiokunnassa ei ole myöskään ehdotettu näiden poistamista. Siis, jos näihin vedotaan, niin ne on meidän kaikkien yhteisesti sinne hyväksymät, eikä nimenomaan sosialistien. Me emme todellakaan omasta puolestamme pidä niiden siellä säilyttämistä erittäin tarpeellisena, mutta emme ole halunneet niitä poistaakaan, koska toiselta puolen ei ole mitään semmoista ehdotusta tehty ja ne alkuperäiseen alotteeseen oli tullut otetuiksi.

On myöskin erikoisemmin huomautettu, että voimaanastumisaika tässä laissa olisi liian lyhyt. Siinä väitteessä saattaa olla hieman perää. Mutta jos 12 § tulisi muodostetuksi esimerkiksi siihen suuntaan kuin ensimäisessä vastalauseessa ehdotetaan, niin silloin minun käsittäkseni tämä voimaanastumisaika olisi tarpeeksi pitkä. Ja jos asia palaa uudelleen suureen valiokuntaan, niin siellä voitaisiin tässä suhteessa kenties tehdä muutoksia.

Täällä ed. Virkkunen m. m. tahtoi osottaa, kuinka huonosti on ajateltu, kun m. m. rautatiellä ehdotetaan 8-tuntinen työpäivä käytäntöön, koska muka rautatielaitos on muutenkin huonosti kannattava. Sitä muka todistaa sekin, että kulkulaitosrahastoon täytyy nykyisin ottaa tavattoman suuri laina. Todellisuudessa kuuluu kuitenkin niin olevan, että rautatietalous kannattaa erinomaisen hyvin nyt tänäkin aikana, vaikkapa nykyään on rautatiellä omat rasituksensa poikkeuksellisten olojen vuoksi, jotka eivät ole suinkaan omiansa sen kannattavaisuutta lisäämään. Mutta se laina otetaan aivan toisesta syystä, etupäässä juuri aikaisempien velkojen maksamiseen, joten sillä seikalla ei ole mitään yhteyttä rautatielaitoksen kannattavaisuuden kanssa.

Minä omasta puolestani en nyt erikoisemmin halua ruveta merkitsemään missä mahdollisesti voitaisiin muutoksia tehdä. Ne ehtii silloin lähemmin tuoda esiin, kun yksityiskohtaisempaan käsittelyyn voidaan ryhtyä, mutta sen minä jo voin ennakolta sanoa, sikäli kun yleiskeskustelussa lausutuista viittauksista voi päättää, että suurin osa niistä toivomuksista on semmoisia, joita ei todellakaan minkään järjen nimessä voida ottaa huomioon, vaikka voi joukossa siltä olla semmoisiakin ehdotuksia, joita hyvällä tahdolla voidaan todella ottaa huomioon.

Ed. Alkio: Taistelu teollisuuskapitalismin ja sosialismin välillä on kehittynyt nykyaikaisessa maailmassa sellaiselle asteelle, että se antaa kaikkien maiden lainsäätäjillekin vaikeita ja monimutkaisia tehtäviä. Kun meillä on tänään keskusteltavana kysymys ruumiillisen työn tekijäin työpäivän lyhentämisestä, tahdon heti lausua omana käsityksenäni, että vaatimus ruumiillisen työn tekijän työpäivän lyhentämisestä on ihmisen inhimillisen nousun merkki. Työpäivä on ollut lyhyt pitkiä aikoja jo useimmilla sellaisilla työntekijöillä, jotka suorittavat työnsä pöydän ääressä virkamiehinä tai muilla sellaisilla aloilla, missä ruumiillisen työn ponnistukset eivät tule kysymykseen. On ollut aivan luonnollista, että suurteollisuudessa, jossa työpäivä on muodostunut sellaiseksi, minkälaiseksi se muodostuu silloin, kun ihminen joutuu työskentelemään koneen osana, on ollut luonnollista, että sellaisissa oloissa on täytynyt nousta ehdoton vaatimus siitä, että työpäivää pitää rajoittaa eräihin määrättyihin mittoihin. Mutta siitä huolimatta työpäivälainsäädäntö, niinkuin täällä esimerkiksi ed. Hänninen äsken esimerkeillä valaistussa lausunnossa esitti, on juuri niissä teollisuusmaissa, joissa teollisuus on noussut maailman liike-elämää, kansainvälistä liike-elämää johtavaksi voimaksi, voitu lainsäädäntötietä vasta lyhentää 10-tuntiseksi, osittain siitä alemmaksi. Niinkuin hänen esimerkeistänsä näkyi, on kyllä useissakin tapauksissa suurteollisuudessa lyhennetty työpäivä vapaaehtoisesti 8-tuntiseksi, joka minustakin tuntuu aivan luonnolliselta siihen nähden, että teollisuusaloilla, missä koneitten käyttö kaiken vuorokautta on

mahdollinen, niillä aloilla on luonnollista, että 8-tuntinen työpäivä tuottaa parempia tuloksia, kuin mitä esimerkiksi 12-tuntinen työpäivä.

Kun siirryn puhumaan oman maamme oloista, täytyy minun kuitenkin lausua epäilykseni siitä, ettei meillä olot nykyään ole sillä kannalla, jolloin täällä olisi, ei taloudellisista eikä kansallistaloudellisista syistä lainsäädännössä astuttava tätä äärimmäistä askelta. Syyt ovat siihen monet, mutta minä pyydän kiinnittää huomiota vain muutamiin.

Kun tämän sodan jälkeen tulevat olot uudelleen maailman työmarkkinoilla järjestymään, saamme epäilemättä nähdä sen ilmiön, että sitä maailman tarvetta, minkä nykyinen suursota on luonut, tullaan pakotetuksi tyydyttämään kuumeentapaisella työmarkkinain kehittämisellä tuotannon lisäämiseksi. Niissä maissa, joissa esimerkiksi metalliteollisuutta varten on olemassa riittävästi omamaista raaka-ainetta, tulevat olot epäilemättä muodostumaan sellaisiksi, että työväki useassa tapauksessa tulee katsomaan itsellensä edullisemmaksi valita hieman pitemmän työpäivän voidaksensa ansaita itsellensä suurempia kapitaaleja. Maissa, joissa työpäivä silloin ei ole lainsäädännön pohjalla alimpaan rajoitettu, joudutaan epäilemättä epäedulliseen kilpailutilanteeseen ja varsinkin sellaisissa maissa, joissa, niinkuin esimerkiksi Suomessa, raaka-ainetta useaakaan teollisuusalaa varten ei ole itsellä olemassa, joudutaan siihen tilanteeseen, että suomalainen suurteollisuus on pakotettu laskemaan aseensa kilpailevan varsinaisen teollisuusmaan kanssa. Siihen tulee olemaan kaksi syytä. Toinen on se, että suomalainen kapitaali, jota vastaan, me emme saata sitä kieltää, täällä pääasiassa nykyinen äärimmäisiin ulotettu työpäivänlyhennysvaatimus tähtää, suomalainen kapitaali tulee kyllä laskemaan aseensa tämän hyökkäyksen edessä. Mutta se tulee samalla siirtymään pois taistelukentältä, jolloin suomalainen työntekijä Suomessa turhaan saa etsiä työnantajaa (Vasemmalla: Millä työnantajat elävät silloin?). Työnantajia on harvoja ja niiden työvälineet, kapitaali, siirtyy sellaisille markkinoille, joissa työn vapaus on rajoittamattomampi. Tältä kannalta katsoessa voimme jo edeltäpäin pitää selviönä, ettei suomalaista kapitaalia vastaan ole enään mikään vaikea taistella. Se voidaan karkoittaa suomalaisilta markkinoilta pelkästään äänilipulla. Mutta vaikeampaa on karkoittaa kilpailevaa ulkomaalaista kapitaalia suomalaisella äänilipulla. Se ei välitä siitä yhtään mitään. Sitä vastoin ulkomaalainen kapitaali tulee järjestelmällisesti Suomen markkinoilla noudattamaan sitä menetelmää, mitä saksalainen teollisuus on tähänkin saakka noudattanut. Se tulee tarjoomaan täällä teollisuustuotteitansa sellaisilla ehdoilla, että suomalainen tuottaja, enempää kuin työmieskään, ei voi kilpailla hänen kanssaan varsinkaan siinä tapauksessa, jos työehdot tulevat niin ahtaiksi kuin mitä tämä laki edellyttää. Tämän asian heikko puoli on siinä, että me olemme joutuneet tätä lakia säätämään sellaisissa oloissa, jolloin sitä Europassa muualla ei ole vielä lainsäädännössä toteutettu. Europan aineellisuudesta köyhin maa joutuisi siis toteuttamaan lyhimmän työpäivän. Jokainen meistä voi vetää johtopäätökset. Se merkitsisi Suomelle, ei enempää eikä vähempää kuin sen, että samaa tietä, jota sodan lopuittua suomalainen kapitaali itsesuojelusvaiston pakottamana tulisi pakenemaan ulkomaille, samaa tietä tulisi sinne pakenemaan myös suomalainen työmies, etsien pitempää työpäivää, vapaampia työmarkkinoita, voidakseen hänkin ansaita suurempia kapitaaleja. Ed. Walpas-Hänninen äsken esitti esimerkkejä siitä, mitenkä Amerikassa voidaan tuottaa 8-tuntisella työpäivällä tuotteita, joita voidaan tuoda Suomenkin markkinoille. Asianlaita on kuitenkin sillä tavalla, että nämä pöydät, joista ed. Walpas-Hänninen mainitsi, ovat raaka-aineensa vuoksi sellaisia, että Suomi ei tätä raaka-ainetta tuota. Suomeen tuotuna maksaa tammi, josta nämä amerikalaiset pöydät ovat valmistetut, niin paljon, että Suomessa ei näiden teosten tuottaminen yhtä hyvin enään kannata. Itse raaka-aine maksaa niin paljon. Kun suomalainen työmies etsii amerikalaisia työmarkkinoita, ei se tapahdu sen vuoksi, että hän etsisi sieltä lyhyttä työpäivää, vaan sen vuoksi, että hän voisi enemmän ansaita.

8 tunnin työpäivän lainsäädännössä toteuttaminen on siis kansainvälinen kysymys. Jos yksi kansa sen lainsäädännössään toteuttaa, ennenkun mikään muu kilpaileva naapurikansa, on se samanlainen tapaus kuin jos tuo sama kansa päättää julistaa tullivapauden, kokonaan vapaan kaupan kaikille ulkomaalaisille esiintyä markkinoillaan sillä aikaa, kun kilpailevissa maissa vielä suojelustulli on voimassa. Se on samallainen teko, kuin jos toinen purkaa aitansa viljapeltonsa ympäriltä sillä aikaa, kun naapuri maillaan pitää paimentamatonta karjaa. Suomen tila tässä suhteessa on tällainen. Minä siis pelkään, että me joudumme vaikeuksiin sekä kansantaloudellisesti, että kansallistaloudellisesti, jos tällainen laki täällä toteutetaan.

Me olemme eduskunnassa viime viikkoina ja viime päivinäkin olleet tilaisuudessa tutustumaan ainakin osittain maamme valtiotaloudelliseen asemaan. Suomessa on nykyään hieman rahoja, mutta siitä huolimatta on Suomen valtiotalous arveluttavassa tilassa. Kaikilla aloilla pyritään kuitenkin siihen, että tämän valtiotalouden maksukykyä kansan laajat kerrokset kysyvät uudistusten toimeenpanemiseksi. M. m. pidetään äärettömän tärkeänä, että kaikilla niillä, jotka ovat yhteiskunnan ja valtion palveluksessa, on hyvät palkat, riittävän lyhyt työpäivä. Myöskin pidetään huolta siitä, että kansan sivistystarpeita, kansantaloudellisen elämän nostattamistarpeita varten vaaditaan valtiolta yhä suurempia summia. Nämä ovat kuitenkin pikkusummia siihen nähden, mitä sodan molok näyttää meiltä yrittävän niellä. Kuinka suuriksi nämä summat vielä paisuvat, emme toistaiseksi tiedä. Lopullisesti asia lie kai sellainen, että niiden rajoja emme kenties voi edes itse määritellä. Jokainen meistä on tietoinen siitä, että lähitulevina aikoina Suomi näistäkin syistä kipeämmin tarvitsee enempi työtä, kuin pakollisesti määrättyä äärimmän lyhyttä työpäivää.

Kun siis tältä kannalta katsoen teoreettinen vaatimus 8-tuntisen työpäivän toteuttamisesta Suomen teollisuudessa tällä hetkellä esiintyy Suomelle mitä vaikeimmalla hetkellä, olen minä puolestani sitä mieltä, että vasemmiston taholla, jossa tätä lakiehdotusta ajetaan teoreettisesti läpi, suostuttaisiin hieman harkitsemaan, eikö sittekin tässä laissa olisi huomattavia muutoksia aikaansaatava, ennenkun sitä toteutetaan. Minä en kuulu niihin, jotka vaativat lain sellaisenaan ehdottomasti hylkäämistä, mutta minä en kuulu myöskään niihin, jotka uskovat niihin teorioihin, joilla 8 tunnin työpäivän sovelluttamista kaikille aloille ja kaikenlaisiin teollisuuslaitoksiin ehdottomasti puolustetaan. Samalla tavalla kuin kapitaali on arka kaikelle ahdistukselle, samalla tapaa on myöskin työvoima arkaa kaikelle työpalkkojen ja ansiomahdollisuuksien vähenemiselle. Kun siis katselen tätä asiaa kokonaan s u o m a l a i s e l t a kannalta, pidän, että meidän on asiaa ratkaistessamme hieman otettava sitä huomioon, mikä on s u o m a l a i s e l t a kansallistaloudelliselta kannalta tässä edullisinta. Asian ratkaiseminen, silmälläpitäen yksinomaan näitä teoreettisia näkökohtia, voi olla hetkellisesti kaunis ja kauvas kantava teko maineensa vuoksi; siitähän tullaan mainitsemaan yli maailman. Mutta jos se on peruutettava jo aivan lyhyen kokeilun jälkeen, jos ne kansanjoukot, jotka nyt ehdottomasti vaativat tämän kaikilla aloilla toteuttamista, jos ne kansanjoukot myöhemmin huomaavat, että he ovat erehtyneet, että se ihanteellinen elämän-uudistus, jota he tämän kautta odottivat, ei toteutunutkaan, silloin on kuitenkin astuttava taka-askel. Mutta sillä välin on täällä jo epäilemättä saatu niin raskaita kokemuksia, että se voi viedä pitkiä aikoja, ennenkun pääsemme taasen sellaisiin olosuhteisiin, joissa uudelleen yrittämisen henki ja halu kansassamme nousee.

Kosketellakseni muutamia täällä esitettyjä lausuntoja, lausui ed. Pärssinen: »juuri pikkutuotannossa on työn halpuus verellä ostettua». Mutta kuitenkin uskallan olla tässä suhteessa sovelluttamatta tätä sääntöä yleisesti lainlaadinnan perustukseksi. Minun tuntemukseni mukaan on Suomessa maaseudulla teollisuus suureksi osaksi vielä pikkuteollisuutta. Suuri osa näistä teollisuuden harjoittajista ovat itse työntekijöitä. Minä tunnen koko joukon teollisuuslaitoksia, joissa työntekijäin lukumäärä nousee 3—5—6—7—8:aan henkeen ja minä väitän, päinvastoin kuin ed. Pärssinen yleisenä sääntönä esitti, että niissä ei ole työ sillä tavalla rasittava kuin ed. Pärssinen tahtoi tämän väitteensä kautta uskotella. Mutta toiselta puolelta minä pelkään, että useiden näistä teollisuuslaitoksista tämän lain voimaan astuttua kenties täytyy lakata harjoittamasta ammattiaan ja liikettään. Tunnen kymmeniä työmiehiä, jotka menettävät silloin työpaikkansa. Suurtehtaita ei ole lähiseuduilla, pienissä liikkeissä ei työtä voida antaa, koska sen harjoittaminen on laissa ahdistetun työpäiväjärjestelyn vuoksi mahdotonta, joten siis tällaisessa tapauksessa koko joukko työntekijöitä maassamme voi joutua työttömiksi.

Edelleen lausui ed. Pärssinen: Heti rauhansopimuksen synnyttyä tullaan nostamaan kysymys 8-tuntisen työpäivän säätämisestä yleiseksi. Ja ed. Perttilä lausui: Meidän maamme osalle on nyt tullut tällaisen pitemmälle menevän edistysaskeleen ottaminen, eikä se tule tuottamaan vahinkoa, j o s v a a n v o i d a a n e d e l l y t t ä ä, että muut maat seuraavat perässä. Ed. Pärssinen edellyttää varmana asiana, että muissa maissa tullaan säätämään 8-tuntinen työpäivä. Ed. Perttilä on kuitenkin epävarma siitä. Jos meillä olisi varmuus siitä, että se tullaan todella säätämään muissa maissa, silloinhan meillä ei olisi pelkoa. Mutta samalla tavalla kuin meitä nyt uhkaa nälkä, meitä ei millään tavalla tässä tilanteessa auta se, että

muitakin kansoja mahdollisesti uhkaa nälkä. Tällaisessa tilanteessa on tärkeintä, että jokainen kansakunta järjestää asiansa niin, että se ei ole riippuvainen muiden maiden mahdollisista »jos», varsinkin sellaisessa tapauksessa kuin tämä, johon pakoittavat syyt eivät aja.

Ed. Perttilä lausui, että tämän lainsäädännön ja sen sisällön lopultakin määräävät voimasuhteet. Ja niinhän asia onkin. Täällä määräävät sen voimasuhteet, jotka kokoontuvat tässä äänestysuurnan ympärille. Sanon uudestaan, että nämä voimasuhteet voivat vaikuttaa senkin, että suomalainen kapitaali pakenee ryhtymättäkään siihen voimain koetukseen, joka sen jälkeen seuraa. Mutta silloin astuu tilalle ulkomaalainen kapitaali, joka teettäen työn omassa maassaan tulee tarjoomaan meille vain tuotteitaan, mutta harvassa tapauksessa kysymään meidän työvoimaamme. Silloin joudumme siihen tilanteeseen, jolloin huomaamme, että kotimainen, sisäinen taistelu taloudellisen elämän alalla käy laatuun niin kauvan, kunnes voimasuhteet eivät ole lopullisesti toista taistelukumppania kukistaneet. Niin kauvan kuin sosialidemokratia ei ole käytännössä osottautunut sen paremmaksi työnantajaksi kuin mitä se tähän asti on ollut, niin kauvan minä epäilen karkoittaa kapitaalia tästä maasta. Samalla lisään, että minä en ole kapitalismin ihailija. Mutta tässä olemme sellaisen kysymyksen edessä, jossa kokemus ja tieteelliset tutkimukset olisivat tärkeitä ja välttämättömiä, ennenkun kansa pakotetaan työskentelemään olosuhteissa, joissa, niinkuin tänä iltana on monta kertaa huomautettu, työnteko merkitään melkein rikokseksi.

Kun ed. Perttilä lausui, että 8-tunnin työpäivän vaatimus on kansan-liike, jota eduskunnan ei pitäisi ruveta ehkäisemään, olen minäkin puolestani, niinkuin alussa jo mainitsin, sitä mieltä että 8-tuntisen työpäivän vaatimus on niin mahtava yleismaailmallinen vaatimus, että sitä ei mikään kansa ajan pitkään kykene vastustamaan edes oman suojelusvaistonsakaan voimalla. Mutta juuri tämän 8-tuntisen työpäivän vaatimuksen voima on merkkinä siitä, että se perustuu luonnonvoimaan, joka sellaisenaan tulee kohottamaan työtätekevät luokat vallitsevaan ja hallitsevaan asemaan yhteiskunnassa. Mutta niinkuin meidän täytyy monessa suhteessa yhteiskunnallista lainsäädäntöä suunnitellessamme tuntea voimien puute heti toteuttaa sitä, minkälaiseksi me tulevan yhteiskunnan tahdomme muodostaa, samalla tavalla tässäkin meidän on pakko pysähtyä tosiasian eteen ja ajatella tätäkin asiaa kansallisen ja taloudellisen itsesuojelusvaiston kannalta. Tällä perusteella pyydän uudelleen kääntyä vasemmiston puoleen, että hekin punnitsisivat asiaa myöskin tältä suomalais-kansallisen itsesuojelusvaiston kannalta. Teidän käsissänne on tulevaisuudessa myös taloudellinen valta tässä maassa. Minä en epäile ollenkaan, etteivät kansan syvät rivit voi taloudellistakin valtaa aikanaan ruveta käyttämään. Mutta siihen on hyvä mennä aluksi kokeilun tietä, vapaaehtoisuuden tietä, eikä säätää sellaisia pakkolakeja, joitten kautta niitä, jotka mahdollisesti yrittäisivät luoda tälle kansalle enemmän kulutus- ja elintarpeita, yleensä taloudellisia arvoja, kuin mitä voidaan luoda rajoittamalla työpäivä 8-tuntiseen, pyritään ahdistamaan. Kun täällä sosialidemokratia useimmiten esiintyy siinä mielessä, että heidän esityksensä sisältävät jonkunlaisen yleispätevän yhteiskunnallisen uudistustotuuden, olen tässä asiassa sitä mieltä, että yleispätevänä uudistusvaatimuksena ei esimerkiksi 8-tuntista työpäivääkään voida sijoittaa kaikellaisiin laitoksiin ja kaikille aloille. Senvuoksi toivoisin, että, kun tätä lakiehdotusta nyt lähdetään asiallisesti yksityiskohtaisesti käsittelemään, edes ne muutosehdotukset, mitä siihen tullaan tekemään, otettaisiin huomioon. Se on minun ymmärtääkseni meidän kansamme, myöskin työntekijäin elinetujen kannalta siksi tärkeätä, että sosialidemokratian ei tässä tapauksessa pitäisi vielä turvata ainoastaan siihen, että heillä on tällä kertaa valta ja voima toteuttaa vaatimuksensa.

Ed. Yrjö-Koskinen: Vaikka minä en suinkaan rakasta riitaa ja olen hyvin huono väittelemään, niin en malta olla sanomatta muutamaa sanaa parille täällä aikaisemmin puhuneelle. Ed. Walpas-Hänninen esitti sitä puoluetta, johon minulla on kunnia kuulua, kaikkien työmiesten harrastusten ja hyvän vastustajana. Minä pyytäisin vain muistuttaa häntä siitä, että se lehti, jonka haltijana hän on, se syntyi aikanansa Suomettaren yhteydessä. Suomettaren kulmassa Työmies sai alkunsa. Sitten pyytäisin myös häntä huomauttaa tämän puolueen ansiosta suomalaisten koulujen suhteen, joitten kautta vasemmisto on saanut oppineita miehiä asiaansa ajamaan. Ja vielä pyydän muistuttaa häntä siitä, että työväenopistotkin ovat juuri tämän hänen moittimansa puolueen piiristä lähteneet. Sitten oli vielä eräs asia hänen lausunnossaan, jota minun täytyy

ihmetellä. Hän puhui siitä, että Englannissa olisi joskus käytetty, jopa kahden vuoden vanhoja lapsia tehdastöihön. Enhän usko, että ed. Hänninen on pannut omiansa, mutta jos hän hiukan tuntisi lapsia, jos hän olisi kertaakaan ollut pitemmän aikaa pienten lasten seurassa, niin kyllä hän olisi vakuutettu siitä, että, olkoon se kuinka suuri auktoriteetti muuten hyvänsä, jolta hän on nämä tiedot saanut, on hän pannut omiansa. Ei kukaan äiti eikä kukaan, joka on ollut pienten lasten kanssa tekemisissä, voi uskoa, että kahden vuoden vanhaa lasta voitaisiin käyttää tehdastyöhön (vasemmalta: Ne ovat olleet äitiensä mukana!). Sitten täällä eräs edellinen puhuja, muistaakseni ed. Lehokas, puhui laajasti porvarien laiskuudesta. Minä en tiedä, minkälaisia porvareita hän on nähnyt, mutta niillä porvareilla, joita olen nähnyt ja oppinut tuntemaan pitkin pitkää elämääni, on ollut 8-tuntinen ja pitempikin työpäivä, hyvinkin paljon pitempi. Eivät porvarit ole erikoisen tunnettuja laiskuudesta. Se on ominaisuus, joka näkyy olevan yhtäläinen kaikissa kansalaispiireissä. Ei siitä pidä erityisiä ihmisryhmiä syyttää.

Mutta nyt minä pyydän siirtyä itse tähän lakiehdotukseen. Tämä lakiehdotus lienee, kuten monet muutkin tämän ajan ilmiöt, oikeastaan kodinkaipuun hätähuuto. Lainlaadinta on ylimalkaan aivan liian vähän ottanut laskuihinsa kodin vaatimukset, ja kuitenkin jokainen ihminen tarvitsee kotia ja kotielämää. Yhteiskuntaolomme ovat monasti muodostuneet semmoisiksi, että ihmisillä ei voi olla ihmiskotia eikä lainkaan kotielämää. Ja luultavasti siitä kaikki tämän ajan suuri tyytymättömyys ja rauhaton mieli oikeastaan johtuu. Joka on, kuten minä asunut vuosikymmeniä tehdaskaupungissa, on tullut huomaamaan, että tehtaalaisen elämä ei useastikaan ole oikeata ihmiselämää. Se on, niinkuin ed. Hjelt on vastalauseessa maininnut, kulkua vuoteesta tehtaaseen ja tehtaasta vuoteeseen. Tietystikään ei kaikissa tehtaissa ole näin, vaan päinvastoin monessa tehtaassa on humaanisuuden vaatimuksia noudatettu ja tehty paljonkin kalliita ja suuremmoisia varustuksia työläisten mukavuudeksi ja viihtymiseksi. Mutta toisissa tehtaissa on työpäivä aivan liian pitkä ja ruokalomat aivan liian lyhyet. Aikaisempina vuosina Tampereella tehtaan pillit soivat jo kello 5:ltä, myöhemmin kello 6:lta aamulla, nyt lienevät enimmät siirtyneet 7:ään. Vielä toissa vuonna, jolloin Tampereelta muutin, oli monessa tehtaassa aamiaistuntia ainoastaan puoli tuntia sekä päivällistunti 1 tunti ja lienee niin vielä tänäkin päivänä. Pillin soidessa näki silloin työväen töytäävän portin täydeltä ulos päällysvaatteet käsissä ja panivat nämä vasta kadulla päälleen, sillä niin kiire heillä oli juosta kotiin ateriaa hätäpikaa nauttimaan, ja kun tulivat takaisin, niin useimmilla vielä oli pala suussa ja voileipä kädessä, niin äkkiä oli ateria suoritettu. Tätä minä olen monta, monta vuotta peräkkäin osanotolla ja säälillä katsellut ikkunastani. Kyllä sen ymmärtää, että, kun tuommoista elämää jatkuu vuodesta vuoteen, niin silloin todella olot tuntuvat hyvin tukalilta. Eiväthän kaikki tehtaalaiset voi asua tehtaan naapuruudessa, vaan tuona puolena tuntina on heidän kulettava lyhyempi tai pitempi matka, ja sillä välillä vielä syötävä, ja jos silloin kotona ei ole ketään, joka laittaa ruuat, on ateriana tuo aivan tavallinen kahvi ja junttapulla. Tällä vatsa kyllä antaa narrata itseänsä, mutta ei suinkaan koko organismi, vaan siitä pian koituu kivuloisuutta muodossa taikka toisessa. Jo sekin, että kohta hätäisen syönnin jälkeen on ryhdyttävä työhön, lienee kovin heikontavaa. Aivan varmasti on monessa maamme tehtaassa liian pitkä työpäivä, ja siitä syystä haittaa kotielämälle.

Esimerkiksi lapsilla on semmoisissa tehtaalaiskodeissa aivan omituinen käsitys isästä. Pyydän saada kertoa erään hyvin kuvaavan pienen tapauksen, joka, niinkuin salaman välähdyksellä, valaisi minulle sellaisen kodin elämätä. Tulin kerran erään minulle vieraan tehtaalaisen kotiin asialle. Kaikesta päättäen, mitä näki, perhe ei ollut varaton. Kun keittiössä ei ollut ketään, mutta kuului lasten ääniä sisältä, menin sisähuoneeseen; sillä puuhasi pari pientä tyttöstä nukeillaan ja noin 5-vuotias poika loikoi aivan liikkumattomana nahkasohvalla, hän ei edes päätään kääntänyt, ei liikahtanut, silmät vain muljottivat nurin sisääntulijaan. Minä luulin, että hän oli jollain lailla sairas, ja kun omat lapseni vielä olivat pieniä, niin tartunnanpelosta kysyin, onko tuo poika kipeä vai miksi hän noin loikoo. Silloin vanhempi tyttö vastasi toimeliaana: Ei se ole kipeä, vaan se on leikki-isä ja siksi se aina makaa. Ja lisäsi: Minä olen leikki-äiti ja minä nukun vain yöllä. Se oli tehtaalaislapsen käsitys isästä.

Sitten muistan myöskin, kuinka eräässä seurassa taitava kaupungin lääkäri, joka vuosikymmeniä oli seurannut tehtaalaisoloja Tampereella, kertoi, että tehtaalaisilla ei juuri koskaan ole lapsen lapsia. Lapsia kyllä monella on, mutta hyvin harvoin lapsen lapsia, koska tehdastyö

niitä niin heikonsi, että suku ei voinut jatkua. Sekin osaltaan todistanee myöskin tehdastyön huonoa vaikutusta. Kaikista tuommoisista asioista olisi kyllä tilastoa Tampereelta saatavana ja pitäisi ottaa ensin selkoa erilaisen tehdastyön vaikutuksesta, ennenkun käydään kaikki laskemaan samaan luokkaan. Olen aivan varma siitä että paljon on korjaamisen varaa, mutta että tämä kaikki ei kuitenkaan oikeuta meitä summamutikassa laatimaan kaikelle työlle 8-tuntista työpäivää. Onhan äärettömän suuri ero työllä ja työllä. Ajatellaan nyt vain työssä rinnan hanuria soittavaa tukkilaista lautalla, jota laiva hinaa, ja taasen lokomotiivin kuljettajaa, jonka maltista, taidosta ja täsmällisyydestä satojen ihmisten henki riippuu; siinä jo paljon suurempaa voimaa kysytään kuin edellisessä ja siinä työ toisella lailla kuluttaa. On myös otettava huomioon eri vuodenajat sekä meidän aurinkomme eri pitkät työpäivät. Täällä ei valon suhteen sovellu se, mikä sopii keski-Europassa. Me emme saa olla ajattelemattomia lainlaatijoita, vaan on meidän harkiten ja järkeä käyttäen korjattava olot ihmisarvoisiksi. Tästä tuiki tarpeellisesta laista ei saisi nyt mitenkään tulla työhalun tappamiskeino, ja se siitä tulee, jos nekin, jotka eivät sitä kaipaa ja halua, pakotetaan sen alaisiksi. Tämä lakiehdotus on liian ylikantoinen, ja kun se semmoinen on, oli suotta jättää siitä pois esimerkiksi sairaanhoitajattaret. Jos kaikille muille, kuten ensimäisessä pykälässä on mitä erilaisimpia työhaaroja lueteltu, on mahdollista laatia sama laki, niin kyllä siihen silloin sairaanhoitajattaretkin mahtuisivat. Sairaanhoitajattarilla on ylimmällä asteella 70—73, jopa 86 työtuntia viikossa. Alihoitajilla on 77 tuntia viikossa, oppilaalla 68 tuntia viikossa. Heillä on kuitenkin yksi päivä kuukaudessa vapaa. Jopa yöhoitajilla on 12 tuntia; klo 8:sta illalla klo 8:aan aamulla, ja ainoastaan kolme yötä kuukaudessa vapaata. Tarttuvien tautien osastoilla ovat hoitajat vieläkin enemmän sidotut työhönsä ja muutenkin aivan kuin puolittaisessa vankeudessa. Nämä numerot ovat valtion isoista laitoksista, mutta tiedämmehän työpäivän pituuden pienissä sairaaloissa paljoakin pitemmäksi, semmoisissa, joissa on ainoastaan yksi tai kaksi hoitajaa sekä päivä- että yöhoitoa varten. Siinä on työtaakka, joka todellakin tarvitsisi helpoitusta.

Sitten, vaikka ei nyt tähän lakiin kai soveltune, en malta kuitenkaan olla huomauttamatta perheen äitien pitkästä työpäivästä. Onko kukaan laskenut heidän työtuntinsa? Ensimäisenä aamulla ja viimeisenä illalla ovat he koko päivän aisoissa joutuen tuskin kunnolla syömään. Huomataanko juuri koskaan, että he ovat liikarasittuneita? Hankitaanko heille vapaita hetkiä ja lepopäiviä koskaan? Harva perheen isä avustaa vaimoaan, vaan enimmäkseen on perheen äidillä kova työnantaja, joka ei suinkaan työtunteja lue eikä kuormaa helpoita. Se on täytynyt valittaen huomata. Tehtäköön siis ensin tarkkoja tutkimuksia. Onhan tehtaista ja eri työmailta saatavana tietoja, on ammatintarkastajia tietoineen, on tehtaan lääkäreitä ja ennen kaikkea on kokeneita työntekijöitä, jotka vuosikausia ovat olleet erilaisten tehtaiden töissä ja he voivat kaikki antaa hyviä neuvoja. Olen ensimäinen hyväksymään 8 tunnin työpäivän siinä, missä se suinkin on mahdollista. Onhan meidän velvollisuutemme järjestää olot niin, että kullakin kansan jäsenellä on koti ja mahdollisuus jommoiseenkin kotielämään. Kodissahan on kansan voiman lähde. Tämä lähde on lainsäädännölläkin puhdistettava ja vahvistettava. Se on paikka, jossa kansalaiset kokoovat voimia toimintaansa eri aloilla ja jossa tulevaisia kansalaisia kasvatetaan. Meillä pitää olla silmämääränämme koti ja sen menestys tätäkin ylen tärkeätä asiaa järjestäessämme. Ilman kodin mahdollisuutta kansa näivettyy ja kuolee. Toivottavasti tämä lakiehdotus tulee vielä menemään suureen valiokuntaan, ja minä pyydän, jopa rukoilen, että siellä sekä vasemmalta että oikealta otettaisiin kaikki hyvä tahto, mikä tässä kamarissa vielä voi olla, ja järjestettäisiin tämä laki semmoiseksi, että se todellakin auttaisi epäkohtia ja myöskin tulisi samalla sellaiseksi, että se olisi mahdollinen toteuttaa.

Ed. Thuneberg: Valitan, ettei suuri valiokunta ole kiinnittänyt huomiota työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettyyn toiseen vastalauseeseen ja sen selviin todisteluihin siitä, että tämä lakiehdotus laiksi toteutettuna olisi taloudellisesti varsin turmiollinen, jota paitsi sen käytännöllinen sovelluttaminen tuottaisi voittamattomia esteitä. Pari sanaa lakiehdotuksesta teollisuuteen sovellutettuna.

Suomen teollisuuden on kestettävä kilpailu ulkolaisen teollisuuden kanssa ja varmana voidaan pitää, että sodan jälkeen alkaa ankara ulkomainen kilpailu. Ne maat, jotka Suomen kanssa teollisuudessa kilpailevat, ovat luonnonrikkaudessaan, varallisuudessaan ja kehityksessään paljon onnellisemmassa asemassa kuin Suomi, puhumattakaan näiden kilpailevien mai-

den paremmasta maantieteellisestä asemasta ja monesta muusta edusta. Eikä ainoassakaan näistä kilpailevista maista ole tällaisella yleisellä »peruslailla» kuin nyt esilläoleva säännöstelty 8 tunnin maksimityöpäivää. Niissä on muutamilla yksityisaloilla, joissa työnteko on erittäin raskasta ja terveydelle vaarallista, erikoislaki suojaamassa työntekijää liika pitkältä työpäivältä, samoin kuin muutamissa maissa on valtion töissä työpäivän pituus määrätty 8-tuntiseksi, mutta, kuten sanottu, tällaista yleistä »peruslakia» ei missään löydy. Toinen on asia, että niissä vapaiden työsopimusten kautta on otettu käytäntöön 8 tunnin työpäivä, missä kolmivuoroinen työjärjestelmä on näyttäytynyt sopivalta ja edulliselta.

Niin kauvan kuin näissä meidän kanssa kilpailevissa, suotuisammissa oloissa olevissa teollisuusmaissa ei ole yleistä lakia 8 tunnin työajasta, ei sellaista sovi meilläkään toteuttaa, jollei nyt kerrassaan tahdota antaa kuolemantuomiota meidän teollisuudellemme. Mutta sehän ei toki liene tämän lainesityksen tekijöilläkään tarkoituksena. Jos he sitä tarkoittaisivatkin teollisuuden harjoittajille, niin tokkopa vain niille tuhansille, jotka tehtaista saavat toimeentulonsa.

Minun käsittääkseni ei täällä toistaiseksi sovellu 8 tunnin työpäivä muihin kuin sellaisiin teollisuuslaitoksiin — en puhu nyt niistä, missä työnteko on todella terveydelle vaarallista ja joihin nähden erikoislailla on työpäivän pituus määrättävä —, joissa voidaan järjestää kolmivuoroinen työ. Ja tällaisiahan jo on monia olemassa, vapaan sopimuksen nojalla aikaansaatuja meilläkin, ja itsestään niitä kehitys tuopi mukanaan. Mutta niitä varten ei tällaista lakia tarvita.

Mutta useimmat meidän teollisuuslaitoksistamme ovat sellaisia, joissa kolmivuoroisen järjestelmä ei käy päinsä, joko sentähden, että tehdas ei saa kylliksi raaka-ainetta, tai sentähden, että sen tuotteille ei riitä tarpeeksi menekkiä, tai senkin tähden, että siinä teollisuus on sellaista, ettei sovi jättää toisen työntekijän jatkettavaksi toisen jo alottamaa työtä, tai on jokin muu syy esteenä kolmivuoroiselle järjestelmälle, esimerkiksi riittäväin asuntojen puute. Tällaisessa tehtaassa ei lyhyt työpäivä kannata. 8-tuntisena työpäivänä valmistuu työtä 20 prosenttia vähemmän kuin 10-tuntisena. Onhan luonnollista, että sama kone, olkoon se sahanraami, kutomakone, sorvi, tiilenlyöntikone tai mikä muu, jota työntekijä voimakoneen avulla käyttää, ei tunnissa saa määräänsä enempää valmiiksi, olkoon työpäivä kuinka lyhyt tahansa, tai olkoon tuo sahan raamimies, kutomakoneen käyttäjä, sorvaaja, tiilenlyöntikoneen hoitaja miten vilkas ja ahkera hyvänsä. Tehtaan omistaja on tehdasta suunnitellessaan laskenut vuotuisen valmistusmäärän niin ja niin suureksi. Hän on laskenut esimerkiksi, että 80 prosenttia tehtaan valmistusmäärästä kuluu sen tuotantokustannuksiin ja vasta viimeisestä 20 prosentista saadaan liikkeen yleiset kustannukset ja sen jatkuvaan ylläpitoon tarvittava voitto. Jos työpäivä muuttuu 10-tuntisesta 8-tuntiseksi, jää tehtaan tuotanto 20 prosenttia laskettua vähemmäksi ja siis yleiset kustannukset ja voitto saamatta. Sellainen liike ei ajanpitkään pysy pystyssä. Siitä häviää sekä työnteettäjä että työntekijä.

Me emme saa ottaa esikuvaksi sellaista lyhytaikaista hyödynaikaa, mikä teollisuudellamme kahtena viime vuonna on ollut. On katsottava pitemmälti kuluneitten aikojen viittaamaa kokemusta ja sen nojalla tulevaisuutta. Se seikka, että ehkä kaikillakin tehdasaloilla tällä kertaa on 8 tunnin työpäivä käytännössä, ei ollenkaan todista sitä, että edelleen voidaan tätä jatkaa. Nyt on ulkolainen kilpailu ollut vähissä. Monilla aloilla ei sitä ole ollut ollenkaan. Ja tuotteitten hintoja on voitu melkein mielin määrin korottaa, menekkiä tehdastuotteille on ollut enemmän kuin tarpeeksi sekä omassa maassa että Venäjällä, jonka oma teollisuus on sodan kautta ollut lamassa ja jossa kulutus sodan kestäessä on ollut suuri. Tällaisena aikana on 8 tunnin työpäivä useimmilla aloilla lakoilla, pakotuksilla ja uhkauksilla saatu läpi ajetuksi. Se on sitä helpommin mennyt läpi sen kautta, että tehtailijoilla on ollut otettuna suuret tilaukset, joiden täyttämisen laiminlyöminen olisi saattanut heille suuria sakkoja ja muita vahinkoja.

Mutta kaikki viittaa jo siihen, että teollisuuden nousuaika Suomessa on laskemassa. Kävisi pitkäksi ruveta tässä syitä selvittelemään. Me ne kaikki tunnemme. Joka tapauksessa on varmaa, että kuluvan vuoden kirjanpäätös useimmille tehtaille ei tule yhtä edullinen kuin kahden edellisen vuoden. Se päinvastoin voi monelle tulla tappioksi. Ja suuret verot sekä kunnille että valtiolle ovat tehtaita odottamassa.

Tämä 8 tunnin laki ei sovi likimainkaan kaikille teollisuuden aloille. Vielä vähemmin se soveltuu niille monille muille aloille, jotka lain ensimäisessä pykälässä mainitaan. Miksi me sitten tietemme tekisimme tällaisen lain, joka ei voi pitemmältä kestää. Olisi noloa ja kat-

keraa jo vuoden parin perästä tehdä laki, jossa palataan takaisin pitempään työpäivään.

Kun toisaalta on tulossa laki tai asetus työstä teollisuus- y. m. ammateissa, minkä 1909 vuoden valtiopäivät ovat hyväksyneet ja minkä nykyinen senaatti on vakuuttanut toimittavansa aivan ensi töikseen vahvistettavaksi, asetus, joka käsittelee samoja asioita kuin nytkin esilläoleva lakiehdotus, niin näyttää minusta ennenaikaiselta ja liiaksi hätäilemiseltä, että laki 8 tunnin työajasta suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti hyväksytään. Ilmoitan, että minä paraalla tahdollanikaan en voi hyväksyä tätä lakia, en silläkään uhalla, että, käyttääkseni työväenasiainvaliokunnan puheenjohtajan äskenmainitsemia sanoja, »laki voimasuhteilla ajetaan läpi».

Ed. Helenius-Seppälä: Pyysin puheenvuoroa ed. Virkkusen lausunnon johdosta. Se oli eräässä kohden mielestäni painava lausunto ennenkaikkea sentakia, että hän on valtiovarainvaliokunnan jäsen. Kun siitä lausunnosta, joka näin on puheenvuoroni aiheuttanut, on kulunut siksi monta tuntia, että se lienee unohtunut, pyydän kerrata siitä pari lausetta stenogrammin mukaan. Ed. Virkkunen sanoi: »Meidän kulkulaitosrahastomme on kuitenkin tätä nykyä jo siinä tilassa, ettei se siedä lisämenoja, mikäli ne vain suinkin ovat vältettävissä. Huomautan vain, että hallitus esittää tähän rahastoon otettavaksi 125 miljoonan lainan». Tällä lausunnolla puhuja tahtoi varoittaa 8 tunnin työpäivän ulottamisesta valtionrautateitten piiriin.

Siinä esityksessä, jonka hallitus on valtiolainan ottamisesta kulkulaitosrahaston tarpeisiin antanut, sanotaan ensinnäkin, että laskelman mukaan tarvittaisiin »kaikkiaan noin 75,000,000 markkaa lainavaroja kulkulaitosrahastoon kertyneiden ja kuluvan vuoden loppuun saakka kertyvien ruplavaluuttojen pitämiseksi valtion hallussa, rasittamatta Suomen Pankkia niiden vaihtamisella». Sitten käy asiaa koskevan mietinnön luonnoksesta, joka on ollut myöskin ed. Virkkusen käsissä, koska se on ollut esillä valtiovaraintoimituskunnassa, selville, mistä syystä muuten tarvitaan näitä varoja. Mutta samassa mietinnön luonnoksessa nimenomaan huomautetaan, että valtionrautateitten kannattavaisuus on viime vuosina tuntuvasti parantunut ja niiden voitto täyttänyt kohtuulliset vaatimukset. Vuonna 1916 tuottivat Suomen valtion rautatiet 7 prosentin voiton. Näin ollen tuntuu omituiselta kuulla täällä eduskunnassa semmoista lausuntoa, minkä ed. Virkkunen on antanut. Se on jättänyt ne, jotka eivät tätä asiaa tunne, siihen käsitykseen, että valtionrautateiden tila olisi sangen huono, koska nyt tarvittaisiin 125 miljoonaa tähän hätään. Eihän ed. Virkkunen sanallakaan viitannut niihin syihin, minkä vuoksi näitä lainavaroja tarvitaan. Valtiovarainvaliokunnassa tehtyjen laskelmien mukaan olisivat valtionrautateiden menot tänä vuonna arviolta pyöreissä luvuissa 139 miljoonaa markkaa. Mutta tulot olisivat toisen arvion mukaan 150 miljoonaa ja toisen arvion mukaan — valiokunta ei ole lopullisesti kantaansa siinä suhteessa ratkaissut — 155 miljoonaa markkaa. Näin ollen ei se ole valtionrautateiden takia, jos yksinomaan niitä ajatellaan, kun tätä lainaa kulkulaitosrahastoon tarvitaan. Eivät ainakaan mitkään luonnolliset syyt, jos meillä olisi säännölliset olot, vaatisi tätä lainaa. Kyllähän todelliset syyt tiedetään; niistä tulee tietenkin enemmän puhetta vast'edes. Mainitsen vain lyhyesti, että on kysymys uusista radoista, uudisrakennuksista, liikkuvan kaluston lisäämisestä myöskin uusia ratoja varten sekä ennenkaikkea sota-aikaisen tilanteen aiheuttamista menoista, kalliin ajan lisäyksistä, polttoaineiden tavattomasta kasvamisesta ja muusta sellaisesta. Ja täytyy muistaa, kun puhutaan kulkulaitosrahastosta, että siitä on jäänyt pois melkoinen tulo, kun ei enään siihen tule noita tunnettuja paloviinarahojakaan, niinkuin ennen tuli. Niin ollen on hyvin ymmärrettävissä, että tällaista lainaa tarvitaan, ja on minusta ollut outoa kuulla esitettävän asiata ikäänkuin tässä olisi kysymys siitä, että valtionrautatiet olisivat muuten sellaisessa pulassa, ettei voitaisi ajatellakaan puheenalaisen työajanlyhennyksen ulottamista valtionrautateiden piiriin.

Minä olen erikoisesti tahtonut asiasta seikkaperäisemmin mainita, vaikka siihen on eräässä edellisessä lausunnossa jo viitattu, siitä syystä, että minä hartaasti toivon, ettei ed. Virkkusen lausunto saisi millään tavalla ehkäistä niitä toimenpiteitä, joihin tietääkseni on ryhdytty tässä suhteessa valtionrautateillä. Osittain on valtionrautateiden piirissä jo joillakin aloilla toteutettu sitä työajanlyhennystä, josta tällä kertaa on puhe, osittain siinä suhteessa on suunnitelmia vireillä, jotka toivottavasti loppuun saakka suoritetaan ja pannaan käytäntöön. Eihän tässä ole kysymys 8 tunnin »vuorokautisista» työpäivistä, niinkuin ed. Virkkunen lausui. Onhan, niinkuin asianomaisen valiokunnan mietinnön sivuilla 8 ja 9 huomautetaan, vain kysymys siitä, että valtionrautateillä työt jär-

jestettäisiin sillä tavoin, että neljää viikkoa kohti tulisi sellainen tuntimäärä, että se keskimäärin laskettuna vastaisi suunnilleen 8 tunnin työpäivää.

Kuten sanottu, olen pyytänyt puheenvuoroa varsinaisesti ed. Virkkusen lausunnosta huomauttaakseni. Mutta kun olen puhujalavalla, tahdon lisätä pari sanaa siihen keskusteluun, mikä täällä jo on ollut. Tahdon sanoa, että minulle on tässä asiassa ratkaisevana näkökantana se, että minä olen itse puolestani täysin vakuutettu siitä, että siitä työajan rajoituksesta, minkä työväki yleensä nyt on saavuttanut, ei tulla perääntymään. Ed. Frey on aivan oikein huomauttanut, että itse asiassa tässä on vain kysymys sen edun turvaamisesta lailla, minkä työväki jo käytännössä on saavuttanut. Se saavutus ei ole tapahtunut yksinomaan pakkokeinoilla, niinkuin ed. Virkkunen mainitsi, hänhän on viitannut pistimiin tässä suhteessa. Minne meneekin täällä pääkaupungissa tahi muualla, niin yleensä kaikissa liikkeissä nykyään on 8-tuntinen työaika. Se on hyvin yleistä, ja vain harvassa tapauksessa on ollut puhe pakkokeinoista ja pistimistä. Se on ajan henki, nykyajan katsantokanta, joka on vienyt tähän. Kun se kerran on vienyt tähän, niin, jos tulee kysymys siitä, että tästä olisi ruvettava perääntymään, jos sellainen vaatimus esiintyy, seurauksena olisivat tietysti työriidat ja lopullisesti voimasuhteilla siinä ratkaisu tapahtuisi. Mutta näiden työriitojen yhteydessä tällaisena ajankohtana tapahtuisi paljon sellaista, jota ei toivoisi tapahtuvan, ja kumminkin on hyvin epävarmaa, saataisiinko sittekään peruutetuksi yleisemmin sitä keskimäärin 8 tunnin työaikaa, joka nyt on meillä vallalla.

Tietenkin minäkin toivoisin, että tässä lakiehdotuksessa saadaan vieläkin aikaan sellaisia parannuksia, joita se vaatii. Olisi ollut erinomaisen suotavaa, että ne, joka ovat vastalauseita tehneet, olisivat esittäneet yksityiskohtaisia muutosehdotuksia. Sitä ei kuitenkaan ole tehty asianomaisessa valiokunnassa eikä sitä ole tehty myöskään suuressa valiokunnassa. Tosin lieneekin vähemmän tavallista, että suuren valiokunnan mietintöön liitetään seikkaperäisiä vastalauseita, vaikka sellaistakin on ennen tapahtunut. Siitä olisi ollut seurauksena, että olisi voitu laajemmalti tutustua tehtyihin ehdotuksiin. On valitettavaa, ettei näin ole tapahtunut, ja toivottava on, että muutosehdotuksia esiintyy. Onhan niitä nimenomaan sosialidemokraattienkin puolelta luvattu.

Minun täytyy sanoa, että tämän illan keskustelu muutamilla kohdilla on ollut huvittavaakin laatua. Täällä on mitä suurimmalla asiantuntemuksella ratkaistu teoreettisia kysymyksiä, selitetty, mitä tämä lakiehdotus on, jos se laiksi tulee, vaikuttava Suomen teollisuuteen yleensä, ja mainittu esimerkkejä. Kun esimerkkejä mainitaan, voidaan tietenkin lyödä kirves kiveen. Kuulija on voinut tulla siihenkin käsitykseen, ettei Suomessa kannata tehdä esimerkiksi »amerikalaisia» kirjoituspöytiä, kun muualta on aineet hankittava. Täällä eduskunnassa taitaa olla useampi kuin yksi henkilö, jolla on suomalais-amerikalainen kirjoituspöytä. Tunnettuahan on, että Suomessa on jo kauvan aikaa valmistettu »amerikalaisia» kirjoituspöytiä ja kyetty siis kilpailuun. On tuntunut suorastaan kummalta se varmuus, millä on tällä alalla liikuttu silloinkin, kun ei olisi aivan niin suurta varmuutta puhujalta odottanut. Minä olen kyllä itsekin jonkun verran kansataloudellisia opintoja harjoittanut; opintoni ovat liikkuneet juuri näillä aloilla. Mutta ei minun päähänikään pälkähtäisi ruveta varmasti ennustelemaan, kestääkö Suomen teollisuus tämän lain vai ei. On sanottu, ettei meillä ole raaka-aineita, vaan että ne ovat tuotavat muualta. Mutta Suomessa on monella alalla raaka-aineita ja Suomella on koskissaan sellaisia voimalähteitä, joita moni muu maa meiltä kadehtii. Ei ole niinkään varma, että me olemme kaikilla aloilla niin huonossa asemassa kuin on sanottu. Täällä on väitetty, että lakiehdotus tai ainakin sen puolustus lepää teorioilla. Minun täytyy sanoa itse puolestani, että minä en ainakaan ymmärrä, mikä on teoriaa, mikä on kokemukseen perustuvaa tilastoa, jollei se seikkaperäinen tilastollinen esitys, jonka täällä ed. Walpas antoi, perustu kokemukseen. Ei kukaan semmoisia numeroita keksi. Minä en tahdo tällä sanoa, ettei näissä tilastoissa saattaisi olla jossain kohdassa tarkistamisen varaa, eihän kukaan voi mennä niitä ilman muuta allekirjoittamaan tarkistamatta. Mutta ne olivat minusta sangen vakavan työn tulosta, ja vakavaa työtä on myöskin pantu niihin tutkimuksiin, joiden tuloksia ed. Walpas täällä esitti. Eivät ne ole mitään teorioja. Ne ovat minun mielestäni juuri tuloksia niistä kokeiluista ja tieteellisistä tutkimuksista, joita täällä ed. Alkio asiassa kaipasi.

Minusta on myös tuntunut oudolta se kiihko, millä koko asiaa on vastustettu. Minä en puhu siitä, että on käyty lakiehdotuksen kimppuun ja huomautettu sen heikkoja puolia. On erikoisesti painunut mieleeni, että surkutellaan sitä, että työväki saattaa itsensä pulaan, koska teollisuus huonontuu tämän lakiehdotuksen mukaan, niinkuin on väitetty, siinä määrin, että se

koituu myös työväen vahingoksi; Onhan nyt kuitenkin Suomen työväki siksi itsetietoista väkeä, että kyllä kaiketi se nämä seuraukset on ottanut huomioon, kyllä kaiketi se on valmis seuraukset kantamaan niiltä vuosilta, mitkä menevät, ennenkuin asia saadaan korjatuksi, jos se korjaamista kaipaa. Mutta siitä minä olen varma, että jos tämä lakiehdotus nyt pantaisiin lepäämään, kyllä se tänne takaisin palaa, ja sellaisilla lausunnoilla, mitä ed. Rantakari ja muut ovat antaneet, vain lisätään niiden joukkoa, jotka ovat tämän asian vireille panneet, lisätään siis niiden lukua, jotka vastaisuudessa tulevat asian läpitse ajamaan. Mutta sitä ennen on tapahtunut paljon työtaisteluja ja kenties nykyisissä oloissa ollut paljon anarkiaa, ja sitä kaiketi jokaisen meistä tekisi mieli välttää. Minä luulen, että tässä asiassa on taisteltu ehkä liiankin kovasti, jos kohta minä hyvin ymmärrän, että asia on tärkeä asia, ensiluokkainen kysymys. Kun sanomalehdissä joku aika takaperin saimme lukea uutisia siitä, että kansan joukkojen taholta pantaisiin mielenosotuksia toimeen ja kenties toimitettaisiin eduskunta jonkinlaiseen piiritystilaan silloin, kun tämä kysymys ja kunnallisasetusten uudistaminen joutuvat käsiteltäviksi, niin luonnollisesti pidettiin sitä valitettavana asiana. Pitäisin sitä vieläkin valitettavana asiana, jos mitään pakotusta eduskuntaa kohtaan käytettäisiin. Mutta toiselta puolelta minun täytyy sanoa, että kun ed. Rantakarin lausuntoa levitetään, niinkuin sanomalehdissä on kerrottu, 200,000 kappaletta ympäri maan, silloin kun tämä asia vielä on eduskunnassa kesken, kyllä sekin on jonkinlaista painostusta eduskuntaa kohtaan, joskin se on tapahtunut sellaisessa hienossa muodossa, millä kapitalismi painostustaan harjoittaa.

Ed. S a r i o l a: Ei ole ihmeteltävää, että niin suuri asia kuin tämän illan asia, on herättänyt eduskunnassa laajan keskustelun. Tätä keskustelua seuratessa olen minäkin puolestani, kuten edellinen puhuja, tuntenut jotakin huvittavaa, mutta minä olen tuntenut tämän huvittavan puolen ja iloisen puolen siinä, että yleensä kaikissa lausunnoissa on huokunut suosiollinen henki työväenluokan olojen korjaamista kohti. Ymmärtääkseni ei täällä ole annettu lausuntoja, joissa olisi tahdottu vastustaa työpäivän lyhennystä silloin, kun työpäivän lyhennys on oikeutettua ja kun se myöskin on mahdollista. Kehoittaisin, että myös vasemmiston taholta otettaisiin huomioon tuo merkille pantava suosiollisuus, mikä porvariston taholla on monessakin lausunnossa aivan selvästi näkynyt. Myöskään ed. Rantakarin lausunnossa ei ole vastustettu 8 tunnin työpäivää, silloin kun se on oikeutettua ja silloin kun se on mahdollista. Mutta kun on vastustamaan käyty, niin on vastustus johtunut siitä, että on täytynyt arvostella nyt esillä olevaa lakiehdotusta ja minäkin puolestani, vaikka mielelläni suon, että työväestölle järjestetään kohtuullinen, lyhyt, oikeudenmukainen työpäivä, tahdon kuitenkin tuoda tätä lakiehdotusta vastaan muutamia huomautuksia, joita mielestäni eduskunnan ja suuren valiokunnan, jos asia sinne tulee, olisi huomioon otettava.

Täällä on väitetty vasemmiston taholta, että tätä lakia on riittävän perusteellisesti valmistettu. Lausuipa ed. Pärssinen, että myös on aivan riittävästi asiantuntijoita käytetty tämän lain valiokuntavalmistelukautena. Minä puolestani valiokunnassa olen tullut aivan toiseen käsitykseen. Tosin siellä käytettiin asiantuntijoita, mutta ei käytetty asiantuntijoita niiltä aloilta, jotka muodostavat lakiesityksen pääalat. Siellä oli kyllä asiantuntijoita rautatien, postin, kanavien, sairaalain ja vankilain alalta, mutta ei tietääkseni yhtään asiantuntijaa ollut, joka olisi teollisuuden ja liike-elämän alalta valiokunnalle antanut valaisevia tietoja. Ei myöskään kaupan ja siihen kuuluvien liikkeiden alalta yhtään asiantuntijan lausuntoa pyydetty eikä käytetty. Mielestäni tämä on ollut kovin suuri puutteellisuus valiokunnan työssä. Tätä puutteellisuutta on kyllä valiokunnan enemmistö koettanut peittää mietintönsä ensimäisessä kappaleessa, jossa väitetään, että valiokunta on hankkinut tarpeelliseksi havaitut tiedot. Todella olisi pitänyt havaita tarpeelliseksi saada tietoja myös tehdasteollisuuden, niinkuin käsityöteollisuuden, kaupan ja niihin liittyviltä suurilta elinkeinoaloilta. Mutta kun tällaisia tietoja ei hankittu, vaan ikäänkuin summassa oletettiin, että laki soveltuu kaikille niille aloille ilman muuta, ja kun nojauduttiin siihen, että se suurimmalta osaltaan oli jo ollut muutaman viikon toteutettunakin teollisuudessa, niin tuli lainlaadinnassa mukaan senkin kaltaisia aloja, joihin 8 tunnin työpäivä ei käytännössä hevin sovellu.

Tahdon mainita muutaman sellaisen tehdasteollisuuden ja siihen liittyvän teollisuusammatin alan. Sellaisia ovat meijerit, erinomattainkin maaseudun osuusmeijerit. Näitä meijereitä on meidän maassamme noin 500 ja niihin kuuluu noin 5,000 työntekijää. Kaikki tällaiset pienet ja suuremmat meijerit tulisivat nyt tämän lain alaisiksi, sillä ne luetaan tämän lain 1 §:n a-koh-

dassa mainittuihin liikkeisiin kuuluviksi. Mutta nyt meijerityö on kuitenkin senlaatuista, että sitä meillä tätä nykyä ei voitane ottaa 8-tuntisen työpäivälain alaiseksi. Siihen vaikuttavat monet eri tekijät. Sillä meijeritaloudessa, sen mukaan kuin olen ollut tilaisuudessa seuraamaan sitä, raaka-aineen käsittely ei hevin rajoitu vissien laissa määrättävien tuntien sisälle. Viittaan esimerkiksi kerman kirnuamiseen voiksi. Sehän voi tapahtua suotuisesti menestyessään puolessa tunnissa, mutta toisissa tapauksissa saattaa se vaatia 2 tuntia. Samoin on laita myös toisen meijerituotteen valmistuksessa, nimittäin juuston. Sekin voi kypsyä lyhyessä ajassa, mutta sattaapa vaatia aina 5:kin tuntia valmistuakseen. Edelleen on meijerissä työpäivän pituus riippuva siitä, mitenkä raaka-aine, maito, tuodaan meijeriin. Toisissa paikoissa maidon kuljetus kestää useita tunteja ja työpäivä luonnollisestikin tämän kautta pitentyy. Tällaiset seikat, tahtomatta syvemmin, yksityiskohtaisemmin asiaan puuttua, viitannevat siihen, että meijerien talouden alalla tällainen laki kohtaa suuria vaikeuksia. Voitaisiin sanoa: järjestettäköön meijereihin kahdet työvuorot. Mutta tietänee jokainen asiantuntija, että meijerissä on hyvin vaikeata ja tuotteen laatuun huonontavasti vaikuttavaa, jos kesken voin valmistuksen tai juuston kypsyttämisen tässä toimessaan oleva henkilö luovuttaisi paikkansa seuraavalle, toisessa työvuorossa työskentelevälle. Ehdottomasti, jos tämmöinen työn vaihdos toimitettaisiin, työn tulokset tulisivat laadussaan kärsimään. Sitä paitsi muutenkin tämä laki tuottaisi meidän meijeritaloudellemme ankaran iskun. Se tulisi kohottamaan meijerituotteiden hintaa ja vaikeuttamaan kilpailua ulkomailla. Nyt työkustannukset tekevät meijeritaloudessa noin 20 prosenttia, mutta tämän lain alaiseksi jouduttua kohoaisivat kustannukset 40 prosenttiin. Lisäksi merkitsisi lain alaiseksi joutuminen meijeritaloudelle sitä, että täytyisi uusia rakennuksia rakentaa aivan tarpeettomasti ja täytyisi uusia koneita hankkia suurilla kustannuksilla. Näinollen katson, että tässä a) kohdassa olevissa tehdasliikkeissä on ainakin meijeritalous sellainen, joka ei sovellu tämän lain alaisuuteen. Jos tarkemmin tutkittaisiin niitä kymmeniä ja taas kymmeniä eri teollisuusaloja, joille tämä laki ulotetaan, niin toden näköisesti löytyisi muitakin, joihin laki osoittautuisi yhtä epäkäytännölliseksi kuin meijereihin.

Valiokunnassa ei ole myöskään hankittu asiantuntijain lausuntoja siitä, kuinka tämä laki soveltuisi rakennusteollisuuteen. Rakennusteollisuudessa on täällä Helsingissä jo pitemmän aikaa ollut käytännössä 9-tuntinen työpäivä. Muualla meidän maamme kaupungeissa se on ollut 10-tuntinen. Lauvantaisin on kuitenkin täällä Helsingissä työpäivä ollut 6 ½ tuntia pitkä. Tämän lain kautta lyhenisi työviikko Helsingissä 46 ½-tuntiseksi, edellyttäen, että lauvantaityö vaadittaisiin pysymään entisellään, ja se nostaisi palkkoja noin 11 prosenttia, muissa kaupungeissa lyhentäisi se työviikon 1/5 osalla ja kohottaisi palkkoja noin 20 prosenttia, jos säilytettäisiin entinen palkkataso. Tämä laki ei myös anna riittävästi joustavuutta meidän rakennusteollisuudellemme, se typistäisi työaikaa, mutta ei antaisi kyllin huomiota rakennusteollisuuden tarpeille meidän kylmässä pohjolassa, jossa pitkän, pimeän, kylmän talven aikana ei yleensä voida rakennusteollisuutta harjoittaa laajemmassa mitassa. Talvella on rakennusteollisuus meillä pakotettu käyttämään lyhempää työpäivää. Niinmuodoin, jos olisi oikein asiallisesti ja rakennusteollisuutta ymmärtäen tahdottu tätä lakia laatia, olisi mielestäni pitänyt järjestää niin, että laki saisi rakennusteollisuudelle kesäisin 9 tunnin työpäivän ja talvisin toisena vuoden puoliskona, 7 tunnin työpäivän, jolloin keskimäärin olisi saatu 8 tuntia pitkä työpäivä.

Myöskin on rakennusteollisuuden alalla ymmärtääkseni otettava huomioon se, että mikä työpäivä soveltuu kaupunkityöoloissa, se sama ei ole yhtä helposti sovellutettavissa maalaisoloihin. Olisi pidettävä silmällä, että maalaisoloissa rakennustöissä olisi samanlainen työpäivä kuin maanviljelyksen ja maatalouden alalla on käytännössä.

Jollei tällaisia huomautuksia oteta varteen, niin seuraa rakennusteollisuuden alallakin monia hankaluuksia. Mainittakoon esimerkiksi se, että, jos kaupungeissa kesäisin määrätään työpäivä 8-tuntiseksi, niin rakennusteollisuutta ruvetaan luonnollisesti harjoittamaan ainakin osittain kahdessa työvuorossa. Mutta sellainen menettely vetäisi työväkeä maaseudulta kaupunkeihin ja tarpeettomasti lisäisi talviajaksi kaupunkien muutenkin työtöntä asujamistoa. Myöskin olisi seurauksena kaksivuoroisen työn käytäntöön ottamisesta, että yötyö lisääntyisi, ja niin laki johtaisi osan työväestöä epäterveellisempiin olosuhteisiin, kuin mitkä sillä olisi, jos kesällä olisi pitempi, 9-tuntinen työpäivä, ja talvella ainoastaan 7-tuntinen työpäivä.

Samaa puutteellista valmistelua valiokuntatyössä mielestäni osottaa edelleen se, että tämän lain alaisuuteen on liitetty sellaisetkin työ-

alat, kuin puutavaran ajo. Jokainen, joka vähänkin on sitä toimintaa seurannut, tietää, että puutavaran ajoa ei voida toimittaa 8 tunnin työpäivän kuluessa, vaan että työn laatu ehdottomasti vaatii pitemmän työajan. Oli sentähden laille vahingoksi, ettei työväenasiainvaliokunta enemmän kuin suuri valiokuntakaan tahtonut tällaisia sopimattomia kohtia laista jättää pois. Ja kun vielä otetaan huomioon, että ylityöstä tämä laki laskee 50 ja sitten 100 prosentin korotuksen, niin onhan ymmärrettävää, että esimerkiksi puutavaran ajajille laki asettaa suuren kiusauksen hoitaa päivän työt siten, että nuo ylityöt 50-prosenttisine ja sata-prosenttisine palkankorotuksineen tullaan nauttimaan.

Ilman muuta, kuten jo edellä sanoin, on valiokunta tämän lain alaiseksi asettanut koko Suomen kaupan. Pienimmät kauppaliikkeet, kahvilaliikkeet, alkaen Kemijokilatvoilta aina etelä-Suomeen saakka, kuuluvat tämän lain alaisuuteen. Ei ole tahdottu ottaa huomioon, kuinka maaseudun olosuhteissa soveltuu, että siellä liikkeet, joista maalaisväestö tulee tavaroitansa pitkienkin matkojen takaa noutamaan, tällaiseen pakoitetaan. Jos valiokunta itse ei ollut pystyvä tätä asiaa harkitsemaan ja päättämään, olisi ollut tilaisuus kääntyä esimerkiksi maakauppiasliiton puoleen tai kauppa-aloja tuntevien asiantuntijain puoleen, mutta niitä selvityksiä ei minun tietääkseni valiokunta ole tiedustellut (Vasemmalta vastaväitteitä. Puhemies: Ei niin pitkiä vuoropuheluja!). Valiokunnassa kyllä käytettiin asiantuntijoita, mutta asiantuntijain käyttö oli hyvin kuvaavaa, sillä ainakin ne asiantuntijat, joita minä olin tilaisuudessa kuulemaan, antoivat siihen suuntaan käypiä lausuntoja, että niiden olisi pitänyt varoittaa valiokuntaa laatimasta lakia 8-tuntiseksi. Ymmärrettävääkin onkin, että esimerkiksi rautateillä, jos tämä laki siinä laajuudessa ulotetaan sinnekin, kuin tarkoitus on, tulee se, niinkuin asiantuntijatkin osoittivat, tuottamaan aivan suuria, jopa melkein ylivoimaisia vaikeuksia. Lausun muutaman sellaisen vaikeuden. Meillä on rautateillämme useita satoja pieniä asemia, joissa vakinaisina työntekijöinä on viisi tai kuusi henkeä. Tällaisia asemia on esimerkiksi Karjalan radalla, Pohjanmaalla ja monessa muussa seudussa maatamme. Mutta työväestö noilla asemilla ei suinkaan ole nykyisinkään liikaa rasitettu, sillä asemien ohi kulkee päivässä noin pari kolme junaa. Työläisten työaika kylläkin pitenee yli 8 tunnin, mutta ei voida väittää, että työntekijät näillä asemilla olisivat nykyisinkään liikaa rasitetut. Totta kyllä, että rautatieläisten keskuudessa suuremmilla liikepaikoilla nyt, niinkuin tavallisissakin olosuhteissa, on paljon työläisiä, jotka todella ovat liikarasitetut, mutta puhun ja tarkoitan tällä kertaa sellaisia rautatieläisiä, joista ei minkään kohtuuden nimessä voida sanoa, että he kärsivät liikarasitusta. Mutta jos 8 tunnin työpäivä ulotetaan näihinkin, merkitsee se sitä, että on hankittava monia satoja, ehkäpä tuhatluku, uusia työntekijöitä näille asemille, ja ylimääräinen palkannousu tekisi vuosittain Suomen rautateille 3 miljoonaa. Näin asiantuntija, joka valiokuntaan kutsuttiin, lausui. Ja tämän 3 miljoonaa markkaa Suomen rautatiet maksaisivat uudistuksesta, jota asiantuntijan lausunnon mukaan ei mitenkään voida pitää tarpeellisena. Tähän laskelmaan ei vielä ole luettuna satoja rautateittemme ratavartijoita ja monia muita rautatien palveluksessa olevia työläisiä, jotka nytkään eivät ole liikarasitettuja, mutta saisivat kuitenkin lyhennetyn työpäivän.

Samallaisen kohtuuttomuuden voi löytää tästä laista myöskin kanavia koskevasta kohdasta. Meillä on Suomessa kanavia, joissa on järjestetty työ ylivuorokautiseksi ja sellaisille kanaville on pidettävä oikeutettuna, että sinne järjestetään 8-tuntiset työvuorot. Mutta meillä myös on kanavia, jotka ovat pieniä ja missä työ yhteenlaskettuna tekee päivässä tunnin tai kaksi, mutta tämä työ tapahtuu kuitenkin pitemmän ajan kuluessa kuin 8 tuntia ja sellainen kanavatyöläinen on sidottuna vissillä tavalla tuohon toiminta-alueeseensa. Hän ei voi kauvemma poistua, sillä hän ei tiedä, milloinka tulee laivoja, jotka ovat kanavan läpi laskettavat. Odotusaikanaan hän kumminkin on vapaa toimimaan omissa töissänsä, mutta työmaahansa hän on sidottu. Nytkin — näin mainitsi asianomainen asiantuntija — nämä pienillä kanavilla työskentelevät henkilöt kärsivät työnpuutetta, mutta jos laki tällaisenaan pannaan täytäntöön, niin tulee se yhden tai kahden tunnin pituinen todellinen työ jakaantumaan kahdelle henkilölle. Eihän voitane pitää sellaista milläänlailla sopivana.

Edellisissä puheissa on myöskin tuotu samallaisia esimerkkejä koulujen alalta. Samoin on kosketeltu edellisissä puheissa sairaaloita, ja minäkin tahdon puolestani lausua sen mielipiteeni, että on kohtuutonta, jos sairaaloissa vapautetaan palvelusväki tekemästä 8 tuntia pitempiä työpäiviä samaan aikaan, kun samassa sairaalassa työskentelevät sairaanhoitajat ja sairaanhoitajattaret paljon pitemmälti. Kuitenkin sairaanhoitajan tehtävä on suuresti rasittavampaa,

se vaatii henkistä, sielullista ja ruumiillista voimaa, tarkkuutta ja taitavuutta, joten, jos työpäivä tahdotaan lyhentää, olisi ollut oikeutetumpaa, että työpäivän lyhennys olisi alotettu sairaanhoitajien hyväksi. Mutta nyt tämä laki asettaa etuoikeutettuun asemaan paljon helpommassa työssä ja asemassa olevan henkilön, nimittäin sairaalan palvelijattaren.

Mielestäni tällaisten esimerkkien pitäisi eduskunnalle ja suurelle valiokunnalle osottaa, että lakiesitykseen olisi ollut syytä syvemmin suuressa valiokunnassa puuttua, ja katson, että jos tämänlaisia 'virheellisyyksiä lakiin jätetään, ei voi vakavasti eduskuntatyönsä ottava edustaja lakia tässä muodossa äänestää hyväksyttäväksi. Jos eduskunnan nykyinen enemmistö ei tahdo tehdä tähän lakiin tarvittavia korjauksia, vaan se kaikesta huolimatta tähänastista menettelyänsä jatkaa ja laissa säilyttää nuo tuollaiset mahdottomuudet, niin se sama enemmistö on itse oleva syypää siihen, että tässä eduskunnassa on monta, jotka tulevat lain hylkäämään.

Ed. Hyöki: Kun erinäisissä porvarillisissakin piireissä on moitittu sitä kantaa, jolle käsiteltävänä olevassa työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1, joka sisältää ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajaksi, löytyvässä toisessa vastalauseessa on asetuttu, nykyisiä kansanvaltaisia oloja vastaamattomaksi ja kun heidän mielestänsä pitäisi hyväksyä sanottu laki, ellei nyt juuri sellaisenaan, niin kumminkin erinäisillä pienemmillä korjauksilla, joita heidän käsityksensä mukaan pitäisi voida lakiin tehdä verrattain helposti, lienee syytä erikoisesti niiden, jotka ovat joutuneet allekirjoittamaan mainitun vastalauseen, lähemmin perustella mielipidettään, vaikka se on verrattain laajalti tullut esitetyksi niinhyvin itse vastalauseessa kuin täällä asian käsittelyn yhteydessä annetuissa lausunnoissa. Päättäen eräistä lausunnoista, tuntuu siltä, että luultaisiin, että toisen vastalauseen allekirjoittajat olisivat ilman sen enempää olleet valmiit asettumaan lakiehdotukseen nähden hylkäävälle kannalle. Tämä käsitys on kuitenkin sellaisenaan erehdys. Vasta sen jälkeen kun vasemmiston taholta oli torjuttu yleensä kaikki muutosehdotukset, joita pidettiin, erittäin lain tavattoman ulottuvaisuuden takia mitä erilaisimmille toimialoille, aivan välttämättöminä, — muista tutkimuksista puhumatta, ei asiantuntijoitakaan valiokunnan enemmistö suostunut vastaanottamaan kuin aivan joillakuilla aloilla — vasta sen jälkeen kun asia oli palannut suuresta valiokunnasta samallaisena kuin se sinne menikin, lienee niiden lukumäärä, jotka luulevat, että lakiehdotus olisi verrattain helposti korjattavissa käyttökelpoiseksi, supistunut koko lailla pienemmäksi. Että joku toivoo vielä muutoksia saatavan aikaan asian jatkuvassa käsittelyssä, on kai jotenkin turha. Lakiehdotus on muuten siksi monessa, periaatteellistakin laatua olevassa, kohdassa asettunut sille kannalle, että se olisi laadittava aivan kokonaan uudestaan, joten tähänkin nähden valiokunnan vähemmistöllä ei ollut muuta keinoa kuin esittää lakiehdotus hylättäväksi. Mutta pääsyy tähän hylkäämiseen oli ainakin minun osaltani se, että asia oli aivan liian vähän tai ei ollenkaan tutkittu. Asialla ei ole nykyään mitään erityistä kiirettä, sillä, niinkuin mietinnössäkin sanotaan, on tässä ehdotettu työaika käytännössä jo useilla niillä aloilla, joista tässä on puhe. Sentähden voitaisiin minun nähdäkseni odottaa hallituksen toimittamaa tutkimusta ja sen perusteella antamaa lakiehdotusta asiasta, sillä sivumennen sanoen, on meillä vihdoinkin varaa, että lakiehdotusten alkuvalmistelu jätetään hallituksen tehtäväksi, joka meidän maassamme on liiankin kauvan tehtävänsä tässä suhteessa laiminlyönyt. Mitä muuten tähän tutkimukseen tulee, niin vaikken minä pysty eikä ole tarkoituksenikaan tässä antaa erikoisia neuvoja, pidän asiaan kuuluvana mainita siitä, minkä laatuisten ja kuinka laajoille aloille ulottuvain asiain yhteydessä tämä kysymys on. Ensiksi ja pääasiana on saatava selvitys, missä määrin on liikarasitusta eri aloilla. Työttömyyskysymys on nähdäkseni myöskin jossain yhteydessä työaikakysymyksen kanssa. Sitten on asiaan vaikuttavia muita seikkoja, kuten esimerkiksi jonkun työalan hyödyllisyys tai hyödyttömyys yhteiskunnalle, eri maiden välinen kilpailu j. n. e. On kyllä sanottu, että ehdotettu 8-tuntinen vuorokautinen työaika on pisin mitä sallitaan ja että tämä laki on jonkinlainen peruslaki siinä suhteessa. Mutta tämä väite ei nyt liene otettava aivan sanan mukaan, sillä ensiksikin siihen lakiin on sittenkin otettu määräyksiä, joiden tarkoituksena voidaan olettaa olevan n. s. ylityön tekeminen. Ja sitten ne erikoislait, joita asia näin käsitettynä vaatisi, eivät ole minkäänlaisen edes alkuvalmistuksen alaisina. Vielä tahtoisin lausua eriävänä käsityksenäni eräästä asiasta, joka koskee tämän lain sovelluttamista aloille, jotka kuuluvat valtiolle ja joita luetellaan lakiehdotuksen 1 §:n 2 kohdassa. Tässä suhteessa tuntuu olevan vallalla, jopa vasemmistossakin, sellainen mielipide, että lakia olisi

noin niinkuin varovammin näillä aloilla sovellettava. Minä olen tässä kohden, niinkuin sanottu, hiukan eri mieltä. Sillä jos kerran eduskunnan enemmistö on sitä mieltä, että 8-tuntinen työaika on täysin riittävä yksityisten työaloilla, niin minun nähdäkseni ei eduskunnalla ole siveellistä oikeutta vetäytyä valtion suhteen pois tämän määräyksen noudattamisesta. Sitä ei voi puolustaa millään. Sillä kyllä nyt valtiolla täytyy katsoa olevan ainakin yhtä helppo ellei helpompi toteuttaa tuo vaatimus. Ei siinä esimerkiksi ulkomainen kilpailu tee mitään haittaa: Ei tänne kukaan voi tulla rakentamaan rautateitä ja niillä liikennettä harjoittamaan. Sama on laita niilla aloilla melkein järjestään, joista tässä on puhe. Sentähden olisin sitä mieltä, että 8-tuntinen työaika voitaisiin panna toimeen kaikilla valtion työaloilla, vaikkapa vain koetteeksi ja tarpeellisen kokemuksen saamiseksi tässä asiassa. Tahtoisin vielä lisätä nimenomaan siitäkin tämän asian yhteydessä puheeksi tulleesta seikasta, nimittäin lain mahdollisesta lepäämään jättämisestä. Minun nähdäkseni on asia siinä suhteessa käsitettävä seuraavasti: Yleensä on eduskunnan vähemmistölle varattua oikeutta asian lepäämään jättämiseksi käytettävä mahdollisimman vähän, mutta on asianhaaroja, jotka tekevät sen käyttämisen joissakin oloissa sallittavammaksi, kuin muuten olisi suotavaa. Tällainen erikoinen asianhaara on mielestäni tällä kertaa se, että, niinkuin tunnettua, nykyinen eduskunnan sosialidemokratinen enemmistö edustaa, en nyt juuri tahtoisi sanoa harvain valtaa, mutta kuitenkin tuntuvaa vähemmistöä äänestykseen osaa ottaneiden kansalaisten yhteen lasketusta äänimäärästä ja tämä tekee mielestäni sen, että eduskunnan porvarillisella vähemmistöllä on näillä valtiopäivillä tavallista suurempi siveellinen oikeus, etten sanoisi velvollisuus, käyttää yli vaalien lykkäämisoikeuttansa. Jos tämä vähemmistö siis on jostakin asiasta pääasiassa yksimielinen, niin on sillä siveellinen, kuten sillä on laillinenkin, oikeus äänestää joku lakiehdotus lepäämään. Esillä olevaan lakiehdotukseen sovellettuna tietää tämä sitä, että jos ei enemmistö myönnä lakiehdotukseen mitään tahi sellaisia muutoksia, että ainakin osa porvareita voi sen hyväksyä, saa tämä vasemmisto syyttää itseänsä siitä, että tämä lakiehdotus jää tarpeellista kannatusta vaille. On vähemmän hauskaa esiintyä vastustajana asiassa, jota suuret joukot maassamme pitävät edistysaskeleena. Olisi kyllä hyvin mukavaa antaa helpotuksia oikealle ja vasemmalle erinäisten velvollisuuksien täyttämisessä sekä antaa yleensä vain oikeuksia. Valitettavasti tätä ohjelmaa kovassa todellisuudessa voidaan noudattaa sangen rajoitetussa määrässä ja ylipäänsä on niin, että uudistilallinen, joka alkaa itsenäisen taloudenhoitonsa vähentämällä itseltään tärkeitä velvollisuuksia, joutuu ennen pitkää toimeliaampien naapuriensa holhouksen alaiseksi.

Ed. Leppänen: Minun täytyy hieman kosketella pastori Sariolan äskeisestä puheesta muutamia erikoisia kohtia. Hän m. m. oli todistelevinaan, että jos meijereiden työpalkat nykyään tekevät noin 20 prosenttia kaikista menoista, niin tämän lain voimaan astuttua tulisivat ne kohoamaan 40 prosenttiin. Jos näin olisi, niin siitä päättäen meijereissä täytyisi nykyisin olla vähintäin 16 tuntia pitkät työpäivät. Jos todellakin niissä on 16-tuntiset työpäivät, niin kyllä olisi synti jättää ne lain ulkopuolelle. Muutoin tämä laki ei koske likimainkaan kaikkia meijereitä. Tämä koskee ainoastaan semmoisia, joita erikoisena liikkeenä harjoitetaan, siis liikeyrityksiä, eikä niitä meijereitä, jotka suorastaan maatalouden yhteyteen kuuluvat. Tämäntapaisia liikeyrityksiä ovat esimerkiksi juustomeijerit, joista ed. Rantakarikin mainitsi valiokunnassa, että niitä ei ole syytä säästää, ne kyllä saa ottaa lain alaisiksi. Sitten siihen kuuluvat luonnollisesti sellaiset osuusmeijerit y. m., jotka ostavat maitoa keltä tahansa ja harjoittavat liikemäisesti toimintaa. Minä en tiedä, kuinka suureksi tällaisten meijereiden luku nousee, mutta joka tapauksessa ne ovat siksi suuria liikeyrityksiä, että ne yhtä hyvin soveltuvat lain alle, kuin monet muut paljon pienemmät liikkeet, kuten käsityöläispajat y. m. semmoiset. Jos sen kautta kustannukset jossain määrin kohoavat, niin ne kohoavat niin vähän, että se ei voi millään tavalla vaikuttaa liikkeen kannattavaisuuteen. Jos jollakulla pennillä voi-kiloa kohti kustannukset kohoaisivat, niin ei suinkaan siitä liikkeen kannattavaisuus riipu.

Pastori Sariola myös kaipasi asiantuntijain käyttämistä rakennustöissä, ja sikäli kun voi huomata, on hän yksityisesti sitä käyttänyt ja tullut kummallisiin tuloksiin. Tämän lain kautta esimerkiksi Helsingin rakennustyöläisten päivä tulisi lyhenemään viikkoa kohti ainoastaan neljällä tunnilla, ja pastori Sariola kuitenkin tulee siihen johtopäätökseen, että rakennustyöt pitäisi panna kahteen vuoroon tämän neljän tunnin lyhentymisen tähden. Kenen päähän nämä selitykset mahtuvat! Kyllä ne ovat kaik-

kea muuta kuin asiantuntijain lausuntoihin nojautuvia. Samoin kustannusten kohoamislaskelmat eivät ollenkaan pidä paikkaansa. Samoin hän arveli, että rakennustöissä maalla pitäisi olla työpäivä yhtä pitkä kuin maataloudessa on, ettei syntyisi niiden välillä ristiriitaa. Nyt on kuitenkin huomioon otettava, että maatöitä varten ei ole vielä ensinkään työpäivälakia laadittu, eikä tiedä milloin tulee, tahi josko työpäivä jää kokonaan rajottamatta. Sitäpaitsi, kun tässä on liikkeistä ja yrityksistä kysymys, niin tämä ei koske maataloutta koskevia rakennuksia, vaan tehtaita, kirkkoja ja muiden suurempien rakennusten rakentamista, ja mitä yhteyttä näillä on maatalouden kanssa siitä huolimatta, että ne ovat maalla. Eihän näitä voida mitenkään saman lain alle sovelluttaa.

Ed. Sariola myös pelotteli meitä liian paljon pienillä rautatieasemilla, joissa muka tämän lain voimaan astuttua työläisten lukumäärää tulisi tavattomasti lisättäväksi ja kustannukset tulisivat nousemaan 3 miljoonaan markkaan asti. Niistä asiantuntijain lausunnoista, joita valiokunnassa käytettiin, voi tulla aivan toisenlaisiin tuloksiin kuin mitä ed. Sariola täällä mainitsi, nimittäin sellaisiin, että niillä asemilla, joissa vuorokaudessa kulkee muutamia junia, ei todellakaan ole pakko työpäivää edes 8-tuntisena pitää, ellei rautatieläisiä turhanpäiten tisuurissa pidetä. Kun ei nimittäin ole määrätty, että tämä kahdeksan tuntia on yhteen jaksoon tehtävä, vaan sen voi jakaa kahteen tai kolmeen osaan, silloin kyllä riittää niiden junien osalle 8 tunnissa työaikaa. Ja jos pieniä työvoimanlisäyksiä joskus tarvittaisiin, ei ne kai niin ihmeellisiä olisi. Tässä tuottaa suurinta vaikeutta 30 tunnin yhtämittaisen levon järjestäminen, mutta, sikäli kuin on otettu selvää, on sekin jokseenkin helposti järjestettävissä siten, että näitä pienempiä asemia varten varataan joku pikkuinen määrä reservimiehistöä, joka tulisi eri asemilla työskentelemään näinä loma-aikoina. Näistä eivät summat tule kovin suuriksi. Sitäpaitsi ei meitä hyödytä näistä rautatieläisistä väitteleminen, sillä, niinkuin jo äsken sanoin, rautatieläiset saavat ilman meitäkin 8-tuntisen työpäivän yhden viikon sisällä — sen pitempää aikaa he eivät siihen tarvitsekaan — ja ne käyttävät sitä keinoa, jos heidät jätetään lainsäädännön ulkopuolelle.

Samoin antoi ed. Sariola pienistä kanavista verrattain epäedullisen lausunnon. Mutta juttuhan on siten, että kanavilla voidaan samalla lailla työaikaa järjestää niin, että jos todellakin vain muutamia aluksia vuorokaudessa kulkee, niin ei sitä varten tarvitse työväestöä lisätä, kun vaan työjärjestys pannaan toisenlaiseksi kuin nyt. Nykyään nähtävästi työaika lasketaan vuorokauden aikana kulkevista ensimäisestä laivasta viimeiseen laivaan asti, vaikka sillä välillä ei olisi kuin muutaman tunnin työ. Pakkoko on työaikaa sillä tavalla laskea. Laskettakoon se todellisen työn mukaan, niin silloin ei työväen lisääminen saata tulla kysymykseen. Suuremmilla kanavilla on nyt jo kahdeksan tunnin työpäivä.

Täällä on myöskin meidän kimppuun erikoisesti hyökätty siksi, että sairaanhoitajat on jätetty tämän lain ulkopuolelle. Syy ei ole tässä tapauksessa meidän. Päinvastoin porvariston edustajat halusivat sitä ja meidän viaksemme korkeintaan jää se, että me viime hetkessä tässä suhteessa hieman taivuimme. Ja me taivuimme senvuoksi, kun väitettiin, että meillä ei ole riittävästi valmistuneita sairaanhoitajia, joten, jos laki pantaisiin käytäntöön ja yleisempiin sairaaloihin lisättäisiin sairaanhoitajattaria, tulos olisi, että maaseutu jäisi ilman sairaanhoitajattaria ja sairaanhoito maalla tulisi siitä kärsimään. Sitä paitsi kun nimenomaan tahdottiin väittää, että sairaanhoitajattaret eivät kuulu palveluskuntaan, niin meidän mielestämme silloin, jos niin tahdotaan käsittää, oli kohtuullisempaa, että niiden olot järjestetään yhdessä virkamiesolojen kanssa. Mutta jos tämä on todellakin virhe, niin ei kukaan mieluummin yhdistä sairaanhoitajattaria tämän lain alaisiksi kuin me, niin ettei siinä suhteessa riitaa synny. Mutta minä luulen, että porvarilliset edustajat eivät tähän tule suostumaan.

Muutoin on sangen omituista, että kaikki nekin, jotka mitä katalimmalla tavalla ovat tehneet työtä tämän lakiehdotuksen vastustamiseksi, kuitenkin täällä ovat esiintyvinään mitä ystävällisimpinä työväen suojeluslakien säätäjinä ja uskottelevat itsestään aivan toista kuin mitä heidän tekonsa osottaa. Täällä on työväen suojeluslakien säätäjien nimellä kulkeneet semmoiset, jotka joskus tulevaisuudessa, kenties vasta taivaan valtakunnassa, katsovat voitavan säätää 8-tuntisen työpäivälain, mutta ei lainkaan täällä ajassa. Semmoinen kieräily on hävytöntä!

Ed. K o k k o: Täällä on tänä iltana oikeiston puhujalavalta tuotu esille kyllin tämän lain varjopuolia ja todisteltu sen käytäntöön kelpaamattomuus. Mutta erästä puolta tässä asiassa ei ole ollenkaan vielä otettu tarkastuksen alaiseksi. Ajatellaan vain, minkä turmion

tämä laki käytännössä tulisi tekemään pikkuviljelykselle ja yleensä maanviljelykselle. Jos tehdasteollisuuden ja konetyön alalla tämä laki tulisi käytäntöön, niin ylimalkaan kaikki työväestö siirtyisi tehdasteollisuuden palvelukseen ja kaupunkeihin. Siis tämä turmiollinen kaupunkiin vaeltaminen tulisi entistä suuremmaksi. Tähän asti olemme koettaneet keksiä keinoja tämän vaelluksen estämiseksi, nyt tällä lailla sitä taas uudestaan vahvistaisimme. Tämänpäiväisessä Työmiehessä on kirjoitus, jossa on laulettu kuolinvirttä pikkuviljelykselle. Tämän lain valmistaminen ja kuolinvirsi Työmiehessä sopivat hyvin yhteen, mutta ei ollenkaan ole ajateltu mitä seuraisi, jos pikkuviljelys hävitettäisiin. Pohjois- ja keski-Karjalassa, kuten Pielisjärvellä, Kontiolahdella y. m. on jo nähtävänä, mikä on ollut seurauksena, kun pikkuviljelys on hävitetty ja maat joutuneet tukkiyhtiöitten käsiin. Siellä on tuhansittain loisjoukkoja, jotka varsinkin talvisin ovat joutuneet niiden henkilöiden elätettäviksi, jotka vielä kykenevät jotenkuten kunnanveronsa maksamaan. Siis tämä 8 tunnin laki on aivan sopimaton maanviljelijäinkin edun kannalta katsottuna. Kukaan ei ole koskenut vielä siihen puoleen, mitä seurauksia tästä laista olisi meidän siveellisille oloillemme, kun lain mukaan 8 tuntia tehtäisiin työtä päivässä ja loppu aika vietettäisiin joutilaisuudessa. Tätä liika-aikaa kaksi kertaa 8 tuntia jotkut ehkä tulisivat käyttämään, kuten täällä on sanottukin, itsensä kasvattamiseen ja perheensä keskuudessa elämiseen, mutta suurin osa tulisi käyttämään sen huliganimaisesti ja väärin. Siis siveelliseksi turmioksi itselleen ja ympäristölleen. Ja onhan osa valtiopäivämiehistä pelännyt tätä ja jo valmiiksi koettanut keksiä sitä varten kaikenlaisia keinoja, joilla voitaisiin estää liika-ajan väärinkäyttämistä ja huliganimaisuuteen joutumista.

Meillä on oikeastaan kahdenlaista teollisuutta, suomalaista ja suomenmaalaista. Meillä on suomenmaalaista teollisuutta, semmoista, johon raaka-aineet, pääoma, insinöörit, työntekijät tuodaan ulkomailta, ja on myös suomalaista teollisuutta, johon kaikki saadaan kotoisista oloista. On ennustettu, että suomalainen, ehkäpä suomenmaalainenkin teollisuus tulee kaatumaan tämän uuden 8-tuntisen työpäivälain kautta. Meillä on jo esimerkkejä siitä. Viittaan erääseen sanomalehtiuutiseen, jossa sanotaan, että Venäjällä ruvetaan paperia hommaamaan Ruotsista, koska suomalainen paperi rupeaa käymään liian kalliiksi. Tämä on jo siis alku siitä, miten meidän teollisuutemme tulee käymään. Tahdon vain lyhyesti merkitä kantani, että jos tämä laki ei muutu paremmaksi, kuin mitä se nyt on, en tule äänestämään sen puolesta.

Ed. Helenius-Seppälä: Kyllä täällä on tänä iltana kaikellaista kuultu. Tämä laki tappaa teollisuuden, sanotaan yhdeltä puolen. Toiselta puolen sanotaan, että se tappaa maanviljelyksen. Mutta en olisi kuitenkaan odottanut sellaista, mitä viimeinen puhuja lausui. Minä olen sattumalta lukenut tutkimuksia tältä ajalta ja tiedän, kuinka esimerkiksi alkoholismia on juuri työpäivän lyhentäminen vähentänyt. Siinä suhteessa on varmasti olemassa tieteellisiä tutkimuksia, joita täällä on tänä iltana kyselty.

Minä olen nähnyt, mitenkä silloin, kun täällä Helsingissä tehtiin työtä lähes kello 9:ään asti illalla, työläiset lähtivät vielä valistustilaisuuksiin. Olen täysin vakuutettu siitä, että kyllä aika tulee käytetyksi hyvin, kun aikaa kerran annetaan itsensä kehittämiseen ja sivistämiseen.

Ed. Kokko: Jokainen tietää, että joutilaisuudessa oleva väki on taipuvaista huliganimaisuuteen. Juuri siinä valiokunnassa, jossa minä olen, on puolustettu muutamia määrärahoja, esimerkiksi urheilurahoja sillä, että niitten kautta voitaisiin estää työväestöä liian huonosti aikaansa käyttämästä.

Ed. Airola: Vaikka kansakoulunopettajilla kesällä on paljon joutilaisuutta, niin mahtavatko ne olla niin kovin suuria huligaaneja kesällä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Rantakari ehdottanut, että esillä oleva lakiehdotus hylättäisiin, niinkuin toisessa vastalauseessa on ehdotettu. Tämä ehdotus edellyttää, että hallitus tutkituttaisi asiaa, kuten vastalauseeseen liitetyssä toisessa ponnessa on ehdotettu. Tätä ehdotusta ei kuitenkaan ole kannatettu. Muuta ehdotusta ei havaitakseni yleiskeskustelun aikana ole tehty.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Työjärjestyksen 30 §:n mukaisesti olen sallinut istunnon jatkua tähän asti yli k:lo 11, koska olen katsonut siihen erityistä syytä olevan. Nyt kuitenkin jätän eduskunnan

päätettäväksi, tahtooko se vielä jatkaa istuntoa asian yksityskohtaista käsittelyä varten.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Perttilä: Kun kysymyksessä olevan lakiehdotuksen laajempi keskustelu kai nyt voitanee pitää päättyneenä, voitanee edellyttää, ettei tavattomia aikoja kulu ja että voidaan mahdollisesti seuraavassa istunnossa jatkaa yksityiskohtaista keskustelua. Ehdotan sentähden, että istunto lopetettaisiin. Kysymys on kyllä sentähden tärkeä, että jos laki menee suureen valiokuntaan, ei se kovin pitkään viipyisi, mutta minä teen ehdotukseni sillä nimenomaisella ehdolla, että keskustelua jatkettaisiin seuraavassa istunnossa.

Ed. Jalava: Minä yhdyn ed. Perttilän lausuntoon samaten kuin hänen ehdotukseensa, että tämän asian käsittely otettaisiin ensi istunnossa esille.

Ed. Anni Huotari: Minä myöskin kannatan ehdotusta, että nyt lopetettaisiin istunto, mutta ehdotan, että tämän asian käsittelyä jatkettaisiin keskiviikko-iltana sitä varten pidettävässä istunnossa.

Ed. Leppänen: Minä kannatan edellisen puhujan tekemää ehdotusta, että nimittäin tänä iltana pidettäisiin istunto, jossa asia loppuun käsiteltäisiin.

Keskustelu istunnon jatkamisesta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa ovat kaikki mielipiteensä lausujat olleet sitä mieltä, että istunto nyt on lopetettava. Istunto siis päätettänee lopettaa ja kun tämän lisäksi ed. Anni Huotari, ed. Leppäsen kannattamana, on ehdottanut, että seuraava istunto tämän asian jatkokäsittelyä varten pidettäisiin tänään keskiviikkona eikä sitäkään ehdotusta ole vastustettu, saanen katsoa eduskunnan hyväksyvän mainitunkin ehdotuksen?

Molemmat edellämainitut ehdotukset hyväksytään.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Wäinö Jokinen: Ennenkun eduskunta hajaantuu, pyydän ilmoittaa, että suuren valiokunnan kokous, joka oli ilmoitettu täksi päiväksi, keskiviikoksi k:lo 11 päivällä, siirretään k:lo 1:een päivällä.

Puhemies: Pöydällepano voitanee kuitenkin vielä suorittaa.

Pöydällepano:

5) Määrärahan myöntämistä suomenkielisen kirjallisuuden edistämiseksi

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään ja pannaan pöydälle ensi viikon ensimäiseen istuntoon.

Uusi jäsen suureen valiokuntaan.

Puhemies: Ed. Mäkisen tilalle, jonka eduskunta on tässä istunnossa vapauttanut suuren valiokunnan jäsenyydestä, on astuva ed. Nurmela.

Seuraava istunto on tänään keskiviikkona k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 1.55 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.